

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

გიორგი ფუტყარაძე

პოლიტიკური პარტიების იდეოლოგიის ფორმირება
საქართველოში (ქართული ოცნების მაგალითზე)

სოციალურ და პოლიტიკურ მეცნიერებათა ფაკულტეტი

პოლიტიკის მეცნიერება

ნაშრომი შესრულებულია პოლიტიკის მეცნიერების მაგისტრის
აკადემიური ხარისხის მოსაპოვებლად

ხელმძღვანელი: მალხაზ მაცაბერიძე

სოციალურ და პოლიტიკურ მეცნიერებათა

ფაკულტეტის სრული პროფესორი,

პოლიტიკის მეცნიერებათა დოქტორი

თანახელმძღვანელი: ლია თეთრაძე

სოციალურ და პოლიტიკურ მეცნიერებათა

ფაკულტეტის პოლიტიკის მეცნიერების

დოქტორანტი და მოწვეული სპეციალისტი

თბილისი, 2017

ანოტაცია

აღნიშნული ნაშრომი ეცდება დაადგინოს კავშირი პოლიტიკურ პარტიასა და ქვეყანაში არსებულ სოციალურ-ეკონომიკურ მდგომარეობას შორის. გაანალიზოს ის ძირითადი სოციალურ-ეკონომიკური საკითხები, რომელიც გავლენას ახდენს პოლიტიკური პარტიის იდეოლოგიის ჩამოყალიბებაზე.

კვლევაში გამოყენებულია თვისებრივი კვლევის მეთოდები, როგორცაა სიღრმისეული ინტერვიუ და შედარებითი ანალიზის მეთოდი. ინტერვიუები ჩავიწერე პოლიტიკური პარტიის წარმომადგენლებთან რომლებიც გაწევრიანებული იყვნენ 2012 წელს კოალიციაში. ასევე შედარებულ იქნა (2012-2016) წლებში კოალიციის და პარტიის მიერ საპარლამენტო არჩევნების წინ წარმოდგენილი საარჩევნო პროგრამები.

კვლევაში გამოიყოფა: დამოუკიდებელი ცვლადი - სოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეობა და დამოკიდებული ცვლადი - პარტიის იდეოლოგია. კვლევაში დადასტურებულია ჰიპოთეზა, რომ რაც უფრო დაბალია ქვეყანაში სოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეობა მით უფრო სუსტი და არამდგრადი იდეოლოგიით გამოირჩევიან პარტიები.

საკვანძო სიტყვები: პარტიის იდეოლოგია, სოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეობა, არამდგრადობა, სისუსტე, გავლენა.

Annotation

This work will try to find connection between the political party and socio-economic situation in the country, to analyze the main socio-economic issues which affect the ideology formation of the political party.

In the study there is used the qualitative research methods, such as in-depth interviews and method of comparative analysis. I interviewed representatives of political party who were members of the coalition in 2012. Also, compared to the 2012-2016 elections, the coalition and the party's election programs presented before the parliamentary elections.

In the study will eject: Independent variable - socio-economic condition and dependent variable - party ideology. The study confirms the hypothesis that if the socio-economic situation in the country is low, parties have weak and unstable ideology.

Keywords: party ideology, socio-economic condition, instability, weakness, influence.

The work is done to gain Master's degree in Political Science

Author: Giorgi putkaradze

Title: Formation of political parties ideology in Georgia on Georgian Dream example

პოლიტიკური პარტიების იდეოლოგიის ფორმირება საქართველოში (ქართული
ოცნების მაგალითზე)

სარჩევი

შესავალი.....	6
თემის აქტუალურობა.....	8
კვლევის მიზნები და ამოცანები.....	10
თავი I: კვლევის დიზაინი.....	12
1.1 საკვლევი კითხვა და ჰიპოთეზა.....	12
1.2 მეთოდოლოგია.....	13
ოპერაციონალიზაცია.....	13
1.3 თეორიული ჩარჩო.....	17
თავი II: ლიტერატურის მიმოხილვა.....	19
2.1 ლიტერატურის მიმოხილვა.....	19
ახალი პოლიტიკური პარტიები.....	19
პოლიტიკური პარტიები დასავლეთ ევროპაში.....	22
პოლიტიკური პარტიები აღმოსავლეთ ევროპაში.....	23
სამხრეთ ევროპის პოლიტიკური პარტიები.....	26
პოლიტიკური პარტიები აფრიკასა და სამხრეთ ამერიკაში.....	26
პოლიტიკური პარტიები საქართველოში.....	27
თავი: III კვლევის შედეგები.....	31
3.1 „ქართული ოცნების“ გზა საზოგადოებრივი მოძრაობიდან პოლიტიკურ პარტიამდე.....	31

3.2 ქართული ოცნება კოალიციაში.....	36
2012 წლის საპარლამენტო არჩევნების წინასაარჩევნო გარემო.....	36
საქართველოში არსებული სოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეობა 2012 წლის საპარლამენტო არჩევნების წინ.....	39
2012 წლის საპარლამენტო არჩევნების წინ ქართული ოცნების მიერ წარმოდგენილი წინასაარჩევნო პროგრამის ანალიზი.....	41
კოალიციაში მყოფ პოლიტიკურ პარტიათა შეფასება.....	46
3.3 მპგ ქართული ოცნება _ დემოკრატიული საქართველო დამოუკუდებელი სუბიექტი.....	49
2016 წლის საპარლამენტო არჩევნების წინასაარჩევნო გარემო.....	50
საქართველოში არსებული სოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეობა 2016 წლის საპარლამენტო არჩევნების წინ.....	53
2016 წლის საპარლამენტო არჩევნების წინ მპგ „ქართული ოცნება _ დემოკრატიული საქართველოს“ წინასაარჩევნო პროგრამის ანალიზი.....	57
დასკვნა.....	65
გამოყენებული ლიტერატურა.....	69
დანართი.....	73

შესავალი

საზოგადოების ინტერესმა უფრო მეტად ჩართულიყვნენ ქვეყნის მმართველობით საკითხებსა და მთავრობის ფორმირებაში საჭიროება მოიტანა იმისა რომ შექმნილიყო გარკვეული ინტერესების გამაერთიანებელი ძალა, რომელიც გამოხატავდა შემდგომში საზოგადოების მიზნებს. „საზოგადოებაში მრავალფეროვანი ინტერესების არსებობის კანონიერების აღიარებამ განაპირობა პოლიტიკური ინტერესების ანუ პარტიების კანონიერების აღიარებაც, რომლებიც მოწოდებული არიან ეს ინტერესები წარმოადგინონ ხელისუფლების სისტემაში.“¹

თანამედროვე სახელმწიფოს მშენებლობის გზაზე მნიშვნელოვან როლს პოლიტიკური პარტიები ასრულებენ. რაც უფრო მძლავრი და მტკიცე იდეოლოგიით გამოირჩევიან პარტიები მით უფრო მტკიცეა სახელმწიფო და მით უფრო ძლიერდება მისი დემოკრატიულობის ხარისხი. მერყევი პოლიტიკური პარტიები თავიანთი სუსტი და არამდგრადი იდეოლოგიით არ აძლევენ განვითარების საშუალებას სახელმწიფოს. „მოკლედ რომ ვთქვათ, პოლიტიკური პარტია თანამედროვე პოლიტიკის მთავარი ღერძია და დემოკრატიის იარაღი თუ ტირანის და ჩაგვრის წყარო – სულ ერთია ის მაინც აუცილებელი რგოლია სახელმწიფოსა და სამოქალაქო საზოგადოებას შორის.“² პოლიტიკური პარტიები უნდა იქცნენ მტკიცე იარაღად, რომელიც საბოლოო ჯამში მიიყვანს სახელმწიფოს დემოკრატიამდე. და მაინც რა არის პოლიტიკური პარტიის მთავარი ამოცანა? პოლიტიკური პარტიის არსებობის ყველაზე მნიშვნელოვანი მიზეზი სახელმწიფოში პოლიტიკური ძალაუფლების მოპოვება ან თავიანთი ხედვების და ინტერესების პოპულარიზებაა. საქართველოს კანონმდებლობიდან გამომდინარე პოლიტიკური პარტია არის: „საერთო მსოფლმხედველობრივ და ორგანიზაციულ საფუძველზე შექმნილი მოქალაქეთა ნებაყოფლობითი დამოუკიდებელი და რეგისტრირებული გაერთიანება. პარტია, როგორც თავისუფალი, დემოკრატიული საზოგადოების აუცილებელი კონსტიტუციური სამართლებრივი ნაწილი, არჩევნების

¹ მაცაბერიძე, მ. (2003). *არჩევნები და საზოგადოება*. თბილისი, გვ. 41

² ჰეივუდი, ე. (2008). *პოლიტიკა*. თბილისი, გვ.345

მეშვეობით და კანონმდებლობით ნებადართული სხვა საშუალებებით მონაწილეობს მოქალაქეთა პოლიტიკური ნების ფორმირებასა და გამოხატვაში.³

პოლიტიკური პარტიისთვის მთავარ მამოძრავებელ ძალას იდეოლოგია წარმოადგენს. სწორედ იდეოლოგიის გარშემო ხდება მოქალაქეთა ინტერესების თავმოყრა და კონცენტრირება, რამაც შემდგომში შესაძლებელია პოლიტიკური პარტიის სახე მიიღოს. რაც უფრო ძლიერია იდეოლოგიურად პოლიტიკური პარტია მით უფრო დიდხანს შეუძლია მას არსებობა.

პოლიტიკური პარტიები თავიანთი იდეოლოგიის მიხედვით შეგვიძლია დავყოთ: მემარჯვენე, მემარცხენე და ცენტრისტული იდეოლოგიის მატარებელი პოლიტიკურ პარტიებად. თითოეულ ამ იდეოლოგიას გააჩნია თავისი შეხედულება და მრწამსი არა მხოლოდ პოლიტიკურ არამედ სოციალურ-ეკონომიკურ და სხვა სფეროებში. გარდა იდეოლოგიისა პოლიტიკური პარტიები შეგვიძლია დავყოთ ასევე ოთხ კატეგორიად, ესენია:

- საარჩევნო პარტიები - პარტია რომელიც იქმნება კონკრეტული არჩევნების წინ, გარკვეული იდეის გარშემო გაერთიანებული კოალიციური საზოგადოების მიერ, ამგვარი პარტიები არამდგრადობით გამოირჩევიან, რადგან არ გააჩნიათ მყარი იდეოლოგიური საფუძველი.
- მუდმივადმოქმედი - პარტიები, რომელიც ადამიანთა რესურსიდან გამომდინარე ინარჩუნებენ რეიტინგს პოპულისტური კამპანიებისა და ელექტორატზე ზემოქმედების შედეგად.
- ლიდერ(ებ)ის პარტიები - პარტიები, რომელიც მორგებულია კონკრეტულ პიროვნებებზე, ლიდერებზე და მათი პიროვნული ავტორიტეტი, ქარიზმა, ორატორული უნარი და საზოგადოებრივი ადგილი განსაზღვრავს პარტიის რეიტინგს, ამგვარი ლიდერები გამოირჩევიან პოპულისტური მყისიერი არათანმიმდევრული მიდგომებით ქვეყანაში მიმდინარე პროცესებისადმი.

³ საქ. პარლამენტი, (1997 წლის 31 ოქტომბერი). *საქართველოს ორგანული კანონი მოქალაქეთა პოლიტიკური გაერთიანებების შესახებ*. თბილისი, მუხ. 1 და 2

- იდეოლოგიების პარტიები - ამგვარი პოლიტიკური პარტიები გამოირჩევიან სიმტკიცით, მათ გააჩნიათ იდეოლოგიური ფუნდამენტი, ამ შემთხვევაში მნიშვნელოვანია არა კონკრეტული პიროვნებები ან პოპულისტური ნაბიჯები, არამედ წინასწარ გაწერილი, გეგმაზომიერი იდეოლოგიური ხედვა. მათი საარჩევნო კამპანიები გამოირჩევა სტაბილური საარჩევნო პროგრამით. პარტიული პროგრამა შესაძლებელია იცვლებოდეს მიმდინარე ამოცანების გადასაწყვეტად, მიმდინარე რეჟიმში - მაგრამ იდეოლოგია რჩება მუდმივი.

როგორც ავლნიშნეთ პოლიტიკური პარტიის არსებობის ყველაზე მნიშვნელოვანი მიზეზი სახელმწიფოში პოლიტიკური ძალაუფლების მოპოვებაა. ძალაუფლების მოპოვება კი დემოკრატიული ღირებულებების და ფასეულობების დაცვით უნდა მოხდეს, მხოლოდ და მხოლოდ არჩევნებში გამარჯვების გზით მოპოვებული ძალაუფლება შეიძლება ჩაითვალოს ლეგიტიმურად.

პოლიტიკური პარტიები კი ამომრჩევლის მხარდაჭერის მოსაპოვებლად ქმნიან წინასაარჩევნო პროგრამებს, სადაც ნათლად არის წარმოდგენილი თავიანთი ხედვა და მისწრაფებები. პოლიტიკურ პარტიებს უდიდესი ადგილი უჭირავს თანამედროვე პოლიტიკურ ცხოვრებაში ხოლო თავის მხრივ პოლიტიკური პარტიები ხელისუფლებასა და საზოგადოებას შორის ურთიერთობის მთავარ საშუალებას წარმოადგენს. აქედან გამომდინარე დიდი მნიშვნელობა ენიჭება მათ საარჩევნო პროგრამებს და ამ პროგრამებში წარმოდგენილ მთავარ პრინციპებს, სამოქმედო გეგმებს, რომლის განხორციელებასაც ჰპირდება პოლიტიკური სუბიექტი საზოგადოებას მათი ხელისუფლებაში მოსვლის შემთხვევაში. სწორედ, რომ წინასაარჩევნო პროგრამაში აისახება პოლიტიკური პარტიის იდეოლოგიური ხაზი და ისიც თუ რამდენად ცდილობს დაიცვას იგი. თუმცა დღეს უკვე იდეოლოგიური თვალსაზრისით ვითარება საკმაოდ შეიცვალა.

თემის აქტუალურობა – საქართველო პირველ ნაბიჯებს დგამს დემოკრატიული ღირებულებების და ფასეულობების განვითარების თვალსაზრისით. საქართველომ განიცადა საბჭოთა ტოტალიტარული რეჟიმი, რომელმაც უდიდესი გავლენა მოახდინა შემდგომში ქართულ პოლიტიკაზე. პოლიტიკური ცხოვრებისა, რომელიც (1918-1921)

წლებში დაიწყო და ჩვენდა სამწუხაროდ საბჭოთა რუსეთის ოკუპაციის გამო შეწყდა. თითქმის არასრული 70-წელი ჩვენს ქვეყანაში იყო ერთპარტიული სისტემა, რომელმაც ყველანაირი საფუძველი გამოაცალა სხვა პოლიტიკური გაერთიანებების არსებობას. შეჩერდა ჩვენში პოლიტიკური ცხოვრების რითმი და შესაბამისად შეფერხდა პოლიტიკური ცხოვრება. გასული საუკუნის 90-იან წლებში ჩვენმა ქვეყანამ დამოუკიდებლობა აღადგინა თუმცა ძალზედ რთული პოლიტიკური სიტუაცია შეექმნა, როგორც საშინაო ისე საგარეო პოლიტიკაში. სამოქალაქო ომი, აფხაზეთის ომი, ეკონომიკური კოლაფსი, კორუფცია ეს იმ ფაქტორთა მოკლე ჩამონათვალია, რომელმაც მნიშვნელოვანი გავლენა მოახდინა ჩვენს პოლიტიკურ ცხოვრებაზე. ამ და ბევრი სხვა ფაქტორების გამო ჩვენში პოლიტიკურმა სპექტრმა ძალზედ რთულად დაიწყო განვითარება. საქართველოს პოლიტიკურ ასპარეზე გამოჩნდნენ მედროვე პოლიტიკური პარტიები, საარჩევნი პარტიები, ლიდერზე ორიენტირებული პარტიები. პარტიები, რომელნიც ერთიანდებოდნენ ერთი კონკრეტული პირის გარშემო ან კიდევ წინასაარჩევნოდ ხოლო არჩევნების შემდეგ ისინი იშლებოდნენ და ხშირ შემთხვევაში ქრებოდნენ კიდევ ქართული პოლიტიკური ასპარეზიდან. სამწუხაროდ დღესაც კი ვერ ახერხებენ ჩვენი პოლიტიკური პარტიები მიაღწიონ და გაატარონ დემოკრატიული ღირებულებები და პრინციპები. „ქართული პოლიტიკური პარტიები, წესით, დემოკრატიული ღირებულებების სერიოზული კომუნიკატორები უნდა იყვნენ, მაგრამ ჯერჯერობით, ისინი ვერ ახერხებენ გასაგები ალტერნატივების შექმნას.“⁴

"თავისი ბუნებით, ადამიანი პოლიტიკური ცხოველია", - ამბობს ძველი ბერძენი ფილოსოფოსი არისტოტელე. პოლიტიკას კი ადამიანები უმეტეს შემთხვევაში პარტიის საშუალებით ახორციელებენ. საინტერესოა თუ როგორ მიმდინარეობს ეს პროცესი საქართველოში, როგორი იდეოლოგიით ხასიათდება პოლიტიკური პარტია, რომელიც მართავს დღეს ჩვენს ქვეყანას.

თემა ასევე აქტუალურია გამომდინარე იქედან, რომ 90-იანი წლებიდან დღემდე ჩვენს ქვეყანაში ხელისუფლების ცვლილება ხდებოდა გადატრიელების, ამბოხების და რევოლუციის გზით. რამაც გარკვეული დადი დაასვა ქვეყანაში დემოკრატიული

⁴ ჯონსი, ს. (2013). *საქართველო - პოლიტიკური ისტორია დამოუკიდებლობის გამოცხადების შემდეგ*. თბილისი, გვ. 12.

ღირებულებებისა და ფასეულობების გამტკიცებას, ხელი შეუშალა ჩვენში პოლიტიკური ცხოვრების სტაბილურობას. თუმცა 2012 წლის საპარლამენტო არჩევნებში ხელისუფლების ცვლილება მოხდა არა ძალისმიერი მეთოდებით არამედ არჩევნების გზით.

2012 წელი გარდამტეხი აღმოჩნდა ქართულ პოლიტიკაში, რევოლუციის და ხელისუფლების ძალისმიერი მეთოდებით დამხობის ნაცვლად ხელისუფლების ცვლილება მოხდა არჩევნების გზით, რაც დემოკრატიის თვალსაზრისით წინგადადგმულ ნაბიჯად უნდა ჩაითვალოს. ხელისუფლების სათავეში მოვიდა ახალი პოლიტიკური ძალა, რომელმაც დროის მოკლე მონაკვეთში შეძლო საზოგადოების ნდობის მოპოვება და შემდგომში არჩევნებში გამარჯვება. საინტერესოა თუ რა გზა განვლო „ქართულმა ოცნებამ“ იდეოლოგიური თვალსაზრისით და როგორ მოხდა მისი იდეოლოგიის ჩამოყალიბება.

კვლევის მიზნები და ამოცანები – ჩემი მიზანია მოკრძალებული წვლილი შევიტანო ქართული პოლიტიკური პარტიების, მათი იდეოლოგიური შეხედულებების და ფასეულობების შესწავლის საქმეში. საქართველომ უკვე საუკუნის მეოთხედი განვლო, როგორც დამოუკიდებელმა და სუვერენულმა სახელმწიფომ, მიუხედავად გარკვეული სახის პრობლემებისა ჩვენ მაინც შევძელით მიგვეღწია და პირველ ნაბიჯები გადაგვედგა დემოკრატიის თვალსაზრისით. 2012 წელს საქართველოში ახალი პოლიტიკური ეტაპი დაიწყო, ხელისუფლება შეიცვალა არჩევნების გზით. საინტერესოა თუ როგორი პოლიტიკური ძალა მოვიდა ხელისუფლებაში, რომელმაც შეძლო არა მხოლოდ 2012 წლის საპარლამენტო არჩევნებში გამარჯვება არამედ შემდგომ 2016 წლის არჩევნებშიც შეძლო შეენარჩუნებინა მმართველი პოლიტიკური პარტიის სტატუსი. მკვ „ქართული ოცნება – დემოკრატიული საქართველომ“ საინტერესო გზა განვლო როგორც პოლიტიკურმა პარტიამ. საინტერესო იქნება თუ მას განვიხილავთ და შევაფასებთ იდეოლოგიურ კრილში. როგორ ყალიბდება პარტიის იდეოლოგია? რა ფაქტორები ახდენს გავლენას პარტიის იდეოლოგიური ვექტორის ჩამოყალიბებაზე? აღნიშნული საკითხები მნიშვნელოვნად უნდა მივიჩნიოთ რამეთუ საკმაოდ საინტერესოდ განვითარდა „ქართული ოცნების“ გზა და პოლიტიკური ვექტორი.

საპარლამენტო არჩევნებზე იმიტომ ვაკეთებ აქცენტს, რომ სწორედ საპარლამენტო არჩევნებში პოლიტიკური პარტიის მიერ წარმოდგენილ წინასაარჩევნო პროგრამაში კარგად ჩანს და ნათლად შეგვიძლია ამოვიკითხოთ მის მიერ გატარებული იდეოლოგიური ხაზი, და ასევე ისიც თუ რამენად იცავს პოლიტიკური პარტია თავის იდეოლოგიურ შეხედულებებს.

თავი I: კვლევის დიზაინი

1.1 საკვლევი კითხვა და ჰიპოთეზა

ჩემი მიზანია გავიგო თუ როგორ განვითარდა მოქალაქეთა პოლიტიკური გაერთიანება „ქართული ოცნება - დემოკრატიული საქართველო“ იდეოლოგიურად და რა ფაქტორი ახდენდა გავლენას პოლიტიკური პარტიის იდეოლოგიის ჩამოყალიბებაზე. შესაბამისად საკვლევი კითხვა შემდეგნაირად ჩამოყალიბდა:

რა გავლენა იქონია ქვეყანაში არსებულმა სოციალურ-ეკონომიკურმა მდგომარეობამ ქართული ოცნების იდეოლოგიის ჩამოყალიბებასა და ფორმირებაზე?

რაც შეეხება ჰიპოთეზას. საკვლევი კითხვიდან გამომდინარე ჰიპოთეზა შემდეგნაირად ჩამოყალიბდა: რაც უფრო დაბალია ქვეყანაში სოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეობა მით უფრო სუსტი და არამდგრადი იდეოლოგიით გამოირჩევიან პარტიები.

ჩვენს მიერ ჩამოყალიბებული ჰიპოთეზიდან გამომდინარე გამოიკვეთა დამოუკიდებელი და დამოკიდებული ცვლადები.

დამოუკიდებელი ცვლადი: სოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეობა.

დამოკიდებული ცვლადი: პოლიტიკური პარტიის იდეოლოგია.

1.2 მეთოდოლოგია

იმისათვის, რომ ნაშრომი სრულყოფილად ჩაითვალოს აუცილებელია მასში ასახული მიზნის კვლევა. პოლიტიკის მეცნიერება თავისი შეხედულებების და ჰიპოთეზების გადამოწმებისთვის იყენებს სოციალური კვლევის მეთოდებს, რომელთაც ჩვეულებრივ, ორ ძირითად ჯგუფად ყოფენ: რაოდენობრივ და თვისებრივ მეთოდებად. იმისათვის, რომ მოვახდინო ჩემს მიერ დასახული მიზნის შესრულება მიზანშეწონილად მიმაჩნია მის საკვლევად გამოვიყენო თვისებრივი კვლევის მეთოდი. თვისებრივი კვლევის მეთოდი საშუალებას მომცემს უკეთ გავანალიზო „ქართული ოცნების“ იდეოლოგიური ვექტორი. გარდა ამისა არსებობს ასევე მეორე გარემოება თუ რატომ უნდა იქნეს ჩატარებული კვლევა თვისებრივი კვლევის მეთოდით: ვინაიდან საკითხი მოითხოვს ისეთი სახის შესწავლას რომლის გაზომვა არ შეიძლება რიცხვებითა და პროცენტებით აუცილებელია თვისებრივი კვლევის მეთოდის გამოყენება. ჩემი მიზანია ავხსნა თუ რა გავლენას ახდენს ქვეყანაში არსებული სოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეობა პარტიის იდეოლოგიის ჩამოყალიბებაზე? ამ კითხვაზე პასუხი კი თვისებრივი კვლევის მეთოდებით უნდა ვეძიოთ.

ნაშრომი ძირითადად დაეყრდნობა წინასაარჩევნო პროგრამების ანალიზს და ასევე მეორადი წყაროების ანალიზს. შედარებითი მეთოდის მეშვეობით ერთმანეთს შევადარებთ 2012 წლის საპარლამენტო არჩევნებში წარმოდგენილ პარტიის წინასაარჩევნო პროგრამას და 2016 წლის საპარლამენტო არჩევნებში წარმოდგენილ წინასაარჩევნო პროგრამას ერთმანეთს. კვლევის მეთოდოლოგიაში ასევე გამოვიყენებთ ნახევრად სტრუქტურირებულ ინტერვიუებს პოლიტიკურ პარტიების (იმ პოლიტიკური პარტიების რომელნიც გაერთიანებული იყვნენ კოალიციაში 2012 წლის საპარლამენტო არჩევნებში: ქართული ოცნება - დემოკრატიული საქართველო, საქართველოს რესპუბლიკური პარტია, თავისუფალი დემოკრატები, ეროვნული ფორუმი, კონსერვატიული პარტია და მრეწველობა გადაარჩენს საქართველოს) წარმომადგენლებთან.

ოპერაციონალიზაცია – ჩემი მიზანია განვმარტო თუ რა იგულისხმება სოციალ-ეკონომიკურ მდგომარეობასა და პარტიების იდეოლოგიაში. ვიპოვოთ აღნიშნული

ცნებების საზომი ინდიკატორები, რომელთა დაყრდნობით შესაძლებელი იქნება ამ ცნებების განსაზღვრა.

სოციალ-ეკონომიკური მდგომარეობის განსაზღვრისთვის გამოყენებულ იქნება შემდეგი ინდიკატორები: „საქართველოს სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების სტრატეგია საქართველო 2020“⁵ - საქართველოს მთავრობის მიერ წარმოდგენილი პროექტი რომლის საშუალებითაც საქართველოს მთავრობა გეგმავს გაზომის ქვეყანაში არსებული სოციალ-ეკონომიკური მდგომარეობა და შემდგომ დასახოს სამომავლო გეგმები. მათ სოციალ-ეკონომიკური მდგომარეობის გაზომვა მოახდინეს შემდეგი ინდიკატორებზე დაყრდნობით: მშპ ერთ სულ მოსახლეზე, ჯინის კოეფიციენტი, ინფლაცია, უმუშევრობა, გადასახადები, ექსპორტი, მიმდინარე ანგარიში (წილი მშპ-ში, %), სახელმწიფო ვალის მიმართება მშპ-სთან (%). აღნიშნული მონაცემების მოძიება შესაძლებელია საქართველოს სტატისტიკის დეპარტამენტის ოფიციალურ ვებ-გვერდის საშუალებით. გარდა ამისა მინდა გამოვიყენო ასევე კონსულტაციისა და ტრენინგის ცენტრის(CTC) ნაშრომში⁶ გამოყენებული ინდიკატორები. ავტორები აღნიშნულ ნაშრომში გამოყოფენ სოციალურ-ეკონომიკური კონტექსტის და არსებული გარემოს შეფასების ინდიკატორებს - „იმისათვის, რომ „სოციალურ-ეკონომიკური გარემო“-ს კონცეფციით ოპერირება შესაძლებელი ყოფილიყო, შეირჩა რვა ინდიკატორი. ეს ის საშუალებებია, რომლის მეშვეობითაც სოციალურ-ეკონომიკური კონტექსტი პოტენციურად გავლენას ახდენს სამოქალაქო საზოგადოებაზე: 1) სიღარიბე; 2) სამოქალაქო ომი; 3) მწვავე ეთნიკური და რელიგიური კონფლიქტები; 4) მწვავე ეკონომიკური კრიზისი; 5) მწვავე სოციალური კრიზისი; 6) მწვავე სოციალურ-ეკონომიკური უთანასწორობა; 7) გაუნათლებლობა; 8) საინფორმაციო ტექნოლოგიების ინფრასტრუქტურის სიმცირე. ეს გახლავთ ის ინდიკატორები რომელთა საშუალებით

⁵საქართველოს მთავრობა. (2013). *საქართველოს სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების სტრატეგია საქართველო 2020*

<https://napr.gov.ge/source/%E1%83%A1%E1%83%A2%E1%83%A0%E1%83%90%E1%83%A2%E1%83%94%E1%83%92%E1%83%98%E1%83%90/ViewFile.pdf>

⁶ კონსულტაციისა და ტრენინგის ცენტრის(CTC). (2005). *საქართველოს სამოქალაქო საზოგადოების შეფასება* <http://www.nplg.gov.ge/gsd/cgi-bin/library.exe?e=d-00000-00---off-0civil2--00-1---0-10-0--0---0prompt-10---6-----0-11--10-ka-50---20-preferences---10-3-1-00-0-0-01-1-0utfZz-8-00&a=d&c=civil2&cl=CL2.20&d=HASHc4c73bb066d937c3a6f909.8.2.3>

შესაძლებელია გავზომოთ ქვეყანაში არსებული ცოდიალურ-ეკონომიკური მდგომარეობა.

გამომდინარე აქედან გამოიკვეთა შემდეგი ინდიკატორები:

1. მშპ ერთ სულ მოსახლეზე⁷
2. ჯინის კოეფიციენტი
3. უმუშევრობა⁸
4. ინფლაცია⁹

მართალია აქ წარმოდგენილი ყველა ინდიკატორი იძლევა ქვეყანაში არსებული სოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეობის სურათს თუმცა ჩემს მიერ წარმოდგენილ ინდიკატორებშია გაერთიანებული ისინი. მაგალითად არ გვჭირდება ისეთი ინდიკატორის გამოყენება როგორცაა, ადგილი მსოფლიოში: - ქვეყანაში წარმოებული მეპ(მთლიანი ეროვნული პროდუქტი)-ის რაოდენობა ერთ სულ მოსახლეზე, რამეთუ ჩვენი მიზანია გავიგოთ ქვეყანაში არსებული სოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეობა და არა მისი ადგილი მსოფლიოში სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების თვალსაზრისით.

პოლიტიკური პარტიის იდეოლოგიის გასაზომად ჩემს მიერ შერჩეულ იქნა შემდეგი ინდიკატორები: ევროპის უსაფრთხოებისა და თანამშრომლობის ორგანიზაციის, დემოკრატიული ინსტიტუტებისა და ადამიანის უფლებების ოფისის (ეუთო/დიაუო) ინიციატივით „ნიდერლანდების მრავალპარტიული დემოკრატიის ინსტიტუტისა“ და „მშვიდობის, დემოკრატიისა და განვითარების კავკასიური ინსტიტუტის კვლევითმა ჯგუფმა“ ჩაატარა ინტერაქციული კვლევა, რომლის შედეგებიც აისახა შემდგომ წიგნში „საქართველოს პოლიტიკური ლანდშაფტი“¹⁰ აღნიშნული ნაშრომში გამოკვეთილია იმ ინდიკატორთა ჩამონათვალი, რომელიც გამოიყენეს ავტორებმა რათა უფრო ნათლად და მკაფიოდ გამოეკვეთა ჩვენს ქვეყანაში არსებული პოლიტიკურ პარტიათა იდეოლოგია. როგორც ავტორი აღნიშნავს უნდა მოვახდინოთ თავდაპირველად იმის განსაზღვრა თუ როგორია პარტიათა დამოკიდებულება ორი ძირითადი საკითხისადმი, ესენია:

⁷ მენქიუ, გ. (2007). *ეკონომიკის პრინციპები*. თბილისი, გვ. 488

⁸ მენქიუ, გ. (2007). *ეკონომიკის პრინციპები*. თბილისი, გვ. 583

⁹ მენქიუ, გ. (2007). *ეკონომიკის პრინციპები*. თბილისი, გვ. 629

¹⁰ ალვარო პინტო სქოლტბახი და გია ნოდია. (2006). *საქართველოს პოლიტიკური ლანდშაფტი*.

1. კულტურული ღირებულებების მიმართ

2. ეკონომიკური საკითხების მიმართ.

შემდეგ ნაბიჯს წარმოადგენს პარტიების დამოკიდებულების განსაზღვრა და გამოვლენა-ადამიანის უფლებებისა და ინდივიდუალური თავისუფლებათა მიმართ და ბოლოს საქართველოში პარტიული სისტემის პოლარიზაციის დონე.

1.3 თეორიული ჩარჩო

კვლევის თეორიულ ჩარჩოდ ჩემს მიერ გამოყენებული იქნება ენტონ დაუნსის „რაციონალური არჩევანის თეორია.“ აღნიშნული თეორია პოლიტიკაში შემოვიდა ეკონომიკის სფეროდან და მალევე დამკვიდრდა კიდეც. მეოცე საუკუნის მეორე ნახევარიდან აქტიურად დაიწყო რაციონალური არჩევანის თეორიის გამოყენება პოლიტიკური პროცესის ანალიზისას. რაციონალური არჩევანის თეორიამ წინა პლანზე წამოსწია ადამიანი. „რაციონალური არჩევანის თეორიამ პოლიტიკურ კვლევებში წინა პლანზე წამოსწია მოქმედი ადამიანი, თავისი ინტერესებითა და მოთხოვნილებებით. პოლიტიკის სფეროში ამ თეორიის ამოსავალი პრინციპი მოკლედ შეიძლება შემდეგნაირად ჩამოყალიბდეს: ხელისუფლებისა და პოლიტიკის სფეროში ადამიანი ისევე რაციონალურად იქცევა, როგორც ეკონომიკის სფეროში.“¹¹

რაციონალური არჩევანის თეორია მოიცავს თავის თავში პოლიტიკოსის რაციონალურ ქცევას. როგორც წესი პოლიტიკოსი ამ შემთხვევაში წარმოდგენილია როგორც „მეწარმე“, რომელიც სთავაზობს პროდუქციას მომხმარებელს. „საზოგადოებრივი კეთილდღეობის თაობაზე ამომრჩეველთა მჯობინებანი არათუ არ ემთხვევა ერთმანეთს, არამედ რაციონალური უცოდინრობის დაღსაც ატარებს და იშვიათად არის მკაფიო ჩამოყალიბებული. პოლიტიკოსები, რომლებიც სთავაზობენ გადაწყვეტილებათა „პაკეტებს“ საზოგადოებრივი კეთილდღეობის თაობაზე, შეიძლება შევადაროთ მეწარმეებს, რომლებიც მომხმარებლებს კერძო კეთილდღეობას სთავაზობენ. წარმატებისათვის პოლიტიკოსებიც და მეწარმეებიც კონიუნქტურაზე არიან ორიენტირებული.“¹²

1950-იან წლების დასაწყისიდან ანალიზებენ არა მარტო ამომრჩეველის რაციონალურ ქცევას, არამედ პოლიტიკური პარტიების ქცევას. ცნობილი რაციონალური არჩევანის თეორეტიკოსი „ე.დაუნსი თვლიდა, რომ პარტიების ქცევა და კონკურენციის სტილი განისაზღვრება ამომრჩეველის ქცევით.“¹³

სწორედ ამომრჩეველი კარნახობს პოლიტიკურ პარტიებს იმოქმედოს და განსაზღვროს თავისი იდეოლოგიური ვექტორი და ასევე წარუდგინოს წინასაარჩევნოდ

¹¹ მაცაბერიძე, მ. (2003). *პოლიტიკური მარკეტინგის საფუძვლები*. თბილისი, გვ. 75

¹² მაცაბერიძე, მ. (2003). *პოლიტიკური მარკეტინგის საფუძვლები*. თბილისი, გვ. 84

¹³ მაცაბერიძე, მ. (2003). *პოლიტიკური მარკეტინგის საფუძვლები*. თბილისი, გვ. 86

პროგრამა ამომრჩეველს. „სწორედ ამიტომ პარტიის იდეოლოგია ისე უნდა იყოს ჩამოყალიბებული, რომ ამომრჩეველისთვის „მოკლე გზამკვლევა“ გამოდგეს. თუ განვალაგებთ პარტიებს სწორი ხაზის გასწვრივ, რომლის ბოლოშიც გაკეთებული აღნიშვნები „მემარცხენეები“ - „მემარჯვენეები“, მაშინ მათი ქცევა პირდაპირ იქნება დამოკიდებული ამ სწორ ხაზზე ამომრჩეველთა განლაგებაზე.“¹⁴

ე. დაუნსის „რაციონალური არჩევანის თეორია“ მიესადაგება პოლიტიკური პარტიის და პოლიტიკოსის ქცევას და ზუსტად განსაზღვრავს მას. შეგვიძლია თამადა ავლნიშნოთ, რომ პოლიტიკური პარტია ხშირ შემთხვევაში იქცევა რაციონალურად თავისი მიზნის მისაღწევად იყენებს ყველა შესაძლებლობას და ამომრჩეველს სთავაზობს სწორედ იმას, რაც მას სხვა კანდიდატებთან შედარებით მომგებიან პოზიციაში დააყენებს. საქართველოს მაგალითზე კი ასეთი ფაქტები უამრავია, როდესაც პოლიტიკური პარტიები არჩევნებში აქცენტს მეტი ხმების მიღებაზე აკეთებენ ხოლო სხვა იდეოლოგიური საკითხები უკანა პლანზე რჩება. „დაუნსის განმარტებით, პარტია ამომრჩეველთა ხმების მისაღები ინსტრუმენტია. ეს დებულება გადმოცემულია ფორმულით - პარტიები პოლიტიკას უფრო ისე აყალიბებენ, რომ გაიმარჯვონ არჩევნებში და არა იმისთვის იგებენ არჩევნებს, რომ ჩამოაყალიბონ პოლიტიკა.“¹⁵

ასევე საინტერესოა ფენომენი, რომელზეც საუბრობს ე.დაუნსი. როგორც ის აღნიშნავს ხშირია „ამომრჩეველის რაციონალური უცოდინრობის ფენომენი“ რაც არა ეკონომიკის სფეროში არამედ პოლიტიკის სფეროში ვლინდება. ეკონომიკაში ადამიანი ყოველთვის რაციონალურად იქცევა, მაგრამ პოლიტიკაში ხშირად ვხვდებით ისეთ შემთხვევებს როდესაც ინდივიდი არ იქცევა რაციონალურად, ხშირად ამომრჩეველი არ ეცნობა წინასაარჩევნო პროგრამებს და ასე შემდეგ.

¹⁴ მაცაბერიძე, მ. (2003). *პოლიტიკური მარკეტინგის საფუძვლები*. თბილისი, გვ. 86

¹⁵ იქვე

თავი II: ლიტერატურის მიმოხილვა

2.1 ლიტერატურის მიმოხილვა

იმისათვის, რომ უკეთ მოვახდინოთ ჩვენს მიერ ჩამოყალიბებული ჰიპოთეზის განხილვა და ანალიზი აუცილებელია გავეცნოთ მსოფლიოში არსებულ თეორიებს, მიდგომებს და შეხედულებებს პოლიტიკურ პარტიებთან(პარტიასთან) დაკავშირებით. ამ მხრივ მართლაც რომ უამრავი პოლიტიკურ-სამეცნიერო ხასიათის სტატია, ნაშრომი თუ წიგნი არსებობს. მინდა ლიტერატურის მიმოხილვისას ნათლად და მკაფიოდ გამოვკვეთო ის ძირითადი მახასიათებლები რაც ახასიათებთ ახლად შექმნილ პოლიტიკურ პარტიას და რა ძირითადი ტენდენციები იკვეთება პარტიის იდეოლოგიის მხრივ.

ახალი პოლიტიკური პარტიები – თანამედროვე პოლიტიკური პარტიები როგორც ჰეივუდი აღნიშნავს ოტო კირხაიმერისეულ (1966) განურჩევლად შემკრებთა კატეგორიას განეკუთნება. ასეთი ტიპის პოლიტიკური პარტიები მარტივად თმობენ იდეოლოგიურ პრინციპებს – რაც შეიძლება მეტი ამომრჩევლის გულის მოსაგებად.¹⁶

როგორც რიჩარდ გიუნტერი(Gunther,R) აღნიშნავს ტელევიზის, მასობრივი კომუნიკაციის საშუალებების, ტექნიკა-ტექნოლოგიების განვითარებასთან ერთად განვითარდნენ პარტიებიც. პოლიტიკური პარტიები ჩაერთვნენ სხვადასხვა საკითხებსა და მოვლენებში მათი არეალი გაფართოვდა. არსებული ტიპოლოგია კი ვეღარ პასუხობდა ხალ გამოწვევებს. არ შეიძლება უარყოფა არსებული ტრადიციული იდეოლოგიის მქონე პოლიტიკური პარტიების თუმცა აღსანიშნავია, რომ ის იდეოლოგიური ჩარჩოები რაც არსებობდა უკვე მოძველებულია და საჭიროებს ე.წ. ხვრელების ამოვსებას. პოლიტიკური პარტიები შეიძლება იყოს: ელექტორატზე და მასებზე დაფუძნებული პარტია, პროგრამული ორიენტაციის პარტია და აშ. გარდა ამისა პოლიტიკური პარტიები ასევე უნდა განვიხილოთ როგორც ელიტაზე დაფუძნებული პოლიტიკური პარტიები, (ელიტარული პოლიტიკური პარტიები) ასეთ პარტიებს ახასიათებთ: ჩაკეტილობა, პოლიტიკური გაერთიანებები მტკიცეა და ხშირ შემთხვევაში ლოკალურია. მასებზე ორიენტირებული პოლიტიკური პარტიები (ისინი თავის თავში

¹⁶ ჰეივუდი, ე. (2008). *პოლიტიკა*. თბილისი, გვ.349

აერთიანებენ ისეთ მასებს როგორცაა, რელიგიური, ნაციონალური თუ სოციალური მიზნისთვის შექმნილი პოლიტიკური პარტიები) ხშირ შემთხვევაში ისინი არამყარი იდეოლოგიის მატარებელი არიან. ეთნიკურ ჯგუფებზე დაფუძნებული პოლიტიკური პარტიები, ასეთი ტიპის პოლიტიკური პარტიები არ შეესაბამება დემოკრატიის პრინციპებს რამეთუ ისინი ხშირ შემთხვევაში ერთი კონკრეტული ეთნიკური ჯგუფის ინტერესების დამცველად გვევლინებიან ხოლო სხვა დანარჩენი ჯგუფების ინტერესები მათთვის მეორეხარისხოვანია. ამომრჩეველზე (ელექტორატზე) დაფუძნებული პოლიტიკური პარტიები, ასეთი სახის პოლიტიკური პარტიები ორიენტირებულნი არიან ლიდერზე და პერსონებზე მათი იდეოლოგია არ არის მყარი, ისინი ხშირად პროგრამებზე აკეთებენ აქცენტს და უკანა პლანზე რჩება იდეოლოგიური საკითხები და ბოლოს მერყევი პოლიტიკური პარტიები, აღნიშნულში გაერთიანებულია ის პოლიტიკური პარტიები რომელთაც ახასიათებთ არამყარი იდეოლოგიური კავშირი.¹⁷

პოლიტიკური პარტიები ხელისუფლებისთვის ბრძოლაში იყენებენ ყველა შესაძლო გზას და საშუალებას, რათა შეძლონ ძალაუფლების მოპოვება. როგორც რობერტ ჰარმელი და ჯომ რობერტსონი აღნიშნავენ ახლად შექმნილი პოლიტიკური პარტიები თავიანთ იდეოლოგიურ ორიენტაციას ირჩევენ ქვეყანაში არსებული მდგომარეობიდან გამომდინარე. ასე რომ სავსებით შესაძლებელია ქვეყანაში ჭარბად იყოს წარმოდგენილი ერთი რომელიმე პოლიტიკური ორიენტაციის მატარებელი პარტიები.¹⁸ ასევე კვლევაში განხილული აქვთ პარტიათა ცვალებადობის და აქტიურობის მაჩვენებელი, სადაც ნათლად ჩანს რომ უკანასკნელ წლებში პარტიების რიცხვი იზრდება სხვადასხვა ქვეყნებში მას მაგალითად მოჰყავს ევროპის ქვეყნები. ისინი ცდილობენ ახსნას თუ რა არის ამ ყველაფერის გამომწვევი მიზეზი, რატომ იზრდება პარტიების რიცხვი. ავტორები გამოყოფენ რამდენიმე ფაქტორს ესენია: ფედერალიზმი, საარჩევნო ხელმისაწვდომობა, არსებული პარტიების სისუსტე, საარჩევნო სისტემა და სხვ. თუმცა ნაკლებად საუბრობენ იმ ძირითად აქცენტებზე რამაც გავლენა მოახდინა პარტიათა ასეთი სიმრავლე ეს არის მეორე მსოფლიო ომი და მას შემდეგ განვითარებული მოვლენები ასევე აღმოსავლეთ ევროპაში კომუნისტური რეჟიმის რღვევა, ჩემი აზრით ამ ფაქტორებმა უდიდესი როლი ითამაშა ევროპაში პარტიების რიცხვის ზრდაში.

¹⁷ Gunther, R. and Diamond, L. (2003). *SPECIES OF POLITICAL PARTIES A New Typology* London

¹⁸ Robert Harmel and John D. Robertson. (1985). *Formation and Success of New Parties: A Cross-National Analysis*

პოლიტიკურ პარტიებს შეექმნათ გარკვეული სახის კრიზისი. როგორც პიერო იგნაზი (Piero Ignazi) აღნიშნავს ძველი პოლიტიკური პარტიები ვეღარ უძლებენ ახალ პოლიტიკურ, სოციალურ თუ სხვა სახის გამოწვევებს. როგორც მემარჯვენე ასევე მემარცხენე ორიენტაციის პარტიებს შეექმნათ გარკვეული სახის კრიზისი, რომელიც ახლად შექმნილ პოლიტიკურ პარტიებმა სათავისოდ გამოიყენეს და ამის ხარჯზე ცდილობენ ახალი პოლიტიკური პარტიები ადგილი დაიმკვიდრონ ქვეყნის, როგორც საკანონმდებლო ასევე აღმასრულებელ ხელისუფლებაში.¹⁹ ამ მოვლენებს შემდეგნაირად ხსნის: გაჩნდა ახალი სოციალ-ეკონომიკური მოთხოვნები, განვითარდა საზოგადოება და შესაბამისად მათ გაუჩნდათ ახალი ინტერესები და შეხედულებები, თანდათან აქტიური ხდება მსოფლიო გლობალიზაციის პრობლემები და გლობალური მოვლენები საზოგადოებისთვის. როგორც ავტორი აღნიშნავს მალევე ძველ პოლიტიკურ პარტიებს ჩაანაცვლებს ახალი პოლიტიკური პარტიები რადგან სწორედ ისინი ცდილობენ თავიანთი იდეოლოგია მოარგონ ახალ გამოწვევებს და უპასუხონ პარტიების წინაშე არსებულ გამოწვევებს. თუმცა ნაკლებად საუბრობს ავტორი თავის სტატიაში რა იგულისხმება პარტიის წინაშე არსებულ კრიზისში.

ახლად შექმნილი პოლიტიკური პარტიები მიმართავენ სხვადასხვა ხერხებს და საშუალებებს რათა შეძლონ მოვიდნენ ხელისუფლებაში და ადგილი დაიმკვიდრონ ქვეყნის პოლიტიკურ ცხოვრებაში. როგორც პაულ ლუკარდიე (Paul Lucardie) აღნიშნავს ახალი პოლიტიკური პარტიები მიმართავენ შემდეგ ელემენტებს რათა შეძლონ ადგილის დამკვიდრება პოლიტიკურ სივრცეში ესენია: ახალი იდეოლოგიების საშუალებით შესთავაზონ თავი ელექტორატს, რესურსები: ფული, პარტიის წევრები და სხვა რესურსების მედია საშუალებები იქნება თუ სხვა მათი დახმარებით თავის დამკვიდრება და მესამე ეს არის დაყრდნობა პოლიტიკურ შესაძლებლობათა სტრუქტურასა და სოციალ-ეკონომიკურ, კულტურულ პრინციპებზე.²⁰ ავტორი თითოეულ ამ კომპონენტს განიხილავს თავის სტატიაში თუმცა არ საუბრობს იმ ძირითად ბარიერებსა და დაბრკოლებებზე, რომელიც შეიძლება შეექმნას პოლიტიკურ პარტიებს.

¹⁹ Ignazi, P. (1996). *THE CRISIS OF PARTIES AND THE RISE OF NEW POLITICAL PARTIES*, London. Thousand Oaks. New

²⁰ Lucardie, P. (2000). *PROPHETS, PURIFIERS AND PROLOCUTORS*

პოლიტიკური პარტიები დასავლეთ ევროპაში – სტივენ ვოლინეთი(Wolinetz, Steven) აღნიშნავს, რომ დღეს დასავლეთ ევროპაში გაჩნდნენ ახალი პოლიტიკური პარტიები, რომელთაც შეგვიძლია თამამად ვუწოდოთ ელექტორატზე ორიენტირებული პოლიტიკური პარტიები (ანუ ამომრჩეველზე ორიენტირებული პოლიტიკური პარტიები). ასეთ პოლიტიკურ გაერთიანებებს ახასიათებთ ზედაპირული ორგანიზაცია და ბუნდოვანი იდეოლოგია. მათი მიზანია მოიზიდონ საარჩევნო ხმები. ელექტორატზე ორიენტირებული პოლიტიკური პარტიები ყურადღებას ამახვილებენ სამი მიმართულებით ყოვლისმომცველობაზე, პერსონებსა და პროგრამებზე.²¹ ავტორი ამახვილებს ყურადღებას ასევე იმაზე, რომ პარტიები ირჩევენ სოციალური ინტერესების ფართო სპექტრს. ოპორტონისტული პარტიები- ანუ პრინციპულობას მოკლებული პოლიტიკური პარტიები, ცდილობენ მაქსიმალურად დააკმაყოფილონ ელექტორატის მოთხოვნები რათა მოვიდნენ ხელისუფლებაში. ისინი აქტიურად იყენებენ თანამედროვე საშუალებებს განსაკუთრებით კი მედიას რათა გავლენა მოახდინონ საზოგადოებაზე.

აღნიშნულიდან მინდა ყურადღება გავამახვილო სოციალ-ეკონომიკური მდგომარეობაზე. როგორც ავტორი აღნიშნავს ახალშექმნილი პოლიტიკური პარტიები არ გამოირჩევიან მყარი იდეოლოგიით და მათ იდეოლოგიაზე გავლენის მოხდენა შეუძლია ქვეყანაში არსებულ პოლიტიკურ ფაქტორთან ერთად სოციალ-ეკონომიკურ მდგომარეობას. ავტორის აზრით ახლად შექმნილ პოლიტიკურ პარტიებს უჭირთ დაიცვან იდეოლოგიური საფუძვლები.

მიუხედავად იმისა, რომ დასავლეთ ევროპაში დიდი ხანია დამკვიდრდა პოლიტიკური კულტურა და პოლიტიკური პარტიები ასე თუ ისე იცავენ ძირეულ იდეოლოგიურ საფუძვლებს მაინც გაჩნდა გარკვეული სახის პრობლემები. როგორც ვონ ბაიმი (Beyme, Klaus von) აღნიშნავს მართალია დასავლეთ ევროპის ქვეყნებში პარტიები გამოირჩევიან მყარი იდეოლოგიური საფუძვლით, მაგრამ ახლად შექმნილი/ახალი პოლიტიკური პარტიები ამავე კრიტერიუმით ნაკლებად გამოირჩევიან ისინი ელექტორატზე არიან ორიენტირებული.²² გარდა დასავლური დემოკრატიის ქვენებისა

²¹ Wolinetz, Steven (1991) 'Party System Change: The Catch-all Thesis Revisited', *West European Politics*

²² Beyme, Klaus von (1985). *Political Parties in Western Democracies*. Aldershot:Gower

ავტორი განიხილავს იმ ქვენებსაც სადაც ცდილობენ ან აქვთ მცდელობა გატარდეს დასავლური დემოკრატია. ავტორის აზრით, თანამედროვე პოლიტიკური პარტიები, რომლებსაც არ გააჩნიათ კავშირი ძველ ტრადიციულ პოლიტიკურ პარტიებთან, თავიანთ იდეოლოგიასა და პროგრამას აყალიბებენ მსგავსი ჩვევებიდან გამომდინარე. მსგავსი ტიპის პოლიტიკური პარტიების საერთო მახასიათებელს არამყარი იდეოლოგია წარმოადგენს.

ავტორის აზრით პარტიების იდეოლოგიის და პროგრამის შემუშავებისას უდიდესი როლი ენიჭება და მნიშვნელოვან გავლენას ახდენს ქვეყანაში არსებული პოლიტიკური მდგომარეობა და ამომრჩეველთა მოთხოვნები. თუმცა უნდა აღინიშნოს ის გარემოება რომ ავტორი თვალნათლივ არ გვიჩვენებს თუ რამ წარმოშვა ესეთი ტიპის პარტიები და რა არის მათი წარმოშობის ძირითადი მიზეზი.

როგორც რობერტ ტომსონი აღნიშნავს პარტიები მაქსიმალურად ცდილობენ განახორციელონ და შეასრულონ საარჩევნო პროგრამით გათვალისწინებული სოციალ-ეკონომიკური დაპირებები მოტივაციის თეორიიდან გამომდინარე, რომელიც თავის თავში მოიცავს ერთის მხრივ მმართველი პარტიის მხრიდან შეინარჩუნოს პოზიციები და კიდევ ერთხელ იქნას არჩეული ელექტორატის მიერ, ხოლო მეორეს მხრივ ოპოზიციის მხრიდან მოიაზრება არჩევნებში გამარჯვება და ხელისუფლების მოპოვება.²³ ავტორი შეეცადა აღნიშნული პროცესის გასაანალიზებლად მიმოეხილა პარტიათა წინასაარჩევნო დაპირებები და საარჩევნო პროგრამები. სახელისუფლებო პარტიების მოტივაციას ის, რომ რაც უფრო კარგად შეასრულებენ წინასაარჩევნო დაპირებებს უფრო დიდხანს დარჩებიან ხელისუფლებაში ხოლო ოპოზიციური პარტიები გამოდიან იმ თვალსაზრისით რომ მათ უნდათ მოვიდნენ ხელისუფლებაში და ამის მისაღწევად სთავაზობენ ელექტორატს მათთვის სასურველ პროგრამას. პოლიტიკური პარტიებისთვის იდეოლოგიაზე უფრო მეტად მნიშვნელოვანი ელექტორატის ინტერესების გათვალისწინება გახდა.

პოლიტიკური პარტიები აღმოსავლეთ ევროპაში – მას შემდეგ რაც აღმოსავლეთ ევროპის ქვეყნებში განსაკუთრებით კი პოსტ-საბჭოთა ქვეყნებში ჩატარდა პირველი თავისუფალ შეჯიბრებით პრინციპზე დამყარებული არჩევნები, პარტიებს შეექმნათ

²³ Thomson, R. (2001). *The programme to policy linkage: The fulfilment of election pledges on socio-economic policy in the Netherlands, 1986–1998*

მნიშვნელოვანი პრობლემები. მათ არ ჰქონდათ კავშირი ტრადიციულ ძველ პოლიტიკურ პარტიებთან (კომუნისტური პარტიის ერთპარტიულმა სისტემამ სერიოზული როლი ითამაშა ამ მხრივ. გაწყდა კავშირი ძველ ტრადიციულ პარტიებსა და ახალ თანამედროვე პოლიტიკურ პარტიებს შორის). ახლად შექმნილი პოლიტიკური პარტიები გამოირჩეოდნენ მერყეობით.²⁴ სტატიაში ცდილობენ ახსნან თუ რატომ გამოირჩევიან პარტიები ასეთი მერყეობით. უპირველესი მიზეზი ეს არის შიდა დინამიკა პარტიის შიგნით მიმდინარე პროცესები, აქ იგულისხმება პარტიის შიგნით მიმდინარე ბრძოლა ადგილის დასამკვიდრებლად და ასევე პარტიის შიგნით მიმდინარე გადაადგილებები. მეორე მნიშვნელოვანი გარემოება გახლავთ ის, რომ თვითონ ელექტორატი არჩევნებიდან არჩევნებამდე გამოირჩევა არასტაბილურობით რაც აისახება თვით პოლიტიკურ პარტიებზე. მესამე ფაქტორად დასახელებულია ისევ პარტიების შიდა ბუნება, როგორც სტატიის ავტორები აღნიშნავენ პარტიები ხშირად იყოფიან, ერთიანდებიან (ერთი პარტია უერთდება მეორეს და ასე შემდეგ) იმისთვის რომ დაიმკვიდრონ ადგილი წარმომადგენლობით ან აღმასრულებელ ორგანოში.

საინტერესოა ის გარემოება, რომ აღმოსავლეთ ევროპის განსაკუთრებით კი პოსტ-კომუნისტურ ქვეყნებში პოლიტიკურ პარტიებმა სხვაგვარად დაიწყო განვითარება. რიჩარდ როუსი და ნელი მიუ(Richard Rose and Neil Mu) საუბრობენ ახალ ევროპულ ქვეყნების დემოკრატიაზე (იგულისხმება პოსტ-კომუნისტური ქვეყნები) მათ საარჩევნო სისტემაზე, ელექტორატსა და პარტიებზე. როგორც ავტორები აღნიშნავენ ამ ქვეყნების უმეტესობამ აირჩია ანგლო-ამერიკული მიდგომა, შესაბამისად როგორც მმართველობის სისტემა ასევე საარჩევნო სისტემა ძირითადად ამ მოტივზე იქნა დაფუძნებული. თუმცა მათ მალევე შეექმნათ პრობლემები ვინაიდან სისტემა რომელსაც ანგლო-ამერიკული მოდელი სთავაზობდა იქცა ავტორიტარულ მმართველობად რადგან განსხვავებით ამერიკული დემოკრატიისგან ამ ქვეყნებში ჯერ დემოკრატია ფეხი კარგად არ მოუკიდებია ამიტომ ერთპიროვნული მმართველობითი სისტემამ დიდი ვერაფერი მოუტანა ამ ქვეყნებს.²⁵ ასევე სტატიაში საუბარია პარტიებსა და მათ იდეოლოგიაზე, როგორც ავტორები აღნიშნავენ დასავლეთ ევროპისგან განსხვავებით სადაც პარტიები

²⁴ **European Journal of Political Research**, *How Unstable? Volatility and the Genuinely New Parties in Eastern Europe*, 44(1): 391-412, 2005

²⁵ Richard Rose and Neil Mu. (2003). *ELECTIONS AND PARTIES IN NEW EUROPEAN DEMOCRACIES*, Washington

ზუსტად ასახავენ ელექტორატის მოთხოვნებს ცენტრალურ და აღმოსავლეთ ევროპაში ეს ასე არ არის ამის ძირითად ნაკლს კი ისინი დემოკრატიის დაბალ დონეს და პარტიული ინსტიტუტების ჩამოუყალიბლებობაზე მიუთითებენ. ასევე ავტორთა აზრით ეს ქვეყნები განიცდიან კომუნისტური ელიტის დამახასიათებელ ელემენტების არსებობას პარტიულ ელიტებში. გარდა ამისა ავტორები უდიდეს ყურადღებას უთმობენ იმ ფაქტს რომ ასეთ ქვეყნებში პარტიები არ გამოირჩევიან ინსტიტუციური სიმყარით, ისინი ხშირად იქმნებიან და ქრებიან მათ არ აქვთ მყარი იდეოლოგიური საფუძველი. ელექტორატი კი არამდგრადია და მერყევი, ხშირ შემთხვევაში არ აქვთ ჩამოყალიბებული მტკიცე პოზიცია და ისინი ისეთივე მერყევი არიან, როგორც პოლიტიკური პარტიები. ერთმა კონკრეტულმა პარტიამ შეიძლება ერთ არჩევნებში მიიღოს კოლოსალურად მაღალი მხარდაჭერა ამომრჩეველთა მხრიდან ხოლო შემდგომ არჩევნებში მას შეექმნას საშიშროება იმისა, რომ არათუ შევიდეს პარლამენტში არამედ შესაძლოა ვერც კი მოხვდეს იქ.

ტარას კუზიო (Taras Kuzio, 2010) უკრაინისადმი მიძღვნილ სტატიაში (*Populism in Ukraine in a Comparative European Context*) საუბრობს პოპულიზმზე (პოპულიზმი უკრაინისთვის ისევე როგორც საქართველოსთვის თანმდევი პროცესია ამიტომ აუცილებელია მიმოვიხილოთ ამ კუთხით არსებული გამოცდილება). ავტორმა გამოყო ის ძირითადი ელემენტები რაზეც აკეთებენ აქცენტს პარტიები უკრაინაში ესენია: ქარიზმატული ლიდერი, კრიზისული სიტუაციები, ანტი-ელიტური დამოკიდებულება, სოციალ-ეკონომიკური მდგომარეობა და ქვეყნის საგარეო პოლიტიკა.²⁶ როგორც უკრაინა ასევე საქართველო წარმოადგენს პოსტ-საბჭოთა ქვეყანას, ასე რომ უკრაინისთვის დამახასიათებელი ბევრი ნიშანი საგულისხმო და გასათვალისწინებელია ჩვენი ქვეყნისთვის. ავტორის მიერ დასახელებული ყველა ის ფაქტორი რაზეც აკეთებენ აქცენტს პოლიტიკური პარტიები დამახასიათებელია ჩვენი ქვეყნისთვისაც. თუ ჩვენ გადავავლებთ თვალს ჩვენს უახლოეს ისტორიას ამის მაგალითს ნათლად დავინახავთ. კრიტიკის სახით შეგვიძლია ავღნიშნოთ, რომ ის არ საუბრობს ამ ყველაფრის გამომწვევ ფაქტორებზე უბრალოდ საუბრობს მათზე და არ წარმოგვიჩენს ნათლად იმ ძირითად ფაქტორებს, რომელიც გავლენას ახდენს

²⁶ Kuzio, T. (2010). *Populism in Ukraine in a Comparative European Context*

პარტიების ასეთ ხასიათსა და ქცევაზე. ის არ სცემს პასუხს კითხვაზე თუ რატომ იქცევინ უკრაინაში პარტიები ასე?

სამხრეთ ევროპის პოლიტიკური პარტიები – რაც შეეხება სამხრეთ ევროპის ქვეყნებს, როგორც რიჩარდ გუნტერი (Richard Gunther) ახასიათებს სამხრეთ ევროპის პოლიტიკური პარტიები არასტაბილურნი არიან რასაც განაპირობებს შემდეგი ფაქტორები: სოციალ-ეკონომიკური, პოლიტიკური და ისტორიული. ელექტორატზე ორიენტირებული პოლიტიკური პარტიებმა მაშინ იწყეს აყვავება როდესაც მედია საშუალებებმა მოიგვა მთლიანად პოლიტიკური გარემო და დაიწყო მედიის აქტიური გამოყენება პოლიტიკაში, ასეთი პოლიტიკური პარტიები იზიდავენ მასებს.²⁷ ავტორს განხილული აქვს: იტალიის, ესპანეთის, პორტუგალიის და საბერძნეთის პოლიტიკური პარტიები მას შემდეგ რაც აღსდგა ამ ქვეყნებში დემოკრატიული მმართველობა თუმცა დემოკრატიასთან ერთად გაჩნდნენ ზემოთხსენებული პოლიტიკური პარტიები. რაც შეეხება ელექტორატს. ელექტორატი გამოირჩევა არასტაბილურობით ისინი არაპროგნოზირებადი არიან. თუმცა უნდა აღინიშნოს, რომ დღესდღეობით შედარებით სტაბილური ელექტორატის რიცხვი გაიზარდა. შეიძლება თამამად ითქვას რომ პარტიების არამყარი იდეოლოგია არა მხოლოდ ჩვენს ქვეყანას არამედ ევროპის მრავალ ქვეყანას აწუხებს და ეს გამოწვეულია ძირითად შემთხვევაში იმით, რომ პოლიტიკური პარტიები იბრძვიან ძალაუფლების მოსაპოვებლად და ამას ყველანაირი ხერხის გამოყენებით ცდილობენ.

პოლიტიკური პარტიები აფრიკასა და სამხრეთ ამერიკაში: ბოლო 40 წლის განმავლობაში აფრიკის კონტინენტზე დომინირებდნენ ნაციონალისტური ხასიათის პოლიტიკური პარტიები. თავდაპირველად ისინი გაჩნდნენ, როგორც განმანთავისუფლებელი მოძრაობები ხოლო შემდგომში იქცნენ ნაციონალისტური შეხედულების მქონე პოლიტიკურ პარტიებად. აფრიკის უმეტეს ქვეყნებში მმართველობის სადავეები სწორედ ასეთი ტიპის პოლიტიკურმა პარტიებმა თუ საზოგადოებრივმა ლიდერებმა ჩაიგდეს ხელში, რომელთაც ძალადობის ავტოკრატიული თუ სხვა არადემოკრატიული საშუალებების ხარჯზე ძალაუფლება დიდხანს შეინარჩუნეს. თუმცა დღეს ეს პარტიები განიცდიან კრიზისს. პოლიტიკურ

²⁷ Gunther, R. (2005). *Parties and Electoral Behavior in Southern Europe : Comparative Politics, Ph.D. Programs in Political Science*, City University of New York

ასპარეზზე გამოჩნდნენ ახალი პარტიები რომელთაც წინა პლანზე გამოიტანეს სოციალ-ეკონომიკური პრობლემები და აღნიშნულ საკითხზე აკეთებენ აქცენტს.²⁸ საინტერესოა აღნიშნული სტატია იმ თვალსაზრისით, რომ საკმაოდ კარგად გვიჩვენებს თუ როგორ ცვლიან პარტიები ერთმანეთს თუმცა ნაკლოვანება გამოიხატება იმაში რომ სტატია მოიკოჭლებს და თითქმის ავტორი ნაკლებად საუბრობს იმ ფაქტორებზე რის გამოც წინა პლანზე წამოიწია სოციალ-ეკონომიკური პოლიტიკა.

დასავლეთ აფრიკაში ქვეყნებში ერთპარტიული სისტემის შექმნა განპირობებული იყო არსებული პოლიტიკური ვითარებით. დამოუკიდებლობისკენ სწრაფვამ შექმნა მასებზე ორიენტირებული პოლიტიკური პარტიები, რომელთაც შემდგომში ძალაუფლება ჩაიგდეს ხელთ და შექმნეს ერთგვარი ერთპარტიული პოლიტიკური სისტემა, ასეთ პარტიებში იზრდება ლიდერის როლი.²⁹ პოლიტიკური პარტიების ლიდერები კი ხშირ შემთხვევაში ერთპიროვნულ მმართველებად გვევლინებიან. ეს ყველაფერი კი ხელს უშლის ასეთი ქვეყნების დემოკრატიულ ღირებულებებსა და ფასეულობებზე გადასვლას.

რალფი (RALPH, R) თავის სტატიაში საუბრობს, მასებზე ორიენტირებულ პარტიებზე. მას შემდეგ რაც გაიანამ (სახელმწიფო სამ. ამერიკაში ოფიციალურად გაიანას კოოპერატიული რესპუბლიკა) მოიპოვა დამოუკიდებლობა გაჩნდნენ ლიდერზე და მასებზე ორიენტირებული პოლიტიკური პარტიები.³⁰ ასეთი პოლიტიკური პარტიების წარმოშობის მიზეზად კი ავტორი ისევ და ისევ როგორც ზემოთ აღნიშნა დამოუკიდებლობისთვის ბრძოლა წარმოადგენს, რასაც თან დაერთო სოციალური უთანასწორობა. გაჩნდა უამრავი ასეთი ტიპის პოლიტიკური პარტია ხშირ შემთხვევაში კი ისინი ბრძოლას იწყებდნენ ერთპიროვნული მმართველობისთვის რაც უარყოფითად აისახებოდა ქვეყნის დემოკრატიულ განვითარებაზე.

პოლიტიკური პარტიები საქართველოში – მნიშვნელოვანი ასევე განვიხილოთ ევროპის უსაფრთხოებისა და თანამშრომლობის ორგანიზაციის, დემოკრატიული ინსტიტუტებისა და ადამიანის უფლებების ოფისის ინიციატივით „ნიდერლანდების მრავალპარტიული დემოკრატიის ინსტიტუტისა“ და „მშვიდობის, დემოკრატიისა და

²⁸ Suttner, R. (2005). *Transformation of political parties in Africa today*

²⁹ Schachter, R. (1961). *Single-Party Systems in West Africa*

³⁰ RALPH, R. (1974). *THE RISE OF THE FIRST MASS-BASED MULTI-RACIAL PARTY IN GUYANA*

განვითარების კავკასიური ინსტიტუტის კვლევითი ჯგუფის, მიერ განხორციელებული კვლევა, რომელიც შემდგომში გამოიკა წიგნის სახით „საქართველოს პოლიტიკური ლანდშაფტი“ აღნიშნულ კვლევაში განხილულია საქართველოში არსებული პოლიტიკური ვითარება, რა თქმა უნდა, კვლევაში განხილული აქვთ საქართველოში არსებული პოლიტიკური პარტიების ქცევა და დამოკიდებულება არჩევნებისადმი და ასევე პარტიული საკითხები.

ქართული პოლიტიკური სისტემა დაბალი პოლარიზაციის დონით ხასიათდება, ყოველ შემთხვევაში, პარტიებს შორის ფორმალური იდეოლოგიური განსხვავებულობის თვალსაზრისით. მეტ-ნაკლებად ძლიერი პოლიტიკური პარტიების უმრავლესობა თავს მემარჯვენე-ცენტრისტული იდეოლოგიის მატარებლად მიიჩნევს და მხოლოდ საქართველოს ლეიბორისტული პარტია აღიქვამს თავს მემარცხენე პოლიტიკურ ძალად. ამასთან, მემარჯვენე-ცენტრისტა მოთხოვნები ხშირად არ განსხვავდება მემარცხენე პარტიების მოთხოვნებისგან და მათ შორის თანამშრომლობას იდეოლოგიური განსხვავებულობა არ უშლის ხელს. სინამდვილეში, პარტიების ხედვებსა და სოციალურ იდენტობაში ძალიან ბევრი საერთო ელემენტია. უფრო მეტიც, იდეოლოგიურად განსხვავებულ პარტიებს შორის წარმატებული ტაქტიკური თანამშრომლობის არაერთი პრეცედენტი არსებობს. საინტერესოა, რომ თავად ლიდერებიც კი ნაკლებ ყურადღებას აქცევენ პარტიებს შორის არსებულ იდეოლოგიურ განსხვავებებს.³¹

რაც კიდევ ერთხელ მიგვანიშნებს იმაზე, რომ სამწუხაროდ პოლიტიკური პარტიები, რომელნიც საქართველოში ფუნქციონირებენ არ აქვთ ძლიერი იდეოლოგიური საფუძველი. ასევე კვლევაში აღნიშნულია რომ პარტიული ინსტიტუციონალური დონე დაბალია ხოლო ამომრჩეველი აქცენტს ძლიერ ლიდერზე აკეთებს. ისეთ ქვეყნებში როგორც საქართველოა ხშირია ალიანსების შექმნა/დაშლა, „პარტიათა შორისი თანამშრომლობა საარჩევნო ბლოკების, საპარლამენტო ფრაქციების და კონკრეტულ საკითხთან დაკავშირებით ტაქტიკური ალიანსების შექმნაში გამოიხატება.“³² ხშირ შემთხვევაში პოლიტიკური პარტიები არა ამომრჩევლის ან საზოგადოების ინტერესების გამტარებლად გვევლინება არამედ კონკრეტული ჯგუფების, ნათქვამია კვლევაში.

³¹ ალვარო პინტო სქოლტბახი და გია ნოდია. (2006). *საქართველოს პოლიტიკური ლანდშაფტი*.

³² ალვარო პინტო სქოლტბახი და გია ნოდია. (2006). *საქართველოს პოლიტიკური ლანდშაფტი*.

სამწუხაროდ, საქართველოში პოლიტიკური პარტიების ინსტიტუციონალიზაციის პროცესი ძალზედ ნელა მიმდინარეობს, „ამ ყველაფრის საფუძველია ფართოდ მიღებული მოსაზრება, რომ საქართველო ჯერაც მყარად რჩება ‘ქარიზმატული’ პოლიტიკის ფარგლებში, როცა პოლიტიკური ლიდერის პიროვნული თვისებები პირველხარისხოვანია, ხოლო იდეოლოგია და პოლიტიკური პროგრამა – მეორეხარისხოვანი.“³³ როგორც კვლევაშია აღნიშნული – იმის მაგივრად, რომ პოლიტიკური პროგრამის ჩამოყალიბებაზე სისტემატურად იმუშაონ, პარტიები ამ მხრივ მხოლოდ წინასაარჩევნოდ აქტიურდებიან. ამრიგად, პოლიტიკური კონცეფციების საფუძვლიანი დამუშავების (და საარჩევნოდ, გადამუშავების და დეტალიზების) ნაცვლად, არსებობს წინასაარჩევნო, ნაჩქარევი პოლიტიკური განცხადების ტენდენცია. ასეთი არათანამიმდევრული მიდგომა აზიანებს როგორც შიდაპარტიულ მდგრად განვითარებას პოლიტიკის შემუშავების მხრივ, ასევე პოლიტიკურ ხედვებზე დაფუძნებული საჯარო დისკურსის განვითარებას ქვეყანაში – დღესდღეობით დებატების სხვადასხვა იდეების ირგვლივ წინასაარჩევნო კამპანიის კაკოფონიაში იკარგება.³⁴ მეორე ხარისხოვანი ხდება თანდათან იდეოლოგიური შეხედულებები და წინა პლანზე ლიდერი ჩნება, რაც ხელს უშლის შემდგომში პარტიის განვითარებასა და იდეოლოგიის ჩამოყალიბება-გამტკიცებას.

სამწუხაროდ, საქართველოსთვის დამახასიათებელია მოკლევადიანი პოლიტიკური გაერთიანებების შექმნა და ფუნქციონირება. კვლევის თანახმად – ბოლოდროინდელი საარჩევნო ბრძოლის ერთ–ერთი მახასიათებელი იყო მყისიერი ტაქტიკური გადაწყვეტილებები ალიანსების შექმნისა და „გაერთიანების“ თაობაზე. მოკლევადიანი ალიანსების ჩამოყალიბების ასეთი ტენდენცია ხელს უშლის ისეთი მდგრადი მოძრაობის განვითარებას, რომელიც კონკრეტული სოციალური ტიპის ამომრჩეველს გაიჩენს. ამავდროულად, ის არის ხელისშემშლელი ფაქტორი მდგრადი და

³³ დამბარი, უ და სვანიძე, მ. (2012) *პოლიტიკის ფორმირების პროცესები საქართველოს პოლიტიკური და არასამთავრობო სექტორში* გვ:4

³⁴ დამბარი, უ. და სვანიძე, მ. (2012) *პოლიტიკის ფორმირების პროცესები საქართველოს პოლიტიკური და არასამთავრობო სექტორში* გვ:11

გრძელვადიანი იდეოლოგიური პლატფორმის ჩამოყალიბებისათვის, რომელიც შემდგომში პოლიტიკური დოკუმენტების შემუშავებაში აისახებოდა.³⁵

შეგვიძლია ცალსახად ავლნიშნით, რომ პოლიტიკური პარტიები რომელთაც არ გააჩნიათ მყარი ისტორიული კავშირი ძველ პოლიტიკურ პარტიებთან ან კიდევ ყალიბდებიან დემოკრატიისკენ მიმავალ ახლად შექმნილ სახელმწიფოებში რთული ამოცანების წინაშე დგებიან. მართალია მათი უმეტესობა ერგება არსებულ რეალობას, მაგრამ იდეოლოგიური თვალსაზრისით ისინი ვერ გამოირჩევიან, როგორც მყარი იდეოლოგიის მატარებელი პოლიტიკური პარტიები, ასევე მათ ხშირად ექმნებათ საფრთხე დაშლის და გაქრობის პოლიტიკური სივრციდან. თანამედროვე პოლიტიკური პარტიები აქცენტს აკეთებენ არჩევნებსა და მასებზე, მათთვის თანდათან მეორე ხარისხოვანი ხდება იდეოლოგია.

³⁵ დამბარი, უ. და სვანიძე, მ. (2012) *პოლიტიკის ფორმირების პროცესები საქართველოს პოლიტიკური და არასამთავრობო სექტორში* გვ:33

თავი III: კვლევის შედეგები

3.1 „ქართული ოცნების“ გზა საზოგადოებრივი მოძრაობიდან

პოლიტიკურ პარტიამდე

ქართული ოცნება, თავდაპირველად ჩამოყალიბდა, როგორც პოლიტიკური მოძრაობა. 2011 წლის 11 დეკემბერს გაიმართა „ქართული ოცნების“ პრეზენტაცია, სადაც ბიძინა ივანიშვილმა თავის გამოსვლაში აღნიშნა: „საზოგადოებრივი მოძრაობა „ქართული ოცნება“ იქმნება როგორც საზოგადოების გამაერთიანებელი ძალა, რათა განხორციელდეს საზოგადოების კონტროლი და გავლენა სახელმწიფოს პოლიტიკური, ეკონომიკური და სოციალური განვითარების პროცესებზე.“³⁶ ამავე გამოსვლაში ბიძინა ივანიშვილმა გააკრიტიკა ნაციონალური მოძრაობის მიერ განხორციელებული თითქმის ყველა რეფორმა და ქმედება, რომელმაც მისი თქმით ქართველი ხალხი საბოლოო გადატაკებამდე მიიყვანა. „რეფორმებმა, რომლებზეც ხელისუფლება გამუდმებით საუბრობს, დიდი ხანია ხალხზე ჩატარებული ცინიკური ექსპერიმენტის ხასიათი მიიღო. რეფორმებით მართლდება უმუშევრობა, სოციალური სიდუხჭირე, ჩამორჩენა განათლებისა და ჯანდაცვის სფეროებში, ეკონომიკასა და სოფლის მეურნეობაში, სავალალო მდგომარეობა სასამართლო ხელისუფლების სისტემაში.“³⁷ ხოლო შემდგომ ისაუბრა საზოგადოებრივ მოძრაობაზე, რომელსაც მალევე მიეცემოდა პარტიული სახე.

როგორც ივანიშვილმა აღნიშნა, მთავარი მიზანი პოლიტიკურ ასპარეზზე რეალური ოპოზიციის შექმნაა, რომელიც დაუპირისპირდება მმართველ ძალას და მის ტოტალიტარულ რეჟიმს. დღეიდან ჩვენი მიზანია: ისეთი სახელმწიფოს აშენება, სადაც თითოეული მოქალაქისა და მთელი ქვეყნის კეთილდღეობის წარმატების საწინდარი იქნება პატიოსნება, ღირსება და პროფესიონალიზმი. ჩვენი აფხაზი და ოსი თანამოქალაქეების ნდობის მოპოვება და ქვეყნის გამთლიანება. ჩვენი მოქალაქეების დასაქმება და ღირსეული შემოსავლის უზრუნველყოფა. დასავლური დემოკრატიის ღირებულებათა დანერგვა, ევრო-ატლანტიკურ სივრცეში ინტეგრაცია და არა ევროპისაკენ სვლის იმიტაცია. სამართლიანობის დამკვიდრება და ჩვენს თანამემამულეებში იმედისა და რწმენის გაძლიერება. ჩვენი მიზანია საქართველოს

³⁶სივილ ჯორჯია(civil.ge), *ივანიშვილის სიტყვა "ქართული ოცნების" დამფუძნებელ შეკრებაზე – სრული ტექსტი* <http://www.civil.ge/geo/article.php?id=24910&search=> 19.05.2017

³⁷ იქვე

გამარჯვება და არა ვინმეს დამარცხება. ჩვენ არ ვაპირებთ ახალი ისტორიის დაწერას 2012 წლიდან. ჩვენი ვალია აღვადგინოთ კავშირი წარსულსა და მომავალს შორის და ამ ჯაჭვში შევინარჩუნოთ საქმენიც და ადამიანებიც, რომლებმაც ამ წლებში მოახერხეს და ემსახურებოდნენ არა ხელისუფლებას, არამედ ქართულ სახელმწიფოს. ჩვენ ერთად უნდა ვაშენოთ მომავლის საქართველო. ჩვენი მიზნების აღსრულება არ არის უბრალოდ ჩვენი არჩევანი, ეს ჩვენი უზენაესი მოვალეობაა. ერთად ავაშენოთ თავისუფალი, ღირსეული მოქალაქეებით დასახლებული, ყველასათვის საოცნებო საქართველო!³⁸ საზოგადოებრივმა მოძრაობამ მალევე კოალიციური სახე მიიღო.

კოალიცია „ქართული ოცნების“ დამფუძნებელი დეკლარაცია მიღებულ იქნა 2012 წლის 21 თებერვალს. აღნიშნულ დეკლარაციაში მითითებულია რომ საქართველოს გადარჩენისა და თანამედროვე სახელმწიფოდ დამკვიდრებისთვის აუცილებელია 2012 წლის საპარლამენტო არჩევნებში ქართველი ხალხის გამარჯვება პოლიტიკურად და მორალურად გაკოტრებულ მმართველ რეჟიმზე, რომელიც დღეს მხოლოდ ძალაუფლების შენარჩუნებისთვის იბრძვის. სწორედ ამ გამარჯვების უზრუნველსაყოფად შეიქმნა პოლიტიკური კოალიცია „ქართული ოცნება“. კოალიცია აერთიანებს იმ პოლიტიკურ ძალებს, რომლებიც გაერთიანებული არიან თავისუფლებისა და დემოკრატიის პრინციპების საფუძველზე და გამოხატავენ საზოგადოების უმრავლესობის მიზნებს.

რადიო თავისუფლების ვებ-გვერდზე (radiotavisupleba.ge) 2012 წლის 12 თებერვალს გამოქვეყნდა სტატია ასეთი სათაურით: **პოლიტიკური კოალიცია „ქართული ოცნება“ დაფუძნებულია.** როგორც აღმნულ სტატიაში ვკითხულობთ კოალიციის პრეზენტაციაზე პარტიის ერთ-ერთმა ლიდერმა ბიძინა ივანიშვილმა დასვა კითხვა, რომელსაც თავად უპასუხა: **მაინც რა არის ის, რაც კოალიცია „ქართულ ოცნებაში“ გაწევრიანებულ პოლიტიკურ პარტიებს აერთიანებს და რის გაკეთებასაც ერთად გეგმავენ?** ”ხელისუფლებაში მოსული ”ქართული ოცნება“ დაასრულებს ავტორიტარულ მმართველობას და პოლიტიკურ მესიანიზმს საქართველოში; განავითარებს ლიბერალურ დემოკრატიულ ღირებულებებზე დაფუძნებულ ინსტიტუტებს; დაამკვიდრებს სახელმწიფო ორგანოთა დაბალანსებულ და გაწონასწორებულ მოდელს,

³⁸ სივილ ჯორჯია(civil.ge), *ივანიშვილის სიტყვა "ქართული ოცნების" დამფუძნებელ შეკრებაზე – სრული ტექსტი* <http://www.civil.ge/geo/article.php?id=24910&search=16.052017>

რეალურ თვითმმართველობასა და მრავალპარტიულ პოლიტიკურ სისტემას; უზრუნველყოფს ქვეყნის უსაფრთხოებას, რეგიონალური პოზიციების გამყარებას, რისთვისაც გააღრმავებს ევროკავშირსა და ნატოსთან ინტეგრაციას, მონაწილეობას მიიღებს რეგიონალური მასშტაბის ეკონომიკურ და სამშვიდობო პროცესებში; დაიწყებს და შეუქცევადს გახდის ქვეყნის გამთლიანების პროცესს, რისთვისაც მოძებნის დიალოგის გზებს აფხაზებსა და ოსებთან და საერთაშორისო თანამეგობრობის მხარდაჭერით მიაღწევს კონკრეტულ შედეგებს რუსეთთან მოლაპარაკებებში.”

ხოლო შემდგომში კოალიციაში შემავალი სხვადასხვა პარტიის ლიდერებმა დააფიქსირეს თავიანთი აზრი კოალიციის შექმნასთან დაკავშირებით. **”ამ პოლიტიკურ ძალას ყველაზე უკეთ ესმის რა არის დღეს ქვეყნის მთავარი პრობლემა და როგორ უნდა გადაჭრას ის”,** - ასე დაიწყო კოალიციის პრეზენტაციაზე გამოსვლა **”თავისუფალი დემოკრატების”** ლიდერმა ირაკლი ალასანიამ და მიზნების ჩამონათვალი განავრცო: საქართველოდან გადახვეწილი მოქალაქეების დაბრუნება და მათთვის სამუშაო ადგილების შექმნა, სოფლის მეურნეობის განვითარება, სამართლიანი ბიზნესგარემო და მონოპოლიების განადგურება. კოალიციის კიდევ ერთი დამფუძნებლის, რესპუბლიკელთა ლიდერის დავით უსუფაშვილის თქმით კი, ქვეყანაში ამ ძალის მოსვლასთან უნდა ასოცირდებოდეს საარჩევნო დემოკრატიის დამკვიდრება ქვეყანაში: **”ჩვენ უნდა დავამკვიდროთ ეს ტრადიცია, რომ ყოველ ორ თუ ოთხ წელიწადში ერთხელ ქართველმა ხალხმა გადაწყვიტოს, ვინ დარჩეს ხელისუფლებაში, ვინ წავიდეს და ვინ რა დოზით იყოს წარმოდგენილი თვითმმართველობის თუ ცენტრალური მართვის ორგანოებში.“** **”ეროვნული ფორუმის”** ლიდერმა კახა შარტავამ კი აქცენტები საერთაშორისო არენაზე საქართველოს როლსა და ფუნქციაზე დასვა: **”საქართველოს სახელმწიფოს საერთაშორისო როლი და ფუნქცია არის მისი მთლიანობის გარანტი და საქართველოში მცხოვრები მოქალაქეების შესაძლებლობათა რეალიზების სათანადო არეალის შექმნის გარანტი. ევროკავშირი, ნატო - ეს არ არის მხოლოდ ორგანიზაციები, რომელთა წევრობისთვის უნდა იბრძოლოს ქვეყანამ; ეს არის სივრცეები, რომელთა ათვისების პროცესში უნდა მოძებნოს საქართველომ მისთვის კუთვნილი როლი და ფუნქცია საერთაშორისო ურთიერთობათა სისტემაში, ის შეთავაზება ამ სივრცეებისადმი, რომელიც იქნება ჩვენი სახელმწიფოებრიობის შენარჩუნების გარანტი**

და საქართველო უნდა იყოს არა საჯილდაო ქვა, არამედ მრგვალი მაგიდა იმ პრობლემების მოგვარებისა, რომელთა მოგვარებითაც დაინტერესებულია ჩვენი სამეზობლო თუ ჩვენი პარტნიორები ევროკავშირსა და აშშ-ში.“³⁹

2012 წლის თებერვალში ბიძინა ივანიშვილმა პარტიის საინიციატივო ჯგუფი დაასახელა და გააფორმა კოალიცია რესპუბლიკურ პარტიასთან, თავისუფალ დემოკრატებთან, ეროვნულ ფორუმთან ერთად. „კოალიციას საკუთარ რესურსებს მოახმარენ ასევე „კონსერვატიული“ და „ხალხის“ პარტიები, რომელთაც „ქართულ ოცნებაში“ ზვიად ძიძიგური და კობა დავითაშვილი წარმოადგენენ.“⁴⁰ აპრილში, კოალიციას „მრეწველობა გადაარჩენს საქართველოს“ შეუერთდა. კოალიციის მიერ მიღებულ იქნა სადამფუძნებლო დეკლარაცია როლემიც 12 პუნქტისაგან შედგება.

დეკლარაციას ხელს აწერენ:

- ქართული ოცნება - დემოკრატიული საქართველო, ბიძინა ივანიშვილი.
- საქართველოს რესპუბლიკური პარტია, დავით უსუფაშვილი.
- თავისუფალი დემოკრატები, ირაკლი ალასანია.
- ეროვნული ფორუმი, კახა შარტავა.
- კონსერვატიული პარტია, ზვიად ძიძიგური.
- მრეწველობა გადაარჩენს საქართველოს, გოგი თოფაძე.

რაც შეეხება მოქალაქეთა პოლიტიკური გაერთიანება „ქართული ოცნება - დემოკრატიული საქართველოს“, ოფიციალურად დაფუძნდა ცოტა მოგვიანებით, კერძოდ კი, 2012 წლის 21 აპრილს, ვინაიდან საქართველოს კანონმდებლობა ბიძინა ივანიშვილს არ აძლევდა საშუალებას იმისას, რომ ის ყოფილიყო პარტიის თავმჯდომარე, როგორც ინტერნეტ-გამოცემა „სივილ ჯორჯია“(civil.ge) იუწყება - „ამის გამო პარტიამ დროებით თავმჯდომარედ ადვოკატი მანანა კობახიძე აირჩია, რომელიც ორგანიზაცია კონსტიტუცია 42-ე მუხლის ყოფილი აღმასრულებელი დირექტორია“. ამავე სტატიაში ვკითხულობთ - „დეკემბერში ივანიშვილმა საზოგადოებრივი მოძრაობა „ქართული ოცნება“ დააფუძნა, რომელიც ფორმალურად პარტია არ არის, თუმცა მილიარდერი პოლიტიკოსის პოლიტიკური საქმიანობის პლატფორმას წარმოადგენს;

³⁹ რადიო თავისუფლება(radiotavisupleba.ge). ავტ. ევა ქევანიშვილი (თებერვალი 21, 2012). *პოლიტიკური კოალიცია "ქართული ოცნება" დაფუძნებულია* <https://www.radiotavisupleba.ge/a/24491157.html> 17.05.2017

⁴⁰ იქვე

თებერვალში ივანიშვილმა ოპოზიციური კოალიცია ჩამოაყალიბა, რომლის შემადგენლობაშიც რესპუბლიკური პარტია, ჩვენი საქართველო–თავისუფალი დემოკრატები და ეროვნული ფორუმი შევიდნენ, ხოლო აპრილში მას მრეწველთა პარტიაც შეუერთდა. ივანიშვილის კოალიცია ოქტომბრის საპარლამენტო არჩევნებზე ბლოკის სახით გეგმავს მონაწილეობას.⁴¹ საქართველოს იუსტიციის სამინისტროში მოქალაქეთა პოლიტიკური გაერთიანება „ქართული ოცნება-დემოკრატიული საქართველო“ დარეგისტრირებულ იქნა 2012 წლის 7 მაისის №7-რ ბრძანებით.

მოქალაქეთა პოლიტიკური გაერთიანება „ქართული ოცნება - დემოკრატიული საქართველო“ დამფუძნებელი წესდების პრეამბულაშივე აღნიშნულია, რომ პარტიის იდეოლოგია ემყარება დემოკრატიულ ღირებულებებს, ადამიანის უფლებებს, სოციალურ სოლიდარობასა და სამართლებრივი სახელმწიფოს პრინციპებს. 2016 წლის 14 მაისის ყრილობის საფუძველზე მპგ „ქართული ოცნება - დემოკრატიული საქართველომ“ შეიტანა გარკვეული სახის ცვლილებები წესდებაში კერძოდ, როგორც დამფუძნებელ (2012) წლის ასევე 2013 წელს მიღებულ წესდებებში არ იყო დაფიქსირებული მკაფიოდ პარტიის იდეოლოგიური ხაზი ხოლო 2016 წლის წესდებაში (რომელიც დღეს მოქმედებს) დაფიქსირებულია, რომ „პარტია არის მემარცხენე ცენტრისტული გაერთიანება, რომლის მიზანია მოქალაქეთა პოლიტიკური ნების ფორმირებასა და გამოხატვაში მონაწილეობა“. მართალია მანამდე არსებულ წესდებების ანალიზის შედეგად შეგვეძლო გვევარაუდა პარტიის მემარცხენე ცენტრისტული ორიენტაციის შესახებ, მაგრამ 2016 წლის წესდებაში იდეოლოგიური ხაზი პარტიამ მკვეთრად დააფიქსირა. მპგ „ქართული ოცნება - დემოკრატიული საქართველოს“ მიერ მიღებულ ყველა წესდებაში ხაზგასმით აღნიშნულია თავიანთი საგარეო ორიენტაცია და სწრაფვა: „შეუქცევადი გახადოს საქართველოს მოსახლეობის ნების განხორციელება - ქვეყნის ევროპულ და ევროატლანტიკურ სტრუქტურებში ინტეგრაცია“, ქვეყნის დამოუკიდებლობის განმტკიცება და ტერიტორიული მთლიანობის აღდგენა და სხვ.

⁴¹ სივილ ჯორჯია(<http://civil.ge>). (21 აპრ.'12). *ივანიშვილის პოლიტიკური პარტია დაფუძნდა* <http://civil.ge/geo/article.php?id=25372&search=> 16.05.2017

3.2 ქართული ოცნება კოალიციაში

2012 წლის 1 ოქტომბერს გაიმართა საქართველოს მერვე მოწვევის საპარლამენტო არჩევნები. ეს არჩევნები გამორჩეულია იმით რომ ხელისუფლების ცვლილება მოხდა არა ძალადობის გზით, არამედ არჩევნების შედეგად. არჩევნებში სახელისუფლებო პარტიის „ერთიანი ნაციონალური მოძრაობის“ მთავარმა ოპოზიციურმა ძალამ კოალიცია „ქართულმა ოცნებამ“ გაიმარჯვა.

2012 წლის საპარლამენტო არჩევნების წინასაარჩევნი გარემო – 2012 წლის საპარლამენტო არჩევნებში ერთიან ნაციონალურ მოძრაობის გამარჯვება ცხადი იყო მანამ სანამ არ გამოჩნდა მილიარდული ბიძინა ივანიშვილი, რომელმაც ძლიერი ოპოზიციური ფრთა შექმნა კოალიციის სახით. კოალიციაში გაწევრიანდნენ („საქართველოს რესპუბლიკური პარტია“ – დავით უსუფაშვილი, „თავისუფალი დემოკრატები“ – ირაკლი ალასანია, „ეროვნული ფორუმი“ – კახაბერ შარტავა, კონსერვატიული პარტია – ზვიად მიძიგური, „მრეწველობა გადაარჩენს საქართველოს“ – გოგი თოფაძე და საკუთრივ ქართული ოცნება) ეს გახლდათ იმდროისთვის ერთ-ერთი ყველაზე ძლიერი ოპოზიციური ძალა, რომელსაც შესწევდა უნარი გაეწია წინააღმდეგობა მართველი გუნდისთვის.

2011 წლის ოქტომბრიდან მოყოლებული, მას შემდეგ რაც ბიძინა ივანიშვილი აქტიურად გამოჩნდა ქართულ პოლიტიკაში მმართველი გუნდი ყველანაირად ცდილობდა გარკვეული სახის ბარიერები შეექმნათ მისთვის. საქართველოს ახალგაზრდა იურისტთა ასოციაციის 2012 წლის საპარლამენტო არჩევნების მონიტორინგის ანგარიშში წერია – 2011 წლის დეკემბრის ბოლოს ცვლილებები შევიდა, ასევე, საქართველოს კანონში „მოქალაქეთა პოლიტიკური გაერთიანების შესახებ“ და საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსში. ახალი კანონით განისაზღვრა ე.წ. „პარტიასთან კავშირში მყოფი“ ფიზიკურ და იურიდიული პირების ცნება. აღნიშნულ პირებზე იგივე რეგულაციები ვრჩელდება, რაც პოლიტიკური გაერთიანებებისთვის არის დადგენილი მათი ქონებისა და ფინანსების ფორმირებასთან დაკავშირებით. მაგალითად, „დაკავშირებულ პირებს“ უფლება არ აქვთ, შემოსავალი მიიღონ სამეწარმეო საქმიანობიდან, სხვა სახის საქმიანობით მიღებული შემოსავალი არ უნდა არემატებოდეს 60 000 ლარს წელიწადში; ფიზიკური და იურიდიული პირებისაგან არ

აქვთ კრედიტის აღების უფლება, მათი ფინანსური საქმიანობის გამჭვირვალობის მონიტორინგს ახორციელებს საქართველოს კონტროლის პალატა და სხვა.⁴²

პრობლემა შეექმნა კოალიციის ლიდერს, ბიძინა ივანიშვილს მოქალაქეობასთან დაკავშირებით ჯერ მან დაკარგა საქართველოს მოქალაქეობა, ვინაიდან საქართველოს კანონმდებლობის თანახმად „საქართველოს მოქალაქე იმავდროულად არ შეიძლება იყოს სხვა სახელმწიფოს მოქალაქე, გარდა ამ პუნქტით დადგენილი გამონაკლისი შემთხვევისა. საქართველოს პრეზიდენტის მიერ საქართველოს მოქალაქეობა შეიძლება მიენიჭოს უცხო ქვეყნის მოქალაქეს, რომელსაც საქართველოს წინაშე აქვს განსაკუთრებული დამსახურება ან მისთვის საქართველოს მოქალაქეობის მინიჭება გამომდინარეობს სახელმწიფო ინტერესებიდან.“⁴³ ბიძინა ივანიშვილმა 2004 წელს მიიღო საქართველოს მოქალაქეობა ხოლო 2010 წელს მან ასევე მიიღო საფრანგეთის მოქალაქეობაც შესაბამისად მას შეუწყდა საქართველოს მოქალაქეობა, თუმცა მოგვიანებით როდესაც განცხადების საფუძველზე მოითხოვა საქართველოს მოქალაქეობის აღდგება გაურკვეველი მიზეზთა გამო უარი ეთქვა საქართველოს მოქალაქეობაზე. ასევე დააკავეს რამდენიმე „ქართული ოცნების“ აქტივისტები და დააჯარიმეს „ქართუ ბანკი.“

სამართლიანი არჩევნებისა და დემოკრატიის საერთაშორისო საზოგადოება ანგარიში წერია, რომ _ წინასაარჩევნო პერიოდის დარღვევების ხასიათი და დინამიკა საარჩევნო პროცესების გააქტიურების პარალელურად იცვლებოდა. მონიტორინგის დასაწყისში, აპრილ-მაისის თვეებში, ყველაზე მეტად სამსახურიდან პოლიტიკური ნიშნით გათავისუფლების ფაქტები ფიქსირდებოდა. მოგვიანებით არჩევნების მოახლოებასთან ერთად, იმატა ადმინისტრაციული რესურსების გამოყენების, პოლიტიკურ ნიადაგზე განხორციელებული ძალადობის, ფიზიკური დაპირისპირებისა და პოლიტიკური ნიშნით ადმინისტრაციული სანქციების/პატიმრობის გამოყენების შემთხვევებმა. წინასაარჩევნო ხასიათის სამართალდარღვევის ფაქტები საქართველოს

⁴² საქართველოს ახალგაზრდა იურისტთა ასოციაცია. (2012). *წინასაარჩევნო პროცესის მონიტორინგი 2012 წლის საქართველოს საპარლამენტო არჩევნებისთვის*. თბილისი, გვ. 4

⁴³ საქართველოს კონსტიტუცია, მუხლი 12

თითქმის ყველა რეგიონში დაფიქსირდა. „სამართლიანმა არჩევნებმა“ წინასაარჩევნო მონიტორინგის ანგარიშებში ასობით მსგავს შემთხვევას მოუყარეს თავი.⁴⁴

წინასაარჩევნო პერიოდში მედია საკმაოდ მრავალფეროვანი იყო. ტელევიზიის, პრესის, რადიოსა თუ ინტერნეტის საშუალებით შესაძლებელი იყო მრავალფეროვანი ინფორმაციის მიღება. „პრობლემას წარმოადგენდა ის, რომ საქართველოს მოქალაქეები მოკლებული იყვნენ შესაძლებლობას, თანაბრად ქონოდათ წვდომა ყველა მედია საშუალებაზე, განსაკუთრებით კი ხელისუფლების მიმართ კრიტიკულად განწყობილ მედიაზე. აღნიშნული პრობლემა ძირითადად მომდინარეობდა იქედან, რომ საკაბელო მაუწყებლების უმრავლესობა უარს აცხადებდა საკუთარი მომსახურების არეალში ჩაერთო ის მაუწყებლები, რომელთა საშუალებითაც ხელისუფლების მიმართ კრიტიკული ინფორმაციის მოსმენა იყო შესაძლებელი.“⁴⁵

ნილ მაკფარლეინი⁴⁶ თავის ბლოგში აღნიშნავს რომ – პირველ რიგში, წინასწარმა გამოკითხვებმა ცხადყო, რომ შემფოთებამ ეკონომიკურ საკითხებზე (უმუშევრობა, სიღარიბე) გადაწონა ხელისუფლების დისკურსი რუსეთის წინააღმდეგ აღდგომისა და დაკარგული ტერიტორიების დაბრუნების შესახებ, ასევე მათი გამოფიტული განცხადებები შავი ზღვისპირეთში ნიცასა და სინგაპურის მშენებლობის შესახებ. ყოველდღიურმა ტანჯვამ, მძიმე შრომამ და არასტაბილურობამ, რომელსაც ბევრი ქართველი შეეჯახა, მთლიანად დაჩრდილა პომპეზური დაპირებები დიადი მომავლის შესახებ. დანაშაულის მიმართ ქვეყნის ნულოვანი ტოლერანტობის პოლიტიკა და დაპატიმრებული ხალხის უხვი რაოდენობა იმას ნიშნავდა, რომ ქვეყნის მოსახლეობის დიდ ნაწილს ნათესავები ციხეში ჰყავდა, რომელთათვისაც ვერდიქტი უზომოდ დისფუნქციურ და მიკერძოებულ სასამართლო სისტემას გამოჰქონდა. ფართოდ გავრცელებული აღქმა იმისა, რომ დაპატიმრება იყო საშუალება ბიზნესით დაკავებული

⁴⁴ სამართლიანი არჩევნებისა და დემოკრატიის საერთაშორისო საზოგადოება (ISFED). (2013). *2012 წლის 1 ოქტომბრის საპარლამენტო არჩევნების მონიტორინგის საბოლოო ანგარიში*. გვ.5

⁴⁵ სამართლიანი არჩევნებისა და დემოკრატიის საერთაშორისო საზოგადოება (ISFED). (2013). *2012 წლის 1 ოქტომბრის საპარლამენტო არჩევნების მონიტორინგის საბოლოო ანგარიში*. გვ.35

⁴⁶ ნილ მაკფარლეინი არის საერთაშორისო ურთოერობების ლესტერ ბ. პირსონის სახელობის პროფესორი და მკვლევარი წმ. ანას კოლეჯში, ოქსფორდი. ის არის ყოფილი საბჭოთა კავშირის რეგიონული დინამიკის სპეციალისტი

ხალხისგან დიდი თანხის გამოძალვისთვის სახელმწიფო საგანძურის შესავსებად, სულაც არ უწყობდა ხელს ხელისუფლების იმიჯის პოპულარიზაციას.⁴⁷

არჩევნების მოახლოებასთან ერთად იმატა პოლიტიკურმა დაძაბულობამ, ამას თან დაერთო სკანდალური ციხის კადრები. სწორედ ციხის კადრებმა მოახდინა ყველაზე დიდი გავლენა არჩევნებზე და მოქალაქეთა უდიდესი პროტესტი გამოიწვია. „არჩევნებამდე დაახლოებით 10 დღით ადრე, ოპოზიციურ მედიასა და ინტერნეტში სასჯელადსრულების სისტემაში გავრცელებული სისტემატური ცემის და გაუპატიურების კადრები გამოჩნდა. ამ ვიდეოებმა დაადასტურა ის, რასაც ბევრი ეჭვობდა სასჯელადსრულების სისტემაში ადამიანის უფლებების დარღვევების შესახებ. ეს ყველაფერი, კულტურულ კონტექსტში, უზომოდ შეურაცხმყოფელი იყო.“⁴⁸ არჩევნებში საბოლოო გამარჯვება კოალიცია „ქართულმა ოცნებამ“ მოიპოვა.

საქართველოში არსებული სოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეობა 2012 წლის საპარლამენტო არჩევნების წინ – საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახურის მონაცემებით – 2012 წელს საქართველოში უმუშევრობის დონე 2011 წელთან შედარებით მცირედით, 0.1 პროცენტული პუნქტით შემცირდა და 15.0 პროცენტი შეადგინა. 2012 წელს 2011 წელთან მიმართებაში მოსახლეობის აქტიურობის დონე გაიზარდა 1.7 პროცენტული პუნქტით, ხოლო დასაქმების დონე გაიზარდა 1.4 პროცენტული პუნქტით. უნდა აღინიშნოს, რომ აქტიურობისა და დასაქმების დონეები გაზრდილია როგორც სოფლის, ასევე ქალაქის ტიპის დასახლებებში.⁴⁹ თუმცა უნდა აღინიშნოს, რომ ეს მონაცემები არ ასახავს საზოგადოების აზრს უმუშევრობასთან დაკავშირებით უფრო მეტიც, საზოგადოების დიდი ნაწილი თავს უმუშევრად (დაუსაქმებლად) მიიჩნევდა.

ეროვნულ-დემოკრატიული ინსტიტუტის მიერ ჩატარებულმა კვლევამ კიდევ ერთხელ ცხადყო დასაქმების მნიშვნელობა ქართული საზოგადოებისათვის. 2011 წლის სექტემბერში გამოვლენილი შედეგების მიხედვით, მოსახლეობის 62%-ს „სამუშაო“ ქვეყნის ნომერ პირველ პრობლემად მიაჩნია, ხოლო 72%-ს ნომერ პირველ ადგილობრივ

⁴⁷ სოციალურ მეცნიერებათა ცენტრი. (2012). http://css.ge/index.php?lang_id=GEO&sec_id=5&info_id=577 16.06.2017

⁴⁸ იქვე

⁴⁹ სტატისტიკის ეროვნული სამსახური, *დასაქმება და უმუშევრობა 2012 წელი (წლიური)*. http://www.geostat.ge/cms/site_images/files/georgian/labour/dasaqmeba%20da%20umuSevroba%202012_pres-relizi.pdf 08.06.2017)

პრობლემად. გარდა ამისა, კითხვაზე, შეიცვალა თუ არა ამ მიმართულებით მდგომარეობა საქართველოში, 33%-მა უპასუხა, რომ მდგომარეობა გაუარესდა, ხოლო 40%-ს მიაჩნია, რომ ამ კუთხით მდგომარეობა საერთოდ არ შეცვლილა. ეს მონაცემები კიდევ ერთხელ ადასტურებს, რომ უმუშევრობა საქართველოს ეკონომიკის მნიშვნელოვანი პრობლემაა. უნდა აღინიშნოს, ასევე, რომ გამოკითხულთა 50%-ს მიაჩნია, რომ მდგომარეობა გაუარესდა საზოგადოებაში სიღარიბის დონის თვალსაზრისითაც. ეროვნულ-დემოკრატიული ინსტიტუტის კვლევაზე დაყრდნობით, რესპოდენტთა 31% ან უმუშევარია ან სამუშაოს მაძიებელი, 5% არ ეძებს სამუშაოს, ხოლო 30% არააქტიურ სამუშაო ძალას წარმოადგენს, რომელიც მოიცავს სტუდენტებს, პენსიონერებს, და ა.შ.⁵⁰

2012 წლის მთლიანი შიდა პროდუქტის მაჩვენებელმა დაზუსტებული მონაცემებით, მიმდინარე ფასებში 26 167,3 მლნ. ლარი შეადგინა, რაც 7,5 პროცენტით აღემატება წინა წლის ანალოგიურ მაჩვენებელს. მთლიანი შიდა პროდუქტის რეალური ზრდა წინა წელთან შედარებით 6,2 პროცენტით, ხოლო დეფლატორის – 1,2 პროცენტით განისაზღვრა. მთლიანი შიდა პროდუქტის დარგობრივ სტრუქტურაში უდიდესი წილი უკავია მრეწველობის (16,7 პროცენტი) და ვაჭრობის (16,7 პროცენტი) სექტორებს. შემდეგ პოზიციებს იკავებენ: სახელმწიფო მმართველობა (11,2 პროცენტი), ტრანსპორტი და კავშირგაბმულობა (10,6 პროცენტი), სოფლის მეურნეობა (8,6 პროცენტი), მშენებლობა (7,8 პროცენტი), ჯანდაცვა და სოციალური დახმარება (6,1 პროცენტი).⁵¹

2004 წლიდან 2008 წლამდე საშუალო წლიური ეკონომიკური ზრდა 6,8%-ს შეადგენდა. ეს ზრდა დროებით შეჩერდა მხოლოდ 2008 წლის შუა პერიოდში, როდესაც ქვეყანას რუსეთთან კომფლიქტი და გლობალური ეკონომიკური კრიზისი დაატყდა თავს. ორმაგი შოკის შემდეგ ქვეყნის ეკონომიკა სწრაფად აღდგა და 2010-2011 წლებში ზრდის მაჩვენებელი თითქმის კრიზისამდე დონეს დაუბრუნდა. მიუხედავად ამისა, სიღარიბე კვლავაც პრობლემად რჩება. შეფასების მიხედვით, უკიდურესი სიღარიბის მაჩვენებელი 10%-ია, ხოლო ნაკლებად კონსერვატიული აზრის გამოყენების შემთხვევაში სიღარიბის ზღვარს ქვემოთ მოსახლეობის 45% ცხოვრობს. სიღარიბის

⁵⁰EPRC (2011) დასაქმების და უმუშევრობის ტენდენციები საქართველოში

https://www.osgf.ge/files/publications/2011/EPRC_Georgian_Economic_Outlook_II,_Nov_2011_GEO.pdf

⁵¹ სტატისტიკის ეროვნული სამსახური, *საქართველოს მთლიანი შიდა პროდუქტი 2012 წელს*

(დაზუსტებული). http://geostat.ge/cms/site_images/files/georgian/nad/pres-relizi_2012_GEO.pdf_09.06.2017

მაჩვენებელი განსხვავებულია სხვადასხვა რეგიონსა და მოსახლეობის ჯგუფში. შემოსავლების უთანაბრობა მაღალია; შეფასების მიხედვით 2011 წელს Gini-ს კოეფიციენტი იყო 0.42.⁵² მიუხედავად გარკვეული სახის ეკონომიკური ზრდისა მოსახლეობის უდიდესი ნაწილი მაინც რჩებოდა სიღარიბის ზღვარს ქვემოთ, რაც უდიდეს გავლენას ახდენს ახლადწარმოქმნილი პოლიტიკური პარტიების იდეოლოგიაზე.

2012 წლის საპარლამენტო არჩევნების წინ ქართული ოცნების მიერ წარმოდგენილი წინასაარჩევნო პროგრამის ანალიზი – 2012 წლის საპარლამენტო არჩევნების წინ კოალიციამ წარმოადგინა თავისი საარჩევნო პროგრამა, რომელშიც წარმოდგენილი იყო კოალიციის მიზნები და ამოცანები, რომელთა შესრულებაც სურდათ ხელისუფლებაში მოსვლის შემთხვევაში. საინტერესოა ის გარემოება თუ რამდენად იყო წარმოდგენილი კოალიციაში შემაჯავლი სხვადასხვა პოლიტიკური სუბიექტების იდეოლოგია და მათი ხედვა. როგორც პარტიის წარმომადგენლებმა აღნიშნეს პირად ინტერვიუებში მათი ხედვა ასე თუ ისე გათვალისწინებულ იქნა კოალიციის წინასაარჩევნო პროგრამაში. კონსერვატიული პარტიის წარმომადგენლის თქმით – „2012 წლის პროგრამაში წარმოდგენილი იყო ჩვენი პარტიის შეხედულებები ადამიანის უფლებების, საპარლამენტო მმართველობის და ბიზნესის ხელშეწყობის საკითხებში.“ ხოლო რესპუბლიკური პარტიის წარმომადგენელმა განაცხადა რომ – „ბევრი რამ იყო წარმოდგენილი მათ შორის საკონსტიტუციო ცვლილებებზე, საარჩევნო კოდექსზე, ადამიანის უფლებების ნაწილში. რესპუბლიკური პარტია იყო ერთ-ერთი წამყვანი პარტია ვინც შექმნა 2012 წლის კოალიციის წინასაარჩევნო პროგრამა.“ სხვა პარტიის წარმომადგენლებს კი უჭირთ კონკრეტულად დაასახელონ თუ რა საკითხები იქნა გათვალისწინებული 2012 წლის წინასაარჩევნო პროგრამაში. მრეწველობა გადაარჩენს საქართველოს პარტიის წარმომადგენლის თქმით – „საქართველოში არსებული მდგომარეობა 2012 წელს (უმუშევრობა, კრიმინალი, სოციალური სიდუხჭირე და სხვ.) განაპირობა ის რომ იდეოლოგია ყოფილიყო სოციალისტური მიმართულების.“ როგორც მპგ ქართული ოცნება – დემოკრატიული საქართველოს წარმომადგენელმა განაცხადა – „ბიძინა ივანიშვილის ფაქტორმა დიდი როლი შეასრულა პარტიის იდეოლოგიის

⁵² გაეროს განვითარების პროგრამა საქართველოში. (2013) *ეკონომიკური და სოციალური მოწყვლადობა საქართველოში* გვ.11

შემუშავებაში, როგორც პარტიის ლიდერმა“. კოალიცია ქართულმა ოცნებამ იმოქმედა ქვეყანაში არსებული რეალური მდგომარეობიდან გამომდინარე და თავის პროგრამაში ასახა ის საკითხები, რომელიც აწუხებდა ამომრჩეველს.

2012 წლის საპარლამენტო არჩევნების წინ საარჩევნო ბლოკი „ბიძინა ივანიშვილი - ქართული ოცნების“ მიერ წარმოდგენილ იქნა საარჩევნო პროგრამა, სადაც ნათლად ასახულია ის საკითხები რომლის გათვალისწინება და შესრულება სურდა იმჟამინდელ ოპოზიციურ ძალას ხელისუფლებაში მოსვლის შემთხვევაში. კოალიცია „ქართული ოცნება“ ამომრჩეველს სთავაზობდა: ძირეულ რეფორმას საკანონმდებლო, აღმასრულებელ და სასამართლო ხელისუფლებაში. კონცეფციის თანახმად, რომელიც კოალიციის მიერ იქნა წარმოდგენილი ეს სამი ხელისუფლების წყარო იქნებოდა სრულიად გამიჯნული ინსტიტუციონალური და პოლიტიკური თვალსაზრისით. ისინი ვერ ჩაერეოდნენ ერთმანეთის საქმიანობაში. ასევე მნიშვნელოვანია სხვა სახის რეფორმები ესენია: სახალხო დამცველის (ომბუდსმენი) აპარატის რეფორმა, თვითმართველობის რეფორმა და უფლებების გაზრდა ე.წ. ექსკლუზიური უფლებამოსილების გადაცემა ცენტრალური ხელისუფლების მიერ ადგილობრივ თვითმართველობაზე, თვითმართველობის ბიუჯეტის გაზრდა და ახალი საბიუჯეტო სისტემის შემოღება, ქონების განკარგვის და პრივატიზების უფლებების გადაცემა და სხვა საკითხები. შინაგან საქმეთა სამინისტროს ძირეული რეფორმა, პოლიციის დეპოლიტიზირება. საჯარო სამსახურის რეფორმა და სხვ. რეფორმები თითქმის ყველა სფეროში უნდა განხორციელებულიყო, ეს ყველაფერი კი ხელს შეუწყობდა ქვეყანაში დემოკრატიის გამყარებას, ადამიანის უფლებების გაზრდას, სამართლიანობის პრინციპის დაცვასა და ევროპული ღირებულებების დამკვიდრებას.

საგარეო პოლიტიკასთან დაკავშირებით კოალიცია სთავაზობს ამომრჩეველს მოლაპარაკებისა და დიპლომატიური ურთიერთობების გზით მოგვარებას სხვადასხვა საკითხებით განსაკუთრებით კი კომფლიქტური რეგიონების საკითხებთან მიმართებაში (იგულისხმება აფხაზეთის და სამაჩაბლოს კომფლიქტური რეგიონები) რუსეთთან მოლაპარაკებების წარმართვა რომლის მთავარი მიზანი იქნება კომფლიქტის დეესკალაცია და მოგვარების გზების ძიება. რაც შეეხება საგარეო კურსს, როგორც პროგრამაშია აღნიშნული: „საქართველოს საგარეო ურთიერთობების კურსი უნდა

განისაზღვრებოდეს საქართველოს საშინაო ინტერესებიდან გამომდინარე. მთავარი ამოცანაა საქართველოს დამოუკიდებლობისა და სუვერენიტეტის დაცვა. საარჩევნო ბლოკის „ბიძინა ივანიშვილი-ქართული ოცნების“ მიერ გაკეთებული პოლიტიკური არჩევანი - ევროპული და ევროატლანტიკური ინტეგრაცია ეფუძნება ეროვნული უსაფრთხოების უზრუნველყოფისა და ხელსაყრელი გეოპოლიტიკური მდებარეობის ეფექტიანად გამოყენების მიზანს.“ პროგრამის თანახმად საქართველოს მთავარ სტრატეგიულ მოკავშირე ისევ დარჩებოდა ამერიკის შეერთებული შტატები, ასევე მნიშვნელოვანია კეთილმეზობლური ურთიერთობის დამყარების სტრატეგია. აქ იგულისხმება სამეზობლო პოლიტიკის გაზრდა განსაკუთრებით ჩრდილოეთ კავკასიის ხალხებთან და ასევე მათთან კულტურული თანამშრომლობის გაღრმავება. რეგიონში საქართველოს როგორც მთავარი მოთამაშის ადგილის დამკვიდრება. მნიშვნელოვანი კომპონენტია ასევე ისიც რომ ამ ყველაფრის შესრულებას უმეტესწილად კოალიცია დემოკრატიული ღირებულებების გაზრდის გზით აპირებს: „ევროპული და ევროატლანტიკური ინტეგრაციის წარმატების ძირითადი წინაპირობაა დემოკრატიული ღირებულებების უპირობო დანერგვა, ინსტიტუციური დემოკრატიის შექმნა, როდესაც გადაწყვეტილებები მიიღება საერთაშორისო სამართლის პრინციპებიდან გამომდინარე და არა ცალკეული პირების ნების შესაბამისად.“

პროგრამაში კოალიცია საუბრობს გარემოს დაცვით საკითხებზე და მიაჩნია, რომ ამ მხრივ უნდა გატარდეს მნიშვნელოვანი ღონისძიებები. კერძოდ, ეს ეხება ბუნებრივი რესურსების სწორად და ეფექტურად გამოყენებას, ევროგაერთიანების მოთხოვნების შესაბამისი გარემოსდაცვითი სტანდარტებისა და სამართლებრივ-ნორმატიული ბაზის შემუშავება, ნაგავსაყრელების მშენებლობა და მუნიციპალური ნარჩენების თანამედროვე სტანდარტების შესაბამისი ე.წ. „სანიტარიული პოლიგონის“ მოწყობა, სატყეო ფონდის, რომელიც სავალალო მდგომარეობაშია რეაბილიტაცია, გამკაცრება კანონის გარემოს დაცვით საკითხებთან მიმართებაში.

პროგრამაში ასევე გაწერილია თავდაცვის და უსაფრთხოების საკითხები, კომფლიქტების მოგვარების, მისი მშვიდობიანად გადაწყვეტის გზების ძიება და საბოლოო ჯამში ტერიტორიული მთლიანობის აღდგენა. ქვეყნის თავდაცვისუნარიანობის გაზრდის მიზნით კოალიცია გეგმავს თავდაცვის სისტემის

რეაბილიტაციას, ჯარისკაცთათვის ღირსეული პირობების შექმნას. სავალდებულო სამხედრო სამსახურის მოდერნიზება და მისი პოტენციურ სარეზერვო სისტემად გარდაქმნა. ნატოსთან ინტეგრაცია და სტრატეგიულ პარტნიორებთან მჭიდრო თანამშრომლობის გაღრმავება ეს ის ძირითადი გზავნილებია რაც ამ საკითხებთან მიმართებაში იქნა წარმოდგენილი კოალიციის მიერ.

სოციალურ-ეკონომიკურ საკითხებს საკმაოდ ვრცელი ადგილი უჭირავს აღნიშნულ წინასაარჩევნო პროგრამაში და ის თავის თავში შინაარსობრივად რამდენიმე ასპექტს მოიცავს. პროგრამაში ნათლად და მკაფიოდ იქნა დაფიქსირებული ის, რომ სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების ძირითადი მიმართულებები მოიცავს საარჩევნო ბლოკის „ბიძინა ივანიშვილი - ქართული ოცნების“ კონცეპტუალურ ხედვას ქვეყანაში არსებული სოციალურ-ეკონომიკური პრობლემების, მათი მოგვარების გზებისა და შემდგომი განვითარების თაობაზე. „ჩვენი ხედვა ეფუძნება თავისუფალი საბაზრო ეკონომიკის პრინციპებსა და ღირებულებებს. ამასთან, იგი ითვალისწინებს სოციალური სამართლიანობის დამკვიდრებას, მოსახლეობის ცხოვრების დონის გაზრდას, უკიდურესი სიღარიბის აღმოფხვრას როგორც სახელმწიფოს სოციალურ-ეკონომიკური პოლიტიკის უმთავრეს მიზნებს“.

კოალიციის მიერ შემოთავაზებული სოციალურ-ეკონომიკური პაკეტი გულისხმობს თავისუფალი საბაზრო ეკონომიკის დანერგვას, სახელმწიფოს როლის გაზრდას სისტემური ტრანსფორმაციის პროცესში, ექსპორტის სტიმულირება და იმპორტის ჩანაცვლება, სახელმწიფომ უზრუნველყოს სამართლიანი, თავისუფალი და კონკურენტული საბაზრო გარემოს შექმნა, მცირე და საშუალო ბიზნესის ხელშეწყობა, ბაზრის გათავისუფლება ხელოვნური მონოპოლიისაგან, ხელშეწყობა თანამედროვე და მოქნილი ინფრასტრუქტურის ჩამოყალიბებაში, გადასახადების მიზნობრივი ხარჯვა, შემოსავლების განაწილება და ოჯახური კეთილდღეობის მიღწევა, საზოგადოებრივი ინტერესების დაცვა, სასოფლო - სამეურნეო პროდუქციის წარმოების გაზრდა, ჯანდაცვის სისტემის რეფორმა, საყოველთაო დაზღვევის ამოქმედება და მედიკამენტებზე ფასების რეგულირება, უმწეო მდგომარეობაში მყოფი ოჯახების ფულადი დახმარების სისტემა, საპენსიო რეფორმა, ტარიფების შემცირება, დასაქმება და მეტი სამუშაო ადგილის შექმნა და სხვ.

როგორც პროგრამაშია აღნიშნული: „მოქმედი ეკონომიკური პოლიტიკის მთავარი პრობლემა გახდა ის, რომ სახელმწიფომ „საბაზრო ფუნდამენტალიზმის“ ეგიდით უარი განაცხადა საზოგადოების ინტერესებზე ორიენტირებულ ისეთ ორგანულ ფუნქციებზე, როგორცაა:

- ჯანსაღი და კონკურენტული ბიზნესგარემოს შექმნა;
- სოციალური პასუხისმგებლობა;
- საზოგადოებრივი ინტერესების დაცვა.“

2012 წელს კოალიციის მიერ წარმოდგენილი წინასაარჩევნო პროგრამის ძირითადი ნაწილი სწორედ რომ სოციალურ-ეკონომიკური საკითხების მოგვარებას, დემოკრატიული ინსტიტუტების გაძლიერებასა და ავტორიტალური მმართველობის შეცვლაზეა ორიენტირებული. მიუხედავად აღნიშნული პროგრამისა უნდა აღინიშნოს, რომ კოალიციის ლიდერი გახლდათ ბიძინა ივანიშვილი, რომელიც დიდი ავტორიტეტით სარგებლობდა საზოგადოებაში, თამამად შეიძლება ითქვას, რომ საზოგადოებამ არამხოლოდ აღნიშნულ პროგრამაზე დაყრდნობით მიიღო გადაწყვეტილება არამედ ბიძინა ივანიშვილის ავტორიტეტიდან გამომდინარეც. მპკ ქართული ოცნება _ დემოკრატიული საქართველოს წარმომადგენელის განაცხადებით _ „კოალიციის იდეოლოგიურ ხედვას მე მაგალითად ცენტრისტულს დავარქმევდი. გარკვეული სოციალური პრობლემების აქტუალიზაცია და ასევე ლიბერალური ეკონომიკური პოლიტიკა, რომელიც ერთმანეთთან თანაარსებობს.“

ქართული ოცნების წინასაარჩევნო კამპანიის წარმოებისას ვაწყდებით პოპულიზმის ნიშნებს. პოპულიზმს არავითარი კავშირი არ აქვს იდეოლოგიასთან და შეიძლება ითქვას, პოპულიზმი იდეოლოგიის მთავარი მტერია. წინასაარჩევნო დაპირებები, რომლის ძირითადი გამხმოვანებლები იყვნენ ქართული ოცნების წარმომადგენლები პირდაპირ პირდებოდნენ ამომრჩეველს იაფი ფულს, გადასახადების განახევრებას, დენის ტარიფის 17 თეთრიდან 7-8 თეთრზე დაყვანას, რეგიონში მინიმუმ ათასი ქარხანას, გრძელვადიანი უპროცენტო კრედიტებს, ხუთი მილიონი თითოეულ სოფელს, ბიძინა ივანიშვილის ფულის პირდაპირ ინვესტირებას სოფლის მეურნეობასა და ქვეყნის ბიუჯეტში და სხვ. რა თქმა უნდა, ამ ყველაფერმა მნიშვნელოვანი გავლენა მოახდინა ამომრჩევლის ქცევაზე და არჩევნების შედეგებზე. თუმცა იდეოლოგიური

თვალსაზრისით შეგვიძლია ვთქვათ რომ ასეთი ტიპის განცხადებებს არავითარი კავშირი არ აქვს მემარცხენე იდეოლოგიასთან.

ქვემოთ, ცხრილის სახით წარმოდგენილ იქნა კოალიცია „ქართული ოცნების“ იდეოლოგია. 2012 წლის საპარლამენტო არჩევნების წინ წარმოდგენილ წინასაარჩევნო პროგრამის ანალიზი შედეგზე დაყრდნობით.

ცხრილი №1: კოალიცია ქართული ოცნება _ იდეოლოგია:

№	მემარცხენე	ცენტრისტული	მემარჯვენე
განათლება		✓	
დასაქმება	✓		
სოფლის მეურნეობა		✓	
ჯანდაცვა	✓		
მიკროეკონომიკური საკითხები		✓	
სოციალური უზრუნველყოფა		✓	
ეკონომიკური პოლიტიკა			✓
საშინაო პოლიტიკა			✓
ეკოლოგიური პოლიტიკა	✓		
თავდაცვა და უსაფრთხოება		✓	

კოალიციაში მყოფ პოლიტიკურ პარტიათა შეფასება _ 2012 წლის საპარლამენტო არჩევნებში ქართული ოცნება წარმოდგენილი იყო კოალიციის სახით. კოალიციაში გაწევრიანებული იყო რამდენიმე იდეოლოგიურად განსხვავებული შეხედულების პოლიტიკური პარტია, რომელთაც არათუ არ აქვთ იდეოლოგიური თანაკვეთა

ერთმანეთთან არამედ პირიქით, მკვეთრადაც კი უპირისპირდებიან ერთმანეთს გარკვეულ საკითხებთან მიმართებაში. როგორც კოალიციაში მყოფი ეროვნული ფორუმის წარმომადგენელი აღნიშნავს – „2012 წელს, როდესაც კოალიცია შეიქმნა, საქმე არ იყო იდეოლოგიაზე და იდეოლოგიურ განსხვავებაზე, ბევრად უფრო მაღალა იდგა სახელმწიფოებრივი მდგომარეობა და განვითარების მომავალი ბედი. მთავარი იყო ამ რეჟიმის გაუნებლყოფა და არა იდეოლოგია.“ მპგ ქართული ოცნება – დემოკრატიული საქართველოს წარმომადგენლის განცხადებით – „2012 წელს მთავარი იყო არსებული პოლიტიკური მდგომარეობა და არ იყო წინასწარ განსაზღვრული პარტიის იდეოლოგია.“ ამავსე იმეორებენ სხვა კოალიციაში მყოფი პოლიტიკური პარტიების წარმომადგენლები. მრეწველობა გადაარჩენს საქართველოს პარტიის წარმომადგენელი აღნიშნავს, რომ – „იქ იყვნენ მემარჯვენეები, ცენტრისტები, მემარცხენეები თუ სხვა. ეს იყო სიმბოლო ქვეყნის გაერთიანების მმართველი რეჟიმის მიმართ.“ „რეჟიმის დამარცხება“, „სისტემასთან ბრძოლა“, „მძიმე სოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეობა“ ეს ის ძირითადი მიზეზებია რის გამოც მოხდა კოალიციაში პარტიების გაწევრიანება. რესპუბლიკური პარტიის წარმომადგენლის თქმით – „ბიძინა ივანიშვილის როლი იყო გადამწყვეტი თუმცა ამ ყველაფერს ხელი შეუწყო იმან, რომ კრიტიკული მასა მოსახლეობისა ხედავდა პოლიტიკური რეჟიმის შეცვლის აუცილებლობას.“ ამავსე აღნიშნავს ეროვნული ფორუმის წარმომადგენელი: „ბიძინა ივანიშვილის გამოჩენა სტრატეგიულად სწორი ნაბიჯი იყო მან შეძლო საქართველოში დაქსაქსული ელექტორატის და პოლიტიკური პარტიების მობილიზება.“

2012 წლის საპარლამენტო არჩევნებში კოალიცია „ქართული ოცნება“ მოქმედებდა არა როგორც მკვეთრად ჩამოყალიბებული იდეოლოგიური გაერთიანება არამედ ის პირდაპირ ორიენტირებული იყო ძლიერ ლიდერსა და ქვეყანაში არსებული პოლიტიკურ და სოცალურ-ეკონომიკურ მდგომარეობაზე. კოალიციამ ეფექტურად გამოიყენა ქვეყანაში არსებული მდგომარეობა და შეძლო ხელისუფლების მოპოვება. თუმცა შეიძლება ითქვას, რომ კოალიციის წევრებს ძალზედ გაუჭირდათ ერთად მუშაობა, რამეთუ არსებობდა მათ შორის საკმაოდ დიდი იდეოლოგიური წინააღმდეგობები, ამას თან დაერთო უპირობო ლიდერის წასვლა პოლიტიკიდან.

თუ გადავხედავთ კოალიციაში მყოფი პარტიების იდეოლოგიებს და პრიორიტეტებს მათში აშკარა განსხვავებებს დავინახავთ. კოალიციაში მემარჯვენე ორიენტაციის „ეროვნული ფორუმის“ ჰიბრიდი მემარჯვენე-ცენტრისტულ „რესპუბლიკელებთან“, ან ანტიდასავლური „მრეწველების“ შეჯვარება ევროატლანტიკური და ნეოლიბერალური ორიენტაციის „თავისუფალ დემოკრატებთან“ და ყველა ამათი ურთიერთქმედება საკუთრივ პარტია „ქართული ოცნება-დემოკრატიულ საქართველო“-სთან საკმაოდ არამდგრად იდეოლოგიურ გარემოს ქმნის. ეს იდეოლოგიური განსხვავებები ლოგიკურია, რომ სამუშაო პროცესში კოალიციის წევრებს შორის გარკვეულ უთანხმოებებს აჩენს. საქმე იმაშია, რომ კოალიცია შეიქმნა ერთგვარი „ნეგატიური“ მიზნით, რომელიც სააკაშვილის და მისი პარტიის ხელისუფლებიდან ჩამოცილებას ემსახურებოდა და გრძელვადიან პერსპექტივაში სახელმწიფოს სამართავად მსგავსი მიზნით შექმნილი გაერთიანებები სარგებლის მომტანი ვერ იქნება. მიუხედავად გულუხვი დაპირებებისა „ქართული ოცნების“ ხელისუფლებაში მოსვლისთანავე აშკარა გახდა, რომ მათ არ გააჩნდათ რაიმე ერთიანი, ეფექტური სამოქმედო გეგმა, რომლითაც ისინი შეძლებდნენ ქვეყნის ნორმალურად მართვას. როგორც წესი, პარტიისა თუ კოალიციის შექმნა იმ იდეოლოგიისა და მიზნების ერთობილიობის გარშემო ხდება, რომლის გატარებასაც ეს პოლიტიკური ძალა აპირებს ხელისუფლებაში მოსვლის შემდეგ. თუმცა „ქართული ოცნების“ შემთხვევაში საქმე სულ სხვაგვარადაა. რჩება შთაბეჭდილება, რომ კოალიცია და მის ცენტრში მოქცეული პარტია თავისი დამფუძნებლის და მისი გარემოცვის ვიწროკორპორატიულ ინტერესებზე უფროა ორიენტირებული, ვიდრე ელექტორატზე ორიენტირებული ეფექტიანი პოლიტიკის გატარებაზე.⁵³

⁵³რადიო თავისუფლება. გიორგი ბედენაშვილი (12.05.2015), „ქართულ ოცნებაში“ არსებული რა პრობლემები იწვევს მმართველი კოალიციის არაეფექტურობას? <https://www.radiotavisupleba.ge/a/tavisupali-sivrtse-giorgi-bedenashvili-kartuli-otsneba/27011758.html> 01.07.2017

3.3 მპგ ქართული ოცნება – დემოკრატიული საქართველო დამოუკიდებელი

სუბიექტი

2012 წლისგან განსხვავებით მპგ „ქართული ოცნება – დემოკრატიული საქართველო“ 2016 წლის საპარლამენტო არჩევნებში წარმოდგენილი იყო, როგორც მმართველი პარტია, ამასთან ერთად ის არ არის გაერთიანებული არცერთ საარჩევნო ბლოკსა და კოალიციაში. 2016 წლის 8 ოქტომბრის არჩევნებამდე კოალიცია ერთმანეთის მიყოლებით დატოვეს „ეროვნულმა ფორუმმა“, „საქართველოს რესპუბლიკურმა პარტიამ“ მანამდე კი კოალიციას გამოეთიშნენ „თავისუფალი დემოკრატები“. კოალიცია „ქართული ოცნება“ საბოლოო ჯამში დაიშალა. მრეწველებმა 2016 წლის საპარლამენტო არჩევნებში ცალკე პოლიტიკურ სუბიექტად მიიღეს მონაწილეობა, ხოლო კონსერვატორებმა ინტეგრირდნენ მპგ „ქართული ოცნება – დემოკრატიული საქართველოში“ და არჩევნებში მასთან ერთად მიიღეს მონაწილეობა. ასევე მნიშვნელოვანია ის გარემოებაც რომ ბიძინა ივანიშვილი, როგორც კოალიციის ლიდერი და მთავარი როლის შემსრულებელი 2012 წლის საპარლამენტო არჩევნებში გამარჯვებაში უკვე მპგ „ქართული ოცნება – დემოკრატიული საქართველოს“ გამოეთიშა სამართლებრივი თვალსაზრისით. ის არ წარმოადგენს პოლიტიკურ პარტიას და არც არჩევნებში ლეზულობს მონაწილეობას, როგორც პარტიის წევრი და ლიდერი თუმცა მისი გავლენა მაინც იგრძნობა. ბიძინა ივანიშვილი აკეთებდა განცხადებებს, რომელიც პირდაპირ მიმართული იყო მპგ „ქართული ოცნება – დემოკრატიული საქართველოს“ მხარდასაჭერად რაც, რა თქმა უნდა, ცხადყოფდა მის დამოუკიდებულებას და პოზიციას. 2016 წლის საპარლამენტო არჩევნებში ბიძინა ივანიშვილის გავლენა მაინც იგრძნობა რამეთუ საზოგადოებაში დღემდე ის ასოცირდება აღნიშნული პარტიის ლიდერად მიუხედავად იმისა, რომ ის არ ყოფილა საპარლამენტო არჩევნებში პარტიის სიის წევრი.

იდეოლოგიური თვალსაზრისით საინტერესოა ის გარემოება, რომ პარტიის მიერ ბოლო 2016 წელს მიღებულ წესდებაში განისაზღვრა პარტიის იდეოლოგიური ხედვა და ის წარმოადგენს მემარცხენე ცენტრისტულ ძალას, თუმცა ჩვენ ვხედავთ ქართულ ოცნებასთან ერთად კონსერვატიულ პარტიას, რომელიც მათი თქმით მემარჯვენე ცენტრისტული მიმართულებისაა გარდა ამისა ასევე მპგ ქართული ოცნება –

დემოკრატიული საქართველოს პარტიულ სიაში ინტეგრირდნენ „მწვანეები“ და „სოციალ-დემოკრატები“ ისევე როგორც 2012 წელს.⁵⁴

როგორც კონსერვატიული პარტიის წარმომადგენელმა განაცხადა ინტერვიუში – „ჩვენ ერთად ვახერხებთ თანაარსებობას მემარცხენე ცენტრისტული და მემარჯვენე ცენტრისტული“ მან ასევე დასძინა, რომ – „და დღესაც ქართული ოცნების დეკლარირებული ფასეულობები, რაც აქვთ ჩვენ მთლიანად ვუჭერთ მხარს და ვცდილობთ, რომ მის განხორციელებაში დავეხმაროთ.“ ხოლო მპკ ქართული ოცნება – დემოკრატიული საქართველოს წარმომადგენლის განცხადებით – „კონსერვატიული პარტია ეს არის ჩვენი უმცროსი პარტნიორი. ხშირ შემთხვევაში რაღაც გარკვეული პარტიული ხედვები არის განსხვავებული, მაგრამ თანამედროვე პოლიტიკაში იმდენად დაახლოვდა იდეოლოგიები თანამედროვე კონსერვატორთა და ცენტრიზმს შორის თუნდაც სოციალ-დემოკრატის შორის რომ გარკვეული სახის გადაკვეთა არის.“

ასევე როგორც მპკ ქართული ოცნება – დემოკრატიული საქართველოს წარმომადგენელმა განაცხადა – „როდესაც ხელისუფლებაში მოდიხარ მასინ გაქვს იდეალისტური დამოკიდებულებები თუმცა ხელისუფლებაში მოსვლის შემდეგ შენ გარკვეული ჩარჩოები გიწესდება, ასე ვთქვათ შეზღუდვები, რომელსაც არსებული სიტუაცია რასაც ღია პოლიტიკას ეძახიან, რომელიც გაიძულებს, რომ ვთქვათ ისე იდეალისტურად ვერ იმოქმედებ და შესაბამისად მოქმედებ. ცდილობ, რომ არსებულ სიტუაციას შეუსაბამო შენი ხედვები და გარკვეული კორექტირებები მოახდინო.“

აქ იგულისხმა ქვეყანაში არსებული სოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეობა. მართლაც, 2016 წლის საპარლამენტო არჩევნების წინ წარმოდგენილი ქართული ოცნების წინასაარჩევნო პროგრამა მთლიანად ორიენტირებულია სოციალურ-ეკონომიკურ საკითხებზე.

2016 წლის საპარლამენტო არჩევნების წინასაარჩევნო გარემო – 2016 წლის საპარლამენტო არჩევნები გამორჩეულია იმ თვალსაზრისით რომ 2015 წელს მოხდა ცვლილება საარჩევნო კანონმდებლობაში. მათგან ყველაზე მნიშვნელოვანი ერთმანდატიანი საარჩევნო ოლქების საზღვრის ცვლილება და მაჟორიტარული მანდატის საარჩევნო ბარიერის 30-დან 50 პროცენტამდე გაზრდა იყო. ასევე 2016 წელს

⁵⁴ საქართველოს საარჩევნო ადმინისტრაცია (ცესკო) <https://partylists.cec.gov.ge/uploads/52/41.pdf> 14.07.2017

წინასაარჩევნო გარემო პოლიტიკური და სამართლებრივი თვალსაზრისით 2012 წლის საპარლამენტო არჩევნებთან შედარებით საკმაოდ გაუმჯობესებული იყო.

დელეგაციის შეფასებით, წინასაარჩევნო პერიოდში არჩევნების პროცესის სანდოობისთვის საჭირო კომპონენტები უმეტესწილად არსებობდა. ყველა იმ არასამთავრობო ორგანიზაციის, პოლიტიკური პარტიის (გარდა ერთიანი ნაციონალური მოძრაობის წარმომადგენლებისა), დიპლომატიური და საერთაშორისო ორგანიზაციების წარმომადგენლებმა, რომელთაც დელეგაცია შეხვდა, აღნიშნეს, რომ წინასაარჩევნო გარემო 2012 წლის საპარლამენტო არჩევნებთან შედარებით გაუმჯობესებულია. ეს შეფასება მუდმივად მეორდებოდა, რაც საარჩევნო პროცესების მიმართ გაზრდილია ნდობის მაჩვენებელი.⁵⁵

თუმცა, მიუხედავად ამისა, გამოიკვეთა რამდენიმე ინციდენტი, როგორც სამართლიანი არჩევნებისა და დემოკრატიის საერთაშორისო საზოგადოების შუალედურ დასკვნაში ვკითხულობთ – საარჩევნო კამპანიის გააქტიურებასთან ერთად, მნიშვნელოვნად გაიზარდა სავარაუდოდ პოლიტიკური ნიშნით ოპოზიციური პარტიების წევრებისა და აქტივისტების მიმართ განხორციელებული ზეწოლა – მუქარის შემთხვევები. ანგარიშში მოყვანილ სამ ფაქტთან დაკავშირებით იკვეთება სამართალდამცავი ორგანოების წარმომადგენლების მხრიდან ჩადენილი სავარაუდოდ უფლებამოსილების გადამეტების ფაქტებიც კამპანიისთვის ხელის შეშლასთან ერთად გამოვლინდა ოპოზიციური პოლიტიკური პარტიების ოფისების დაზიანების შემთხვევებიც, რაც საფრთხის შემცველია თავისუფალი და სამართლიანი საარჩევნო გარემოსთვის. საანგარიშო პერიოდში დაფიქსირდა სააგიტაციო მასალის დაზიანების შემთხვევები, რასაც კამპანიის მიმდინარეობის ადრეულ ეტაპზე ადგილი არ ქონია. ორგანიზაციის დაკვირვებით, საანგარიშო პერიოდში გამოვლინდა სავარაუდოდ პოლიტიკური ნიშნით ზეწოლა-მუქარის 11, ფიზიკური დაპირისპირების 2, ამომრჩევლის სავარაუდოდ მოსყიდვის 1, არაუფლებამოსილი პირის მიერ აგიტაციაში მონაწილეობის 5, ადმინისტრაციული

⁵⁵ [National Democratic Institute](#) (NDI). (2016). *NDI-ის საერთაშორისო სადამკვირვებლო მისიის ანგარიში 2016 წლის 8 ოქტომბრის საპარლამენტო არჩევნებზე*. თბილისი, გვ. 7

რესურსის გამოყენების 4, წინასაარჩევნო კამპანიისთვის ხელის შეშლის 7, სააგიტაციო მასალების დაზიანების 5 ფაქტი.⁵⁶

მიუხედავად მცირე ინციდენტებისა წინასაარჩევნო გარემო დადებითად შეფასდა. წინა საპარლამენტო არჩევნებისგან განსხვავებით ადგილი არ ქონდა რაიმე სახის სამართლებრივი და ხელოვნური ბარიერების შექმნას მართველი პოლიტიკური ძალის მიერ. ასევე ცესკომ დანერგა ახალი ტექნოლოგია ამომრჩევლის სიებთან დაკავშირებით. ამომრჩეველს უკვე საშუალება მიეცა სახლიდან გაუსვლელად ელექტრონულად სპეციალური საიტის საშუალებით გადაემოწმებინა საკუთარი თავი საარჩევნო სიაში, თუ სად ამღევდა ხმას, რომელ უბანზე და ასე შემდეგ. ეს მნიშვნელოვან წინგადადგმულ ნაბიჯად უნდა ჩაითვალოს ამომრჩევლის სიების დაზუსტების თვალსაზრისით.

ეუთოს დემოკრატიული ინსტიტუტებისა და ადამიანის უფლებების ოფისის ანგარიშში აღნიშნულია – არჩევნები ისეთ გარემოში იმართება, რომელზეც ზეგავლენას ახდენს ქვეყანაში არსებული არასახარბიელო ეკონომიკური მდგომარეობა, ასევე მოსახლეობის იმედგაცრუება პოლიტიკური ელიტის მიმართ. არჩევნების კონტექსტზე ასევე ზემოქმედებს 2014 წლის ივნისში გაფორმებული ევროკავშირთან ასოცირების შესახებ შეთანხმება და მიმდინარე დისკუსიები საქართველოს გეოპოლიტიკური ორიენტაციის შესახებ. ამასთანავე საარჩევნო ატმოსფეროზე უარყოფით ზეგავლენას ახდენს პოლიტიკური დამაბულობა ქართულ ოცნებასა და ერთიან ნაციონალურ მოძრაობას შორის, 2016 წლის მაისში რიგგარეშე ადგილობრივი არჩევნების დროს კორცხელში მომხდარი ძალადობრივი დაპირისპირების ჩათვლით.⁵⁷

საკმაოდ სკანდალური იყო უკანონო მოსმენებისა და ფარული ჩანაწერების საქმე, რომელმაც გარკვეული ზეგავლენა მოახდინა საზოგადოებაზე. ასევე არაერთგვაროვანი რეაქცია გამოიწვია მმართველ და ოპოზიციურ ძალებს შორის. NDI-ის დასკვნაში ვკითხულობთ – გასულ წელს და კამპანიის მიმდინარეობის პერიოდში პოლიტიკოსებზე, მედიის წარმომადგენლებსა და სხვა საჯარო ფიგურებზე უკანონოდ მოპოვებულმა ჩანაწერებმა საქართველოში არსებულ პოლიტიკურ კლიმატს ზიანი

⁵⁶ სამართლიანი არჩევნებისა და დემოკრატიის საერთაშორისო საზოგადოება (ISFED). (2016). *2016 წლის 8 ოქტომბრის საპარლამენტო არჩევნების წინასაარჩევნო მონიტორინგის III შუალედური ანგარიში* გვ.1

⁵⁷ ეუთოს დემოკრატიული ინსტიტუტებისა და ადამიანის უფლებების ოფისი. (2016). *შუალედური ანგარიში 30 აგვისტო – 19 სექტემბერი, 2016წ.* გვ.4

მიყენა. მაკომპრომატირებელი ფარული ჩანაწერების ინტერნეტში გავრცელებამ კანდიდატებისთვის, განსაკუთრებით კი - ქალი კანდიდატებისთვის, მტრული გარემო შექმნა. ოპოზიციის დისკრედიტაციის მიზნით, ხელისუფლებისა და მმართველი პარტიის წევრების მხრიდან ადგილი ჰქონდა ოპოზიციის ლიდერებსა და მხარდამჭერებს შორის სავარაუდოდ მომხდარი საუბრების არაერთი ჩანაწერის გავრცელებას, რომელთა ავთენტურობა ეჭვს იწვევს. საკანონმდებლო ჯგუფებმა მოუწოდეს ხელისუფლებას, გამოიძიოს ეს შემთხვევები და უკანონო მოსმენებთან დაკავშირებით შესაბამისი საკანონმდებლო ცვლილება მიიღოს.⁵⁸

არჩევნებში საკმაოდ დიდ როლს მედიასაშუალებები თამაშობენ. სწორედ მასმედია წარმოადგენს ხიდს პოლიტიკურ პარტიებს, კანდიდატებსა და ამომრჩეველს შორის. მიუხედავად იმისა, რომ პოლიტიკურ პარტიებს ხელი მიუწვდებოდათ სხვადსხვა მედია საშუალებებზე, მაინც იყო გარკვეული სახის პრობლემები კერძოდ კი რუსთავი 2-ის საკუთრების გარშემო წარმოებული სამართლებრივი დავა, რომელიც ბევრს პოლიტიკური ნიშნით დაწყებულ საქმედ მიაჩნდა.

საქართველოში არსებული სოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეობა 2016 წლის საპარლამენტო არჩევნების წინ – საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახურის მონაცემებით – 2015 წელს საქართველოში უმუშევრობის დონე 2014 წელთან შედარებით 0.4 პროცენტული პუნქტით შემცირდა და 12.0 პროცენტი შეადგინა. უნდა აღინიშნოს, რომ 2015 წელს უმუშევრობის დონემ ბოლო 12 წლის მანძილზე ყველაზე დაბალ ნიშნულს მიაღწია. 2015 წელს ეკონომიკურად აქტიურმა მოსახლეობამ, შრომისუნარიანი ასაკის მოსახლეობის (15 წლის და უფროსი ასაკის მოსახლეობა) 67.8% შეადგინა. წინა წელთან შედარებით მოსახლეობის აქტიურობის დონე გაიზარდა 1.3%, ხოლო დასაქმების დონე - 1.4%. წინა წელთან შედარებით ქალაქის ტიპის დასახლებებში დასაქმების დონე გაიზარდა 2.3%, ხოლო სოფლის ტიპის დასახლებებში - 0.8%. წინა წელთან შედარებით აქტიურობის დონე ქალაქის ტიპის დასახლებებში გაზრდილია 2.4%, ხოლო სოფლის ტიპის დასახლებებში - 0.5 პროცენტული პუნქტით.⁵⁹ თუმცა

⁵⁸[National Democratic Institute](#). (2016). *NDI-ის საერთაშორისო სადამკვირვებლო მისიის ანგარიში 2016 წლის 8 ოქტომბრის საპარლამენტო არჩევნებზე*. გვ. 11

⁵⁹სტატისტიკის ეროვნული სამსახური, *დასაქმება და უმუშევრობა 2015 წელი (წლიური)*.http://www.geostat.ge/cms/site_images/files/georgian/labour/dasaqmeba-umushevroba%202015%20pres-relizi.pdf 07.06.2017

საზოგადოების აზრი ამ საკითხთან მიმართებაში სავსებით განსხვავდება „ცხადია, ვინც მეთოდოლოგიის შესახებ და იმის შესახებაც იცის, რომ საქართველოს სტატისტიკის სამსახური ყველა ადამიანს, ვისაც სოფლად მიწის ნაკვეთი აქვს, დასაქმებულად თვლის, მისთვის ეს შედეგები მოულოდნელი არ იქნება. თუმცა, თუ მოსახლეობის მიერ დასაქმების რეალურ აღქმას დავაკვირდებით, მაგალითად, NDI-ის მარტი-აპრილის კვლევამ აჩვენა, რომ გამოკითხვაში 67 %-მა სამუშაო ადგილები, 43 %-მა ინფლაცია და მზარდი ფასები, ხოლო 37 %-მა სიღარიბე დაასახელა მთავარ პრობლემად. ანუ მოსახლეობის 2/3 ქვეყნის მთავარ პრობლემად სწორედ უმუშევრობას მიიჩნევს.“⁶⁰

2015 წლის მთლიანი შიდა პროდუქტის მაჩვენებელმა დაზუსტებული მონაცემებით, მიმდინარე ფასებში 31 755,6 მლნ. ლარი შეადგინა, რაც 8,9 პროცენტით აღემატება წინა წლის ანალოგიურ მაჩვენებელს. მთლიანი შიდა პროდუქტის რეალური ზრდა წინა წელთან შედარებით 2,9 პროცენტით განისაზღვრა, ხოლო დეფლატორი გაიზარდა 5,9 პროცენტით. მთლიანი შიდა პროდუქტის დარგობრივ სტრუქტურაში უდიდესი წილი უკავია მრეწველობის (16,8 პროცენტი) და ვაჭრობის (16,7 პროცენტი) სექტორებს. შემდეგ პოზიციებს იკავებენ: ტრანსპორტი და კავშირგაბმულობა (10,5 პროცენტი), სახელმწიფო მმართველობა (9,3 პროცენტი), სოფლის მეურნეობა (9,1 პროცენტი), მშენებლობა (7,9 პროცენტი), ჯანდაცვა და სოციალური დახმარება (6,0 პროცენტი).⁶¹ თუმცა ეს მაჩვენებელი ბევრად ჩამორჩება განვითარებული ქვეყნების მონაცემებს და შეგვიძლია ცალსახად ავლნიშნოთ, რომ ვერ აკმაყოფილებს მოსახლეობის მოთხოვნებს.

რაც შეეხება ინფლაციას – „2015 წლის ნოემბერში 2014 წლის ნოემბერთან შედარებით ინფლაციის დონემ საქართველოში 6,3 პროცენტი შეადგინა.“⁶²

2016 წლის 11 აპრელს NDI-იმ გამოაქვეყნა კვლევა რომლის თანახმად – მოქალაქეებს განსაკუთრებით აწუხებთ ქვეყნის ეკონომიკური მდგომარეობა. მოსახლეობის მხოლოდ 2 პროცენტი მიიჩნევს, რომ საქართველოს ეკონომიკა კარგ მდგომარეობაშია.

⁶⁰ ეკონომიკური პოლიტიკის კვლევის ცენტრი(EPRC)
<https://www.eprc.ge/index.php?a=main&pid=1398&lang=geo> 17.06.2017

⁶¹ სტატისტიკის ეროვნული სამსახური, *საქართველოს მთლიანი შიდა პროდუქტი 2015 წელს (დაზუსტებული)*.http://geostat.ge/cms/site_images/_files/georgian/nad/GDP_pres-relizi_2015_GEO.pdf 07.06.2017

⁶² სტატისტიკის ეროვნული სამსახური, *ინფლაცია საქართველოში, 2015 წლის ნოემბერი*
http://www.geostat.ge/cms/site_images/_files/georgian/price/CPI%20Press%20Release_11%202015_Geo.pdf 20.06.2017

მოსახლეობისთვის ყველაზე მნიშვნელოვანი ეროვნული საკითხები სამუშაო ადგილები (57 პროცენტი), ფასების ზრდა/ინფლაცია (35 პროცენტი) და სიღარიბეა (30 პროცენტი). მართალია, ქართული ოცნება-დემოკრატიული საქართველოს მხარდამჭერები შედარებით უფრო დადებითად აფასებენ ქვეყნის ეკონომიკურ მდგომარეობას, თუმცა მთლიანობაში მოსახლეობის უმეტესობა (81 პროცენტი) ამ პრობლემების გამო პასუხისმგებლობას ამჟამინდელ ხელისუფლებას აკისრებს, რასაც მოსდევს წინა ხელისუფლების პასუხისმგებლობა (59 პროცენტი) და გლობალური ეკონომიკური გამოწვევები (53 პროცენტი). პარტია ქართული ოცნება-დემოკრატიული საქართველოს მხარდამჭერების უმეტესობაც ეკონომიკური პრობლემების გამომწვევ ერთ-ერთ მთავარ მიზეზად მოქმედი ხელისუფლების შეცდომებს ასახელებს.⁶³

ასევე მნიშვნელოვანია ეროვნულმა დემოკრატიის ინსტიტუტის (NDI) მიერ ჩატარებული კვლეის ანალიზი. კვლევა ეყრდნობა სამ საზოგადოებრივ გამოკითხვას, რომელიც 2016 წლის საპარლამენტო არჩევნების წინ 12 თვის მანძილზე ჩატარდა: ნოემბერი 2015, მარტი 2016, ივნისი 2016. ამ გამოკითხვებმა, რომლებიც ეროვნულმა დემოკრატიის ინსტიტუტმა (NDI) ჩაატარა, დიდი გამოხმაურება ჰპოვა. ეს ნიშნავს, რომ საზოგადოებრივ კვლევებზე წვდომა ძალიან მარტივია. სამივე გამოკითხვაში მკაფიოდ ჩანს, რომ ქართველი ხალხის პრიორიტეტი ეკონომიკური და სოციალური საკითხებია. მათ მოსდევს თემები, როგორებიცაა: ტერიტორიული მთლიანობა, საგარეო და უსაფრთხოების პოლიტიკა და თავდაცვა და სხვა საკითხები, რომლებიც მმართველობას, დემოკრატიას, სამართალსა და ადამიანის უფლებებს უკავშირდება.⁶⁴

ცხრილი №2: საზოგადოებრივი აზრი და პრიორიტეტები:

#	ყველაზე მნიშვნელოვანი ეროვნული საკითხი	გამოკითხვის თარიღი			საშ
		ნოემბერი 2015	მარტი 2016	ივნისი 2016	

⁶³ NDI-ის კვლევა: მოსახლეობა უკმაყოფილოა ქვეყნის კურსით და ხელისუფლების ეკონომიკური პოლიტიკით; ევროკავშირის და ნატოს მხარდამჭერა კვლავაც მაღალია https://www.ndi.org/sites/default/files/NDI%20Georgia_March%202016%20poll_public%20Issues_Geo%20Press%20Release_VF.pdf 6.07.2017

⁶⁴ კახიშვილი, ლ. (2017) *პარტიული პოლიტიკა საქართველოში და დემოკრატიის კონსოლიდაციის პერსპექტივები, არის თუ არა დემოკრატია შესაძლებელი სტაბილური პოლიტიკური პარტიების გარეშე?* თბილისი

1	ეკონომიკური საკითხები: დასაქმება, სიღარიბე, ფასები/ინფლაცია,				
1.	სამუშაო ადგილები	57%	57%	56%	57%
1.	სიღარიბე	29%	30%	29%	29%
1.	მზარდი ფასები/ინფლაცია	26%	35%	26%	29%
1.	ხელფასები	17%	18%	16%	17%
2	სოციალური საკითხები: პენსია, ჯანდაცვა, განათლება				
2.	პენსია	28%	26%	25%	26%
2.	ჯანდაცვის ხელმისაწვდომობა	20%	18%	20%	19%
2.	ჯანმრთელობა	12%	13%	17%	14%
3	ტერიტორიული მთლიანობა, საგარეო და უსაფრთხოების პოლიტიკა				
3.	ტერიტორიული მთლიანობა	29%	23%	28%	27%
3.	რუსეთთან ურთიერთობა	10%	12%	12%	11%
3.	ნატოში გაწევრიანება	5%	6%	6%	6%
3.	ევროკავშირში გაწევრიანება	4%	3%	5%	4%
4	პოსტმატერიალისტური ღირებულებები: დემოკრატია, სამართლიანობა, ადამიანის უფლებები				
4.	სამართლიანი არჩევნები	9%	6%	9%	8%
4.	სამართლიანობის აღდგენა	9%	9%	9%	9%
4.	ადამიანის უფლებები	13%	11%	8%	11%
4.	სიტყვის თავისუფლება	9%	5%	5%	6%
4.	სასამართლო სისტემა	4%	2%	4%	3%

შენიშვნა: ცხრილი აღებულია კახიშვილი, ლ. (2017) პარტიული პოლიტიკა საქართველოში და დემოკრატიის კონსოლიდაციის პერსპექტივები, არის თუ არა დემოკრატია შესაძლებელი სტაბილური პოლიტიკური პარტიების გარეშე? თბილისი

აღნიშნულიდან გამომდინარე შეგვიძლია ვივარაუდოთ, რომ ქვეყანაში მძიმე სოციალურ-ეკონომიკური ფონია. საზოგადოების დიდი ნაწილისთვის წინა პლანზე გადაინაცვლა სოციალურ-ეკონომიკურმა საკითხებმა, ხოლო ქვეყნის ტერიტორიული მთლიანობის და შესაბამისად მასთან ერთად სხვა საკითხებიც საკითხი უკანა პლანზე აღმოჩნდა.

საზოგადოების აზრის კვლევა ქვეყანაში არსებული სოციალურ-ეკონომიკურ საკითხთან მიმართებაში მნიშვნელოვან გზავნილს წარმოადგენს პოლიტიკური პარტიებისთვის. ხშირ შემთხვევაში კი პოლიტიკურ პარტიების დიდი ნაწილი სწორედ, რომ საზოგადოებრივი აზრის კვლევის შედეგებზე დაყრდნობით ქმნის თავის წინასაარჩევნო პროგრამას. კითხვაზე თუ რამდენად ახდენს ქვეყანაში არსებული სოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეობა პოლიტიკური პარტიის იდეოლოგიაზე? მპგ. „ქართული ოცნება_დემოკრატიული საქართველო“-ს წარმომადგენლმა განაცხადა, რომ „„ალბათ პირდაპირი გავლენა არის. ქვეყანაში არსებულმა სოციალურ-ეკონომიკურმა მდგომარეობამ განაპირობა იდეოლოგია.“

2016 წლის საპარლამენტო არჩევნების წინ მპგ „ქართული ოცნება _ დემოკრატიული საქართველოს“ წინასაარჩევნო პროგრამის ანალიზი _ მპგ. „ქართული - ოცნება დემოკრატიული საქართველო“ 2016 წლის საპარლამენტო არჩევნებში მთავარ პრიორიტეტებად: დემოკრატიული განვითარება, ეკონომიკური განვითარება, სოციალური განვითარება და საგარეო ურთიერთობები უსაფრთხოება და თავდაცვაა. ასევე ის სთავაზობს ამომრჩეველს ე.წ. „მთავრობის ოთხ პუნქტიან გეგმას“, რომლის მთავარი გზავნილია სოციალურ-ეკონომიკური კეთილდღეობის მიღწევა და დემოკრატიული ინსტიტუტების განვითარება საქართველოში. წინასიტყვაობაში ნათლად არის დაფიქსირებული, რომ მპგ „ქართული ოცნება - დემოკრატიული საქართველოს“ მთავარი მიღწევა არის ადამიანის უფლებების დაცვა, ძირეული რეფორმების გატარება სახელმწიფოში დემოკრატიული ინსტიტუტების აღმშენებლობის გზაზე, ხოლო მთავარი აქცენტები ისევ სოციალურ-ეკონომიკური პრობლემების მოგვარება და დემოკრატიული ფასეულობების ადამიანის ძირითადი უფლებების და თავისუფლებების პატივისცემა და დაცვაა.

მპგ „ქართული ოცნება _ დემოკრატიული საქართველო“ პროგრამაში აფასებს მათი მმართველობის 4 წლიან შედეგს და მიღწევებს შემდეგ კი სამომავლო მიზნებსა და გეგმებზე საუბრობს. „ქართული ოცნება“ საკმაოდ მნიშვნელოვან გზავნილს უგზავნის ამომრჩეველს ადამიანის უფლებების დაცვის მხრივ. როგორც პროგრამაშია აღნიშნული ყველაფერი ეს მიმართული იქნება ევროპული ფასეულობების და ღირებულებების დასაწინააღმდეგებლად ასევე სამოქალაქო საზოგადოების განვითარების და სახელმწიფოს მიერ

მოქალაქეთა უფლებების დაცვის მიზნით. თუმცა არ უნდა დაგვავიწყდეს ის გარემოება, რომ ამ ყველაფერს სჭირდება გარკვეული სახის ფინანსები რათა მოხდეს სხვადასხვა პროექტების განხორციელება სამწუხაროდ ამის შესახებ პროგრამაში ძალზედ ცოტა ინფორმაცია არსებობს. ძირითადი აქცენტი მაინც გადატანილია არა სამომავლო გეგმებსა და მიზნებზე, არამედ უკვე მიღწეულ წარმატებებზე, რაც ჩემი აზრით კარგად არ გამოხატავს და არ გამოკვეთს პარტიის სამომავლო გეგმებს.

საგარეო ურთიერთობები, უსაფრთხოება და თავდაცვა - ამ მხრივ „ქართული ოცნება“ სთავაზობს ამომრჩეველს მშვიდობიანი და კეთილმეზობლური ურთიერთობის დამყარებას მეზობელ სახელმწიფოებთან. როგორც პროგრამაშია აღნიშნული შენარჩუნდება ქართული ოცნების მიერ არჩეული კურსი რაც ითვალისწინებს ევროინტეგრაციას, ნატოსთან თანამშრომლობის გაძლიერებასა და საბოლოო ჯამში გაწევრიანების პოლიტიკას. საქართველოს სტრატეგიული პარტნიორის აშშ-თან მჭიდრო თანამშრომლობის გაგრძელებას. საერთაშორისო დიპლომატიის გაძლიერებას, არალიარებითი პოლიტიკის გაძლიერებას და საქართველოს სახელმწიფოს სტრატეგიის შემუშავებას ოკუპირებული ტერიტორიების მიმართ, დიპლომატიური გზების მაქსიმალურ გამოყენებას. გააგრძელებს ძალისხმევას ჟენევის საერთაშორისო დისკუსიების ფორმატის ეფექტურობის ამაღლების მიზნით, ასევე გალსა და ერგნეთში ინციდენტების პრევენციის და მათზე რეაგირების მექანიზმის შედეგიანი მუშაობის უზრუნველყოფისათვის. პარტნიორ საერთაშორისო ორგანიზაციებთან და ქვეყნებთან ურთიერთობის გაგრძელება და გაღრმავება, სხვადასხვა სამშვიდობო ოპერაციებში მონაწილეობის გაგრძელება. რაც შეეხება თავდაცვას - გაძლიერდება და გაუმჯობესდება ქვეყნის თავდაცვისუნარიანობა, შეჯერდება ქვეყნის რეზერვისა და მობილიზაციის კონცეფცია, მოხდება სამხედრო მოსამსახურეთა ნატოს სტანდარტებზე აღჭურვა და სხვ. ჩემი აზრით, პროგრამაში ნათლად არ არის წარმოდგენილი თუ როგორ და რა გზებით გეგმავს ქართული ოცნება ნაკისრი ვალდებულებათა შესრულებას.

2016 წლის საპარლამენტო არჩევნებში მპგ „ქართული ოცნება - დემოკრატიული საქართველო“ ისევ და ისევ სოციალურ-ეკონომიკურ პაკეტზე აკეთებს აქცენტს. პარტიის მთავარი გზავნილის ძირითადი შინაარსი ასე გამოიყურება:

მაკროეკონომიკური სტაბილურობა, დასაქმება, ბიზნესგარემო, ეკონომიკური რეფორმები, კაპიტალის ბაზრის რეფორმა, საპენსიო რეფორმა, მიწის რეფორმა, საჯარო-კერძო პარტნიორობის სისტემის განვითარება, ასოცირების შეთანხმებით განსაზღვრული სხვა ეკონომიკური რეფორმები, სივრცითი მოწყობა, თავისუფალი საგარეო სავაჭრო ურთიერთობები, ინფრასტრუქტურული განვითარება, დარგობრივი ეკონომიკური პოლიტიკა, ენერგეტიკა, სოფლის მეურნეობა, ტრანსპორტი, ტურიზმი, რეგიონული ეკონომიკური პოლიტიკა, გარემოს დაცვა. რაც შეეხება სოციალურ პაკეტს, მასში მოიაზრება ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა, განათლება, კულტურა, სპორტი, ახალგაზრდობის პოლიტიკა.

მპგ „ ქართული ოცნება – დემოკრატიული საქართველოს მიერ წარმოდგენილი ეკონომიკური პროგრამა სავსებით რეალისტურია და განხორციელებად, შეგვიძლია თამამად ავლნიშნოთ, რომ მასში დაფიქსირებული ხედვები შეესაბამება მემარცხენე ორიენტაციის მქონე პარტიის იდეოლოგიას თუმცა ისიც უნდა აღინიშნოს, რომ 2016 წელს წარმოდგენილი სოციალურ-ეკონომიკურ პაკეტი არ არის სრულყოფილი. განსაკუთრებით კი არ არის წარმოდგენილი იმ გზების ძიება, რომელიც დასახულ მიზნის მიღწევაში დაეხმარება პოლიტიკურ პარტიას. ექსპერტთა აზრით – „მეტისმეტად ოპტიმისტურადაა წარმოდგენილი გაუნაწილებელი მოგების გადასახადის გაუქმების შესაძლო შედეგები. სავსებით შესაძლებელია, რომ ამ ნოვაციის ძალაში შესვლის შემდეგ, 2017 წელს დაჩქარდება ეკონომიკური ზრდა, მაგრამ დასადგენია გაგრძელდება თუ არა ეს ეფექტი მომავალში. ასევე მიგვაჩნია, რომ ეს ინიციატივა სამუშაო ადგილების შექმნის გარანტიას ვერ იძლევა. გამართლებულია საპენსიო სფეროს რეფორმა, რომელიც ბიუჯეტს დიდ ფისკალურ წნეხს მოაცილებს, თუმცაღა ამ რეფორმის მასშტაბი შეიძლება იმან შეზღუდოს, რომ დასაქმებულთა შორის კვლავაც დაბალი რჩება ფორმალურად დასაქმებულთა წილი, რომელთაგან თითქმის ნახევარი სახელმწიფო სექტორში მუშაობს.“⁶⁵ ასევე ექსპერტები აღნიშნავენ, რომ – „დასაქმების ზრდის შემოთავაზებული სამიზნეები არარეალისტურია. ჯამურად,

⁶⁵ საჯარო პოლიტიკის, ადვოკატირებისა და სამოქალაქო საზოგადოების განვითარება საქართველოში. (2012). *პოლიტიკური პარტიის სოციალურ-ეკონომიკური პროგრამები და მათი ექსპერტული შეფასება*. http://www.econpolicyfact.ge/ka/election/4/party/koalitsia-kartuli-otsneba/policy_brief/makroekonomikuri-sakitkhebi_02.06.2017

ქართული ოცნების წინასაარჩევნო დოკუმენტის მიხედვით მომდევნო 4 წლის განმავლობაში სხვადასხვა სახელმწიფო პროგრამებით 200 000 ახალი სამუშაო ადგილის შექმნაა ნავარაუდები. თუ წარსულ გამოცდილებას გავითვალისწინებთ, როცა დასაქმების ზრდა უმნიშვნელო იყო, ასეთი ზრდის მიღწევა შეუძლებლად მიგვაჩნია.“⁶⁶

სოციალური უზრუნველყოფა - სოციალური პაკეტის მთავარი გზავნილი სწორედ აღნიშნულ ნაწილშია მოთავსებული. როგორც პროგრამაშია აღნიშნული 2012 წლიდან გაიზარდა სოციალური დაცვის პროგრამის მოცულობა და დაფინანსება. გაიზარდა ასევე ყველა კატეგორიის პენსია. გაიზარდა სოციალური დახმარების დაფინანსება და ბიუჯეტი. გაუმჯობესდა სოციალური სახლების მდგომარეობა. გაუმჯობესდა დევნილთა პირობები, ახალაშენებულ კორპუსებში საცხოვრებელი ფართი 5 000-ზე მეტმა დევნილმა ოჯახმა მიიღო. გაუმჯობესდა დემოგრაფიული მდგომარეობა და გატარდა მთელი რიგი ღონისძიებები, რეპრესიული ნარკოპოლიტიკა ჩანაცვლდა სახელმწიფოს დაბალანსებული ნარკოპოლიტიკით, დაიწყო პოლიტიკის შემუშავება აზარტულ თამაშებზე არასრულწლოვანთა ხელმისაწვდომობის შემცირების მიზნით, დაიხვეწა სოციალური დაცვის სისტემა, დაინარგა დაგროვებადი საპენსიო სისტემის ახალი მოდელი და სხვ.

2016 წლიდან ქართული ოცნება აქტიურად აპირებს დევნილთა პოლიტიკის გააქტიურებას და მათთვის საცხოვრებელი ფართების გადაცემას. დემოგრაფიული მდგომარეობის გაუმჯობესების მიზნით, გაძლიერდება შესაბამისი სახელმწიფო ინსტიტუტების როლი; სახელმწიფო წაახალისებს მრავალშვილიანობას; მომზადდება სოციალური პაკეტი მრავალშვილიანი მშობლისთვის; გაძლიერდება საყოველთაო ჯანდაცვისა და სხვადასხვა სოციალური პროგრამები დემოგრაფიული მდგომარეობის ოპტიმიზაციის თვალსაზრისით. მოხდება სასჯელის ლიბერალიზაცია და გაძლიერდება ნარკომანიის წინააღმდეგ ბრძოლა. სახელმწიფო ევროკავშირის წევრი სახელმწიფოების საუკეთესო პრაქტიკის გათვალისწინებით შეიმუშავებს რეგულაციებს აზარტული თამაშების ხელმისაწვდომობის შეზღუდვის კუთხით, განსაკუთრებით

⁶⁶ საჯარო პოლიტიკის, ადვოკატირებისა და სამოქალაქო საზოგადოების განვითარება საქართველოში. (2012). *პოლიტიკური პარტიის სოციალურ-ეკონომიკური პროგრამები და მათი ექსპერტული შეფასება*. http://www.econpolicyfact.ge/ka/election/4/party/koalitsia-kartuli-otsneba/policy_brief/dasakmeba_03.06.2017

არასრულწლოვნებთან და დამოკიდებულ პირებთან მიმართებაში. ხელისუფლება განახორციელებს ქმედით დასაქმების პოლიტიკას. ექსპერტთა აზრით – „ამ ღონისძიებებიდან უმნიშვნელოვანესია დაგროვებით საპენსიო სისტემაზე გადასვლის ინიციატივაა. სამწუხაროდ, დეტალურად გადმოცემული არ არის ამ მიმართლებით უახლოეს პერიოდში გადასადგმელ ღონისძიებეთა მოკლე ნუსხა და ძირითადი ეტაპები, თუმცა ზოგადად, ეს რეფორმა უთუოდ შეამსუბუქებს ბიუჯეტის ფისკალურ ტვირთს.“⁶⁷

ჯანდაცვა - პროგრამის თანახმად 2012 წლიდან „ქართულმა ოცნებამ“ გააძლიერა ჯანდაცვის სფეროს დაფინანსება. თითქმის 2,5 ჯერ გაიზარდა დაფინანსება, 2013 წლიდან ამოქმედა საყოველთაო დაზღვევის სისტემა. საქართველოს თითოეული მოქალაქე უზრუნველყოფილია სამედიცინო მომსახურების პაკეტით, მსოფლიო მასშტაბით, საქართველო გახდა პირველი ქვეყანა, სადაც ხორციელდება უპრეცედენტო C-ჰეპატიტის ელიმინაციის (აღმოფხვრის) პროგრამა, 2014 წელს შეიქმნა საქართველოს სოლიდარობის ფონდი, რომელმაც სიმსივნით დაავადებული 270-ზე მეტი ბავშვისა და 22 წლამდე ასაკის ახალგაზრდის მკურნალობა დააფინანსა, აქტიურად მიმდინარეობს ბრძოლა ძუძუს კიბოს წინააღმდეგ, სახელმწიფო ხელს უწყობს ფარმაცევტულ სექტორში და კერძო სადაზღვევო ბაზარზე ჯანსაღი კონკურენციის განვითარებას და სხვ.

2016 წლიდან კი ქართული ოცნება ამომრჩეველს პირდება, რომ შენარჩუნდება და კიდევ უფრო დაიხვეწება საყოველთაო დაზღვევის სისტემა. ასევე დაიხვეწება პირველადი ჯანდაცვისა და საზოგადოებრივი ჯანდაცვის ცენტრების მუშაობა, გაიზარდება ჯანდაცვის სპეციალიზებული მიმართულებების პროგრამული დაფინანსება, მედიკამენტები იქნება კიდევ უფრო ხელმისაწვდომი, ჯანდაცვის ხარისხის ასამაღლებლად მოხდება სამედიცინო განათლების რეფორმა. ექსპერტთა შეფასებით - იმთავითვე უნდა ითქვას, რომ ქართული ოცნების ხელისუფლებაში მოსვლით მოხდა ჯანდაცვის პოლიტიკის პარადიგმის რადიკალური ცვლილება და

⁶⁷ საჯარო პოლიტიკის, ადვოკატირებისა და სამოქალაქო საზოგადოების განვითარება საქართველოში. (2012). *პოლიტიკური პარტიის სოციალურ-ეკონომიკური პროგრამები და მათი ექსპერტული შეფასება*. http://www.econpolicyfact.ge/ka/election/4/party/koalitsia-kartuli-otsneba/policy_brief/sotsialuri-uzrunelqopa_01.06.2017

საყოველთაო ჯანდაცვის პროგრამის შემოღება, რაც ძალიან სერიოზული ნაბიჯია, რომლის შედეგების შეფასება საჭიროა ყოველგვარი მიკერძოებისა და იდეოლოგიური სტერეოტიპების გამორიცხვით. ჯანდაცვის მიმართულებით, ქართულ ოცნებას განზრახული აქვს შეინარჩუნოს და გააფართოვოს საყოველთაო ჯანდაცვის პროგრამის არეალი. დოკუმენტში იკვეთება, რომ ავტორებს მეტ-ნაკლებად გაცნობიერებული აქვთ, რომ ასეთი ტიპის სისტემის შენახვა დიდ ხარჯებს უკავშირდება და დროთა განმავლობაში მოსახლეობის თანდათანობითი დაბერების ფონზე, ასევე იმ შემთხვევაში, თუ ეკონომიკური ზრდის ტემპები სასურველზე დაბალი აღმოჩნდება, საყოველთაო ჯანდაცვის სისტემამ შესაძლოა ძალზე სერიოზული პრობლემები შეუქმნას სახელმწიფო ბიუჯეტს. სამწუხაროდ, დოკუმენტში ცოტაა ლაპარაკი იმაზე, თუ კონკრეტულად რა გზებით გახდება შესაძლებელი ასეთი პრობლემის თავიდან აცილება. სკეპტიკურად ვუყურებთ ინიციატივას სტრატეგიული მედიკამენტების სახელმწიფოს მიერ კონსოლიდირებულად შესყიდვისა და შემდეგ ბაზარზე სრულფასოვანი კონკურენციის დაცვის უზრუნველყოფის გზით მისი კერძო სექტორის მეშვეობით რეალიზაციის შესახებ.⁶⁸

განათლება - „ქართული ოცნების“ ერთ-ერთ უმნიშვნელოვანეს პრიორიტეტს განათლება წარმოადგენს. როგორც პროგრამაშია აღნიშნული, 2012 წელს რადიკალურად შეიცვალა განათლების სისტემა და არსებული მართვის ავტორიტარული პრაქტიკა ჩაანაცვლა მართვის დემოკრატიულმა პრაქტიკამ. გაიზარდა დაფინანსება, სისტემური ცვლილებები განხორციელდა ადრეული და სკოლამდელი განათლების სისტემაში, რეფორმები გატარდა ზოგადი განათლების სფეროში, მოხდა პედაგოგთა გადამზადება და მათმა როცხვმა 38 ათასს გადააჭარბა. მნიშვნელოვანი ნაბიჯები გადაიდგა პროფესიული და უმარლესი განათლების სისტემაში (2012 წელთან შედარებით, უმაღლესი განათლების დაფინანსება 41%-ით გაიზარდა). მომდევნო 4 წლის განმავლობაში, განხორციელდება სისტემური ცვლილებები, რათა განათლებისა და მეცნიერების სისტემა გახდეს ჩვენი ქვეყნის დემოკრატიული, ეკონომიკური და სოციალური განვითარების მყარი საფუძველი. უზრუნველყოფილი იქნება უწყვეტი

⁶⁸ საჯარო პოლიტიკის, ადვოკატირებისა და სამოქალაქო საზოგადოების განვითარება საქართველოში. (2012). *პოლიტიკური პარტიის სოციალურ-ეკონომიკური პროგრამები და მათი ექსპერტული შეფასება*. http://www.econpolicyfact.ge/ka/election/4/party/koalitsia-kartuli-otsneba/policy_brief/djandatsva_05.06.2017

განათლება. 2016 წლიდან ადრეული და სკოლამდელი განათლება კვლავ დარჩება უფასო, ამოქმედდება აღმზრდელებისა და აღმზრდელ-პედაგოგების ახალი პროფესიული სტანდარტი, გაგრძელდება ინფრასტრუქტურული გაუმჯობესება, სწავლის ხარისხის ამაღლების მიზნით, შეიქმნება ახალი, მნიშვნელოვნად გაუმჯობესებული პროგრამები და სახელმძღვანელოები, სკოლებში გაძლიერდება ტექნიკური და საბუნებისმეტყველო მეცნიერებების სწავლება და სახელოვნებო მიმართულებები, კიდევ უფრო დაიხვეწება ერთიანი ეროვნული გამოცდების სისტემა, დასაქმებისათვის საჭირო უნარების განვითარების პარალელურად, სამუშაო ადგილების შექმნის სტიმულირებისა და კერძო სექტორის გაძლიერების მიზნით, ასევე პრიორიტეტი იქნება სამეწარმეო განათლება. ამოქმედდება პროექტი „ისწავლე საქართველოში“ უცხოელი სტუდენტების მოზიდვის მიზნით, მოხდება სხვადასხვა საგანმანათლებლო პროგრამების და კვლევების დაფინანსება და სხვ. როგორც ექსპერტები აღნიშნავენ - ქართული ოცნების წინასაარჩევნო პროგრამის განათლების სექციაში დიდი ადგილი ეთმობა ამ პარტიის ხელისუფლებაში მოსვლის დღიდან გატარებულ ღონისძიებებს, რომელთა ჩამონათვალი ძალიან ვრცელია და დასაბუთებულია სტატისტიკური ინფორმაციით, რომელიც ეხება საბიუჯეტო ასიგნებების ზრდას, ინფრასტრუქტურულ, მეთოდოლოგიურ პროექტებსა და სხვა. რაც შეეხება განათლების სისტემაში ქართული ოცნების სტრატეგიულ ხედვას ვისურვებდით, რომ იგი მეტი თანმიმდევრულობით ყოფილიყო წარმოდგენილი. ჩვენი აზრით, მკაფიოდ გაცხადებული უნდა იყოს ის, თუ როგორი ტიპის განათლების სისტემა უნდა ჰქონდეს საქართველოს და როგორ შეიძლება მისი მიღება. უმაღლეს სასწავლებლებთან დაკავშირებით, ჩვენი აზრით, საჭიროა სტანდარტების გამკაცრება.⁶⁹

ქართული ოცნება ქვეყანას ოთხი წლის განმავლობაში მართავდა, რაც გარკვეულწილად აღბეჭდილია პარტიის წინასაარჩევნო პროგრამაში. პარტიის პროგრამაში მოკლედაა მიმოხილული ის შედეგები, რომელიც პარტიის წარმომადგენელთა აზრით მიღწეულ იქნა მათი ხელისუფლებაში ყოფნის პერიოდში სხვადასხვა სფეროში. მომდევნო ოთხი წლის მიზნები და ამოცანები გადმოცემულია

⁶⁹ საჯარო პოლიტიკის, ადვოკატირებისა და სამოქალაქო საზოგადოების განვითარება საქართველოში. (2012). *პოლიტიკური პარტიის სოციალურ-ეკონომიკური პროგრამები და მათი ექსპერტული შეფასება*. http://www.econpolicyfact.ge/ka/election/4/party/koalitsia-kartuli-otsneba/policy_brief/ganatleba_04.06.2017

ზოგადი სახით და არ არის დაკონკრეტებული. ისინი ერთგულეხას აცხადებენ ადამიანის ძირითადი უფლებების და თავისუფლების დაცვისათვის, ქვეყანაში დემოკრატიული პრინციპების და ღირებულებების გატარებისათვის, ეკონომიკის გაძლიერებისა და გაჯანსაღებისათვის, მაგრამ არ ჩანს კონკრეტული სამოქმედო გეგმა, რომელშიც დეტალურად იქნება ასახული ის თითოეული ნაბიჯი, რომელიც განხორციელდება პოლიტიკური პარტიის მიერ. საბოლოო ჯამში შეიძლება ითქვას, რომ კარგი იქნებოდა თუ მპგ. „ქართული ოცნება - დემოკრატიული საქართველო“ აქცენტს გააკეთებდა არა 2012 წლამდე არსებულ ვითარებასა და მას შემდეგ განვითარებულ სხვადასხვა პროგრამებსა თუ პროექტებზე არამედ ისაუბრებდა სამომავლო მიზნებსა და ამოცანებზე.

ქვემოთ, ცხრილის სახით წარმოდგენილ იქნა მპგ ქართული ოცნება – დემოკრატიული საქართველოს იდეოლოგია. 2016 წლის საპარლამენტო არჩევნების წინ წარმოდგენილ წინასაარჩევნო პროგრამის ანალიზი შედეგზე დაყრდნობით.

ცხრილი №3: მპგ ქართული ოცნება – დემოკრატიული საქართველოს იდეოლოგია:

№	მემარცხენე	ცენტრისტული	მემარჯვენე
განათლება		✓	
დასაქმება		✓	
სოფლის მეურნეობა	✓		
მაკროეკონომიკური საკითხები		✓	
ჯანდაცვა		✓	
სოციალური უზრუნველყოფა	✓		
ეკონომიკური პოლიტიკა			✓
თავდაცვა და უდაფრთხოება		✓	

დასკვნა

ენდრიუ ჰეივუდის მიხედვით იდეოლოგიის არსი ასე ჟღერს: იდეოლოგია იდეათა მწყობრი სისტემაა, რომელიც საფუძველს უქმნის ორგანიზაციულ პოლიტიკურ ქმედებას, სულერთია რა მიზანს ემსახურება ის. ამდენად იდეოლოგია გვთავაზობს 1: არსებული წყობის შეფასებას. 2: სასურველი მომავლის მოდელს და 3_ გეგმას თუ როგორ შეიძლება და უნდა განხორციელდეს პოლიტიკური ცვლილება - ანუ როგორ მივიდეთ პირველიდან მეორემდე.

კვლევამ ცხადყო რომ კოალიცია „ქართული ოცნება“ არ წარმოადგენს მტკიცე იდეოლოგიური გაერთიანების მქონე პოლიტიკურ ბლოკს. 2012 წლის საპარლამენტო არჩევნებში ქართული ოცნება წარმოდგენილი იყო კოალიციის სახით, სადაც გაწევრიანებული იყო სხვადასხვა პოლიტიკური იდეოლოგიის მქონე პარტია. გარდა ამისა, როგორც პარტიის წარმომადგენლებმა განაცხადეს პირად ინტერვიუებში 2012 წლის საპარლამენტო არჩევნების წინ დიდი მნიშვნელობა არ ენიჭებოდა იდეოლოგიას. წინა პლანზე ქვეყანაში არსებული პოლიტიკური რეჟიმის შეცვლა და მასთან ერთად მძიმე ეკონომიკური მდგომარეობის გამოსწორება იყო. ასევე ამავე არჩევნებში უდიდესი როლი ითამაში კოალიციის ერთპიროვნულმა ლიდერმა ბიძინა ივანიშვილმა კოალიციის გამარჯვებაში. რაც შეეხება წინასაარჩევნო პროგრამას _ პროგრამაში სოციალურ-ეკონომიკური საკითხების წინა პლანზე წამოწევას კოალიციაში მყოფი პარტიები ქვეყანაში არსებული საჭიროებებიდან გამომდინარე ხსნიან და ნაკლებად უკავშირებენ იდეოლოგიურ ხედვებს. ასევე მნიშვნელოვანია ის გარემოებაც, რომ წინასაარჩევნო დაპირებისას კოალიციის წევრები არ შემოიფარგლებოდნენ მხოლოდ კოალიციის პროგრამით და აკეთებდნენ გარკვეული სახის პოპულისტურ განცხადებებს, რომელიც არ შეიძლება ჩაითვალოს რაიმე იდეოლოგიურ შეხედულებად. 2012 წლის საპარლამენტო არჩევნების წინ კოალიცია ქართული ოცნების მიერ წარმოდგენილ საარჩევნო პროგრამაში წარმოდგენილია, როგორც მემარცხენე ასევე ცენტრისტული და მემარჯვენე იდეოლოგიის შეხედულებები, რაც თავისთავად აიხსნება კოალიციის იდეოლოგიური სიჭრელით. რაც შეეხება მპგ „ქართული ოცნება _ დემოკრატიული საქართველო“-ს, რთულია ვისაუბროთ აღნიშნული პოლიტიკური გაერთიანების იდეოლოგიურ ხედვაზე 2012 წლის საპარლამენტო არჩევნების

მიხედვით, რადგან ამ პერიოდში გამოკვეთილად არ ჩანს პარტიის იდეოლოგიური ხაზი და არც წესდებაში იქნა დაფიქსირებული თავდაპირველად თავიანთი იდეოლოგიური ვექტორი. მიუხედავად ამ ყველაფრისა, პოლიტიკური პარტიის ღირებულებები გვადლევს მეტნაკლებად იმის თქმის საშუალებას, რომ პარტია მემარცხენე ცენტრისტული იდეოლოგიური შეხედულებისაა. თუმცა ცალსახად შეგვიძლია ავღნიშნოთ, რომ ქვეყანაში არსებულმა სოციალურ-ეკონომიკურმა მდგომარეობამ შემდგომში დიდი გავლენა მოახდინა აღნიშნული პოლიტიკური პარტიის იდეოლოგიის განსაზღვრაზე. 2012 წლის საპარლამენტო არჩევნების წინ წარმოდგენილი კოალიცია „ქართული ოცნების“ წინასაარჩევნო პროგრამა ორიენტირებულია სოციალურ-ეკონომიკური პოლიტიკაზე, ეს შეიძლება აიხსნას საზოგადოების მოთხოვნებიდან გამომდინარე და არა კოალიციის იდეოლოგიიდან გამომდინარე. როგორც მპგ „ქართული ოცნება – დემოკრატიული საქართველო“-ს წარმომადგენელმა ინტერვიუში განაცხადა – „ბიძინა ივანიშვილმა უდიდესი როლი შეასრულა პარტიის იდეოლოგიის ფორმირებაში, ხოლო „მრეწველობა გადაარჩენს საქართველოს“ წარმომადგენელის თქმით – „ბიძინა ივანიშვილი მეწარმე, ბიზნესმენი, ქველმოქმედი სუფთა მემარჯვენე ორიენტაციის პიროვნებაა.“ შესაბამისად შეგვიძლია ვთქვათ, რომ კოალიცია „ქართული ოცნება“ არ იყო მტკიცე იდეოლოგიურ საფუძველზე ჩამოყალიბებული პოლიტიკური გაერთიანება.

2016 წლის საპარლამენტო არჩევნებამდე რამდენიმე თვით ადრე კოალიცია დაიშალა და მპგ „ქართული ოცნება – დემოკრატიული საქართველო“-ს გამოეცალა ის პოლიტიკური პარტიები, რომელთაც სხვადასხვა იდეოლოგიური ხედვა ჰქონდათ. მიუხედავად იმისა, რომ 2012 წლის წინასაარჩევნო პროგრამასთან შედარებით 2016 წლის წინასაარჩევნო პროგრამაში გამოიკვეთა პარტიის ძირითადი იდეოლოგიური მიმართულება და ასევე პარტიის წესდებაში დაფიქსირებულ იქნა მემარცხენე-ცენტრისტული იდეოლოგია, მაინც არსებობს გარკვეული სახის კითხვის ნიშნები, რომელიც უკავშირდება თუნდაც კონსერვატიულ პარტიასთან ინტეგრირებას. ასევე გასათვალისწინებელია ის გარემოებაც, რომ როდესაც პოლიტიკური პარტია გვევლინება მმართველ პოლიტიკურ ძალად, თავისდაუნებურად, ქვეყანაში არსებული სოციალურ-ეკონომიკური საჭიროებებიდან გამომდინარე მისი იდეოლოგიური ხედვა

მემარცხენეობისკენ იხრება. როგორც კვლევა ადასტურებს საზოგადოების მთავარი მოთხოვნა 2016 წელს სოციალურ-ეკონომიკური პრობლემების მოგვარებაა, შესაბამისად ქართული ოცნების, როგორც მმართველი გუნდის პრეროგატივად იქცა აღნიშნული პრობლემების მოგვარების გზების ძიება. თუმცა 2016 წლის საპარლამენტო არჩევნების წინ წარმოდგენილი წინასაარჩევნო პროგრამაში არსებობს გარკვეული სახის ხარვეზები, რომელიც მიუთითებს მკვ ქართული ოცნება – დემოკრატიული საქართველოს იდეოლოგიურ არამდგრადობაზე.

პოლიტიკური პარტიის პროგრამა არ არის ბოლომდე დახვეწილი დოკუმენტი, პარტიის პოლიტიკური ხედვა სოციალურ-ეკონომიკურ საკითხებთან დაკავშირებით არ არის თანმიმდევრულად ნაჩვენები, ასევე ყურადღება ექცევა არა სამომავლო გეგმებსა და ამოცანებს, არამედ უკვე არსებულ 4 წლიანი მმართველობის პერიოდში მიღწეულ შედეგებს. აქედან გამომდინარე, შეგვიძლია ვთქვათ, რომ მტკიცე იდეოლოგიური კავშირი მემარცხენე-ცენტრისტულ იდეოლოგიასთან არ გააჩნია მკვ „ქართული ოცნება – დემოკრატიულ საქართველო“-ს.

თუ ერთმანეთს შევადარებთ (2012-2016) წლებში წარმოდგენილ წინასაარჩევნო პროგრამებს დავინახავთ, რომ სხვადასხვა საკითხებთან მიმართებაში შეიცვალა პარტიის პოლიტიკა და შესაბამისად იდეოლოგიური ხედვა. 2012 წელს დასაქმების საკითხთან მიმართებაში კოალიცია მემარცხენე იდეოლოგიისკენ გადაიხარა ხოლო 2016 წელს ცენტრისტულით შეიცვალა. ანალოგიურად მოხდა ჯანდაცვის პოლიტიკასთან მიმართებაში. ასევე 2012 წელს სოციალური უზრუნველყოფა და სოფლის მეურნეობა წარმოადგენდა პარტიის ცენტრისტულ ხედვას 2016 წელს კი ეს საკითხები მემარცხენე იდეოლოგიურ ჭრილში იქნა განხილული. ეკონომიკურ პოლიტიკასთან მიმართებაში პარტიის იდეოლოგიური პოლიტიკა უცვლელი დარჩა და განისაზღვრა მემარჯვენე იდეოლოგიით ანალოგიურად თავდაცვის და უსაფრთხოების საკითხები უცვლელი დარჩა და პარტია ახორციელებს ცენტრისტულ იდეოლოგიას. ასევე 2012 წელს კოალიციამ დააფიქსირა თავისი იდეოლოგიური ხედვა გარემოს დაცვით საკითხში და აღნიშნა რომ პარტია ამ მიმართულებით გაატარებდა მემარცხენე იდეოლოგიურ პოლიტიკას. 2016 წელს კი აღნიშნული საკითხი არ განხილულა და არ მიიჩნევა პარტიის იდეოლოგიურ პრიორიტეტად.

მპგ „ქართული ოცნება – დემოკრატიული საქართველო“ შენების გზაზეა როგორც პოლიტიკური პარტია, ამიტომ ფუნდამენტალურად მნიშვნელოვანია განისაზღვროს პარტიის იდეოლოგიური ხედვა რამეთუ სწორედ იდეოლოგია მიიჩნევა იმ ძირეულ საყრდენად რომელზეც შესაძლებელია შემდგომში პოლიტიკური პარტიის მდგრადობის შენარჩუნება.

აქედან გამომდინარე ჩემი კვლევის ჰიპოთეზა – რაც უფრო დაბალია ქვეყანაში სოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეობა მით უფრო სუსტი და არამდგრადი იდეოლოგიით გამოირჩევიან პარტიები დამტკიცდა და შეიძლება ითქვას რომ კვლევა წარმატებული აღმოჩნდა.

გამოყენებული ლიტერატურა:

ალვარო პინტო სქოლტბახი და გია ნოდია. (2006). *საქართველოს პოლიტიკური ლანდშაფტი*. თბილისი

გაეროს განვითარების პროგრამა საქართველოში. (2013) *ეკონომიკური და სოციალური მოწყვლადობა საქართველოში*. საქართველო გამომცემლობა „სეზანი“

დამბარი, უ. და სვანიძე, მ. (2012) *პოლიტიკის ფორმირების პროცესები საქართველოს პოლიტიკური და არასამთავრობო სექტორში*. NIMD

მაცაბერიძე, მ. (2003). *არჩევნები და საზოგადოება*. თბილისი, მეცნიერება

მაცაბერიძე, მ. (2003). *პოლიტიკური მარკეტინგის საფუძვლები*. თბილისი, მეცნიერება

მენჭიუ, გ. (2007). *ეკონომიკის პრინციპები*. თბილისი, დიოგენე.

საქართველოს ახალგაზრდა იურისტთა ასოციაცია. (2012). *წინასაარჩევნო პროცესის მონიტორინგი 2012 წლის საქართველოს საპარლამენტო არჩევნებისთვის*. თბილისი

სამართლიანი არჩევნებისა და დემოკრატიის საერთაშორისო საზოგადოება (ISFED). (2013). *2012 წლის 1 ოქტომბრის საპარლამენტო არჩევნების მონიტორინგის საბოლოო ანგარიში*. თბილისი.

სამართლიანი არჩევნებისა და დემოკრატიის საერთაშორისო საზოგადოება (ISFED). (2016). *2016 წლის 8 ოქტომბრის საპარლამენტო არჩევნების წინასაარჩევნო მონიტორინგის III შუალედური ანგარიში*. თბილისი

საქ. პარლამენტი, (1997 წლის 31 ოქტომბერი). *საქართველოს ორგანული კანონი მოქალაქეთა პოლიტიკური გაერთიანებების შესახებ*. თბილისი, საკანონმდებლო მაცნე.

კახიშვილი, ლ. (2017) *პარტიული პოლიტიკა საქართველოში და დემოკრატიის კონსოლიდაციის პერსპექტივები, არის თუ არა დემოკრატია შესაძლებელი სტაბილური პოლიტიკური პარტიების გარეშე?* თბილისი, საქართველოს პოლიტიკის ინსტიტუტი

ჯონსი, ს. (2013). *საქართველო- პოლიტიკური ისტორია დამოუკიდებლობის გამოცხადების შემდეგ*. თბილისი, სოციალური მეცნიერების ცენტრი

ჰეივუდი, ე. (2008). *პოლიტიკა*. თბილისი, საქართველოს უნივერსიტეტი მესამე გამოცემა, საქართველოს მაცნე

[National Democratic Institute](#) (2016). *NDI-ის საერთაშორისო სადამკვირვებლო მისიის ანგარიში 2016 წლის 8 ოქტომბრის საპარლამენტო არჩევნებზე*. თბილისი

European Journal of Political Research, „*How Unstable? Volatility and the Genuinely New Parties in Eastern Europe*,” 44(1): 391-412, 2005

Robert Harmel and John D. Robertson. (1985). *Formation and Success of New Parties: A Cross-National Analysis*

Beyme, Klaus von, (1985). *Political Parties in Western Democracies*. Aldershot: Gower

Ignazi, P. (1996). *THE CRISIS OF PARTIES AND THE RISE OF NEW POLITICAL PARTIES*, London. Thousand Oaks. New

Lucardie, P. (2000). *PROPHETS, PURIFIERS AND PROLOCUTORS*

Suttner, R. (2005). *Transformation of political parties in Africa today*

Schachter, R. (1961). *Single-Party Systems in West Africa*

Wolinetz, Steven (1991) ‘*Party System Change: The Catch-all Thesis Revisited*’, *West*

European Politics 14: 113–28

RALPH, R. (1974). *THE RISE OF THE FIRST MASS-BASED MULTI-RACIAL PARTY IN GUYANA*

Kuzio, T. (2010). *Populism in Ukraine in a Comparative European Context*

Thomson, R. (2001). *The programme to policy linkage: The fulfilment of election pledges on socio-economic policy in the Netherlands, 1986–1998*

ეთოს დემოკრატიული ინსტიტუტებისა და ადამიანის უფლებების ოფისი. (2016). *შუალედური ანგარიში 30 აგვისტო – 19 სექტემბერი, 2016წ.*
<http://www.osce.org/ka/odihr/elections/267501?download=true> 03.06.2017

რადიო თავისუფლება. ავტ. გიორგი ბედენაშვილი (12.05.2015), „ქართულ ოცნებაში“ არსებული რა პრობლემები იწვევს მმართველი კოალიციის არაეფექტურობას? <https://www.radiotavisupleba.ge/a/tavisupali-sivrtse-giorgi-bedenashvili-kartuli-otsneba/27011758.html> 01.07.2017

რადიო თავისუფლება(radiotavisupleba.ge). ავტ. ეკა ქევანიშვილი (თებერვალი 21, 2012). *პოლიტიკური კოალიცია „ქართული ოცნება“ დაფუძნებულია*
<https://www.radiotavisupleba.ge/a/24491157.html> 17.05.2017

საერთაშორისო რესპუბლიკური ინსტიტუტი(IRI) <http://www.iri.org/>

სამოქალაქო განათლების ლექსიკონი

<http://www.nplg.gov.ge/gwdict/index.php?a=index&d=6> 30.01.2017

საქართველოს საარჩევნო ადმინისტრაცია (ცესკო)<http://cesko.ge/>

საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახური. <http://www.geostat.ge/>

საქართველოს მთავრობა. (2013). *საქართველოს სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების განვითარების სტრატეგია 2020*,
<https://napr.gov.ge/source/%E1%83%A1%E1%83%A2%E1%83%A0%E1%83%90%E1%83%A2%E1%83%94%E1%83%92%E1%83%98%E1%83%90/ViewFile.pdf> 30.01.2017

საჯარო პოლიტიკის, ადვოკატირებისა და სამოქალაქო საზოგადოების განვითარება საქართველოში. (2012). *პოლიტიკური პარტიის სოციალურ-ეკონომიკური პროგრამები და მათი ექსპერტული შეფასება.* <http://www.econpolicyfact.ge/ka/election/4> 25.05.2017

სივილ ჯორჯია(<http://civil.ge>). (21 აპრ.'12). ივანიშვილის პოლიტიკური პარტია დაფუძნდა <http://civil.ge/geo/article.php?id=25372&search> 16.05.2017

სივილ ჯორჯია(civil.ge), (11 დეკ. 2011). ივანიშვილის სიტყვა "ქართული ოცნების" დამფუძნებელ შერევაზე – სრული ტექსტი. თბილისი <http://www.civil.ge/geo/article.php?id=24910&search> 19.05.2017

სოციალურ მეცნიერებათა ცენტრი. http://css.ge/?lang_id=GEO 16.06.2017

ეკონომიკური პოლიტიკის კვლევის ცენტრი (EPRC) <https://www.eprc.ge/>

კონსულტაციისა და ტრენინგის ცენტრის(CTC). (2005). საქართველოს სამოქალაქო საზოგადოების შეფასება, <http://www.nplg.gov.ge/gsd/cgi-bin/library.exe?e=d-00000-00---off-0civil2--00-1----0-10-0---0---0prompt-10---6-----0-11--10-ka-50---20-preferences---10-3-1-00-0-0-01-1-0utfZz-8-00&a=d&c=civil2&cl=CL2.20&d=HASHc4c73bb066d937c3a6f909.8.2.3> 29.01.2017

დანართი 1

რესპოდენტთა სია:

1. „ქართული ოცნება – დემოკრატიული საქართველო“ - დიმიტრი ცქიტიშვილი (საქართველოს პარლამენტის წევრი, ქართული ოცნება – დემოკრატიული საქართველოს პარტიული სიით. საგარეო ურთიერთობათა კომიტეტი - კომიტეტის თავმჯდომარის მოადგილე)
2. „ეროვნული ფორუმი“ - სოსო ვახტანგაშვილი (პარტიის პოლიტიკური მდივანი)
3. „მრეწველობა გადაარჩენს საქართველოს“ - ზურაბ ტყემალაძე (პარტიის თავმჯდომარე და დამფუძნებელი)
4. „საქართველოს რესპუბლიკური პარტია“ - ხათუნა სამნიძე (პარტიის თავმჯდომარე)
5. „საქართველოს კონსერვატიული პარტია“ - თეიმურაზ წურწუმია (პარტიის აღმასრულებელი მდივანი)

სიღრმისეული ინტერვიუს გზანკვლევი

ზოგადი ინფორმაცია: სახელი/გვარი პარტიის დასახელება, თანამდებობა.

1. გთხოვთ გვესაუბროთ ამომრჩევლის პარტიებისადმი დამოკიდებულების თავისებურებებზე?
2. რამდენად სტაბილური ელექტორატი ყავთ საქართველოში პოლიტიკურ პარტიებს?
3. რამდენად სტაბილურნი არიან პარტიები დღეს საქართველოში? და თუ არ არის რა არის ამის გამომწვევი ძირითადი მიზეზი?
4. თქვენი აზრით, რამდენად ახდენს გავლენას ლიდერის ფაქტორი წინასაარჩევნო კამპანიასა და არჩევნების შედეგებზე?
5. როგორ ფიქრობთ, საქართველოში ამომრჩეველი რას უფრო აქცევს ყურადღებას, პარტიის წინასაარჩევნო პროგრამას, იდეოლოგიას თუ ვინ არის მისი ლიდერი/მის ლიდერს?
6. თქვენი აზრით, რამდენად იქონია გავლენა /რა გავლენა იქონია ბიძინა ივანიშვილის ავტორიტეტმა და მის მიმართ საზოგადოების ნდობამ 2012 წლის საპარლამენტო არჩევნების შედეგებზე? თქვენი აზრით, კიდევ რა ფაქტორებმა იმოქმედა არჩევნების შედეგებზე?
7. რას ფიქრობთ პარტიების იდეოლოგიურ მდგრადობაზე?
8. როგორ ფიქრობთ, რამდენად მოქმედებს ქვეყანაში არსებული სოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეობა პარტიების იდეოლოგიური ვექტორის განსაზღვარაზე/ფორმირებაზე?
9. რას ფიქრობთ ქვეყანაში არსებულ სოციალურ- ეკონომიკური და პოლიტიკური მდგომარეობის ურთიერთმიმართებაზე პარტიების იდეოლოგიურ ორიენტაციასა და წინასაარჩევნო პროგრამასთან?
10. რის გამო უხდებათ საქართველოში პარტიებს იდეოლოგიური ხაზიდან გადახვევა?
11. რამდენად ითვალისწინებენ პარტიები სხვა პარტიებთან გაწევრიანებისას (საარჩევნო ბლოკებში ან კოალიციაში) იდეოლოგიურ მხარეს?

12. რა გახდა კოალიციაში თქვენი პოლიტიკური პარტიის გაწევრიანების საფუძველი? ეს იყო იდეოლოგიური თანხვედრა სხვა პოლიტიკურ პარტიებთან რომელთაც გაწევრიანდნენ კოალიციაში თუ სხვა რამ?
13. იყო თუ არა რაიმე შემაფერხებელი გარემოებები თქვენი კოალიციაში გაწევრიანებისას?
14. წინასაარჩევნო კამპანიის დროს რამდენად ცდილობთ იმოქმედოთ მხოლოდ იდეოლოგიურ ჩარჩოებით?
15. რამდენად იყო წარმოდგენილი 2012 წლის საპარლამენტო არჩევნებზე კოალიცია ქართული ოცნების წინასაარჩევნო პროგრამაში თქვენი იდეოლოგიური ვექტორი? და თუ იყო ხომ ვერ მეტყვით რაში გამოიხატა ის?
16. როგორ ფიქრობთ, საქართველოში რა უფრო მნიშვნელოვანია პარტიებისთვის დაიცვან თავიანთი იდეოლოგია თუ ყოვლისმომცველი პოლიტიკით მოახდინონ რაც შეიძლება მეტი ამომრჩევლის გულისმოგება?
17. როგორ ფიქრობთ, რამდენად ახდენ გავლენას ელექტორალური განწყობები პარტიის იდეოლოგიური პლატფორმის ფორმირებაზე?
18. იდეოლოგიური თვალსაზრისით რამდენად განიცადა თქვენმა პარტიამ ტრანსფორმაცია? თუ განიცადა რა ფაქტორებმა იმოქმედა იდეოლოგიურ ტრანსფორმაციაზე?
19. რას ფიქრობთ ქართული ოცნების იდეოლოგიურ მდგრადობაზე? ინარჩუნებს პირველადი იდეოლოგიური პლატფორმის საწყისებს თუ განიცადა ტრანსფორმაცია? თუ კი რა მხრივ?
20. ზოგადად, რას ფიქრობთ საქართველოში პარტიებში დღეს არსებულ მდგომარეობაზე იდეოლოგიური თვალსაზრისით/კუთხით?

კითხვარი რომელიც შედგენილ იქნა მპკ „ქართული ოცნება – დემოკრატიული საქართველოს“ წარმომადგენლისათვის:

1. გვესაუბრეთ თვენი პარტიის იდეოლოგიის შესახებ?
2. თქვენი აზრით დღეს პოლიტიკური პარტიები რამდენად მოქმედებენ იდეოლოგიური ჩარჩოებით?
3. რამდენად მოახდინა გავლენა თქვენი პარტიის იდეოლოგიის ჩამოყალიბებისას ბიძინა ივანიშვილის ფაქტორმა?

4. რამდენად მოახდინა გავლენა ქვეყანაში არსებულმა სოციალურ-ეკონომიკურმა მდგომარეობა ქართული ოცნების იდეოლოგიის ჩამოყალიბებაში?
5. რამდენად გამოკვეთილი იყო თქვენი იდეოლოგიური ვექტორი კოალიციაში?
6. რამდენად მყარი იყო კოალიცია იდეოლოგიური თვალსაზრისით?
7. რამდენად განიცადა კოალიციის დაშლის შემდეგ თქვენმა პოლიტიკურმა პარტიამ ტრანსფორმაცია?
8. რამდენად მოქმედებდით 2012 წლის საპარლამენტო არჩევნების წინასაარჩევნო პროგრამის შედგენისას იდეოლოგიური ჩარჩოებით?
9. რამდენად ახდენს გავლენას ხელისუფლებაში ყოფნა პარტიის იდეოლოგიაზე?
10. რამდენად მოქმედებდით 2016 წლის საპარლამენტო არჩევნების წინასაარჩევნო პროგრამის შედგენისას იდეოლოგიური ჩარჩოებით?

Ivane Javakhishvili Tbilisi State University

Giorgi putkaradze

Formation of political parties ideology in Georgia on Georgian Dream
example

The Faculty of Social and Political Sciences

The Policy Science

The work is done to gain Master's degree in Political Science

The supervisor: Malkhaz Matsaberidze

The co-supervisor: Lia Tetradze

Tbilisi, 2017

